

КОЛЕКЦИЯ АСТРИД ЛИНДГРЕН

Расмус и скитникът

АСТРИД ЛИНДГРЕН

ПАН

АСТРИД ЛИНДГРЕН РАСМУС И СКИТНИКЪТ

Превод: Теодора Джебарова

chitanka.info

Деветгодишният Расмус бяга от сиропиталището Вестерхага, за да си намери сам дом и семейство. Случайно среща един необикновен човек — скитника Оскар, наречен Божията кукувица. Двамата тръгват заедно на път и неочаквано попадат в следите на опасни престъпници...

Астрид Линдгрен (1907–2002) е родена в малка ферма в областта Смоланд, Южна Швеция. Тя е най-популярната детска писателка в света. Книгите ѝ са преведени на 85 езика с общ тираж над 130 милиона екземпляра. Романът „Расмус и скитникът“ излиза през 1957 година и на два пъти е филмиран. За тази книга Линдгрен получава Андерсенова награда — най-високото отличие за детска литература.

1.

Расмус седеше в любимата си разсоха^[1] високо в липата и мислеше за неща, които не би трябвало да има. Картофи — те бяха на първо място! Не, все пак би трябвало да ги има, когато са сварени и в неделя на обяд ти ги поднесат като „картофи със сос“. Но докато растяха по благоволение Божие ей там на картофеното поле и трябваше да се окопават — тогава не би трябвало да ги има. Можеше да мине и без госпожица Орлен. Защото тя казваше: „Утре цял ден ще окопаваме картофи“. Ще „окопаваме“ картофи, казваше тя, но това не значеше, че госпожица Орлен има намерение да помага. Ами! Расмус и Гунар, и Голям Петър, и другите момчета трябваше да се трепят през целия дълъг горещ летен ден на картофеното поле. И освен това да виждат как хлапетата от селото минават покрай тях на път за плажа на реката! Високомерните селски хлапета — впрочем и тях не би трябвало да ги има!

Расмус се замисли дали има още нещо, което би могло да се премахне. Обаче един тих вик отдолу му попречи.

— Расмус! Скрый се! Орлицата идва.

Гунар подаде през вратата на бараката за дърва разкривеното си от гримаса лице и Расмус се разбърза. Измъкна се пъргаво от разсохата и когато госпожица Орлен миг по-късно застана пред бараката, в зелените клони на липата не се виждаше никакъв Расмус. Кое то явно беше късмет, защото госпожица Орлен смяташе, че не бива момчета да се кукват по дърветата като птички, когато има да се върши полезна работа.

— Нали взимаш само от боровите дърва, Гунар?

Строгият поглед на госпожица Орлен се плъзна по дървата, които Гунар беше сложил в коша.

— Да, госпожице Орлен — каза Гунар с точно онзи глас, с който трябваше да се отговаря на госпожица Орлен. Онзи особен глас на сиропиталищно дете, с който то си служи, когато се обръща към директорката или когато пасторът идва на инспекция и го пита дали не мисли, че е много забавно да разкрасява така градината, или когато пристигат родителите на някое селско хлапе да питат защо е напердашило тяхното момче, което е крещяло подире му „сиропиталищно дете“ в двора на училището. Тогава е нужно гласът му да звучи точно така покорно и смирено, защото е съвсем ясно, че те очакват именно това — госпожица Орлен и пасторът, и всички останали.

— Знаеш ли къде е Расмус? — попита госпожица Орлен.

Расмус се притисна още по-плътно до клона, в който се бе вкопчил, и се молеше на Бога госпожица Орлен да си отиде. Много дълго не би издържал да виси така и ако ръцете му отмалееха само

мъничко, щеше да се плъзне бавно надолу и да влезе в зрителното поле на госпожица Орлен. Ризата на сини райета, която носеше — тази сиропиталищна риза — също се виждаше отдалеч. Птиците по дърветата се откриват много трудно, защото Дядо Господ ги е дарил със защитна окраска, им казваше учителката. Ала на момчетата от сиропиталището Господ не беше дал защитна окраска и затова Расмус се молеше от цялото си сърце, Той да отпрати госпожица Орлен, преди Расмус да се задуши.

Изведнъж си спомни, че не много отдавна госпожица Орлен му се беше скарала, задето се цапал повече от когото и да било друг в сиропиталището. Ще види тя, когато го каже следващия път — той непременно ще отговори: „Мъча се да си създам защитна окраска“.

Е, вярно, щеше да си го каже съвсем тихо наум. Такива неща не се казваха така, че Орлицата да ги чуе — никога право в лицето ѝ. Защото тя имаше толкова строги очи и устата ѝ беше строга и стисната, а понякога имаше и една строга бръчка на челото. Гунар твърдеше, че дори носът ѝ изглеждал строг. Обаче Расмус не беше съгласен. Расмус смяташе, че носът на госпожица Орлен е направо красив.

Но тъкмо сега, когато висеше на дървото и усещаше ръцете си да отмаяват, той не можеше да си спомни нищо хубаво за нея. А Гунар, който смутено трупаше още дърва в коша, докато госпожица Орлен стоеше до него и го гледаше, не смееше да повдигне очи дори до носа ѝ, независимо от това дали е строг, или не. Той виждаше от нея само част от твърдо колосаната ѝ престилка.

— Знаеш ли къде е Расмус? — попита госпожица Орлен още веднъж доста припряно, след като не беше получила отговор на първия си въпрос.

— Видях го преди малко при курника — отвърна Гунар.

А това беше чистата истина. Преди половин час Гунар и Расмус бяха търсили яйца в копривата зад курника, в която понякога се шумгуваха глупавите кокошки, за да снасят. Та Гунар наистина беше видял Расмус преди малко при курника. Къде се намираше той сега, Гунар сметна за най-разумно да не обади на госпожица Орлен.

— Ако го видиш, кажи му да наскубе една кошница коприва — каза госпожица Орлен и се врътна на тока си.

— Да, госпожице Орлен — отговори Гунар.

— Чу ли? — добави той, когато Расмус се спусна от липата. — Трябва да наскубеш една кошница коприва.

И коприва не би трябвало да има, помисли си Расмус. Цяло лято трябваше да скубят коприва за кокошките, защото им даваха всеки ден варена каша от коприва.

— Не могат ли тия глупави животини сами да си кълват копривата, след като им расте под носа!

— Я не си въобразявай! — каза Гунар. — Моля, заповядайте, поднесено е! Тъй трябва да бъде!

Той направи дълбок поклон пред една кокошка, която минаваше покрай тях, като тихо кудкудякаше.

Расмус не беше сигурен дали кокошките трябва да се премахнат или не, но накрая реши, че трябва да ги има. Иначе нямаше да получава неделното си яйце, а без неделно яйце едва ли щеше да знае, че е неделя. Не, кокошките трябва да ги има и ще е най-добре веднага да отиде да наскубе тази коприва.

Расмус всъщност не беше по-мързелив от другите деветгодишни момчета. Само че изпитваше естествената за неговата възраст ненавист към всичко, което не му позволяваше да се катери по дърветата или да се къпе в реката, или да участва в разбойнически банди с другите момчета и да лежи в засада зад картофената изба, когато някое от момичетата идваше да вземе картофи. Намираше, че именно с това би трябвало да се занимава човек, докато е в лятна ваканция. Не можеха да убедят госпожица Орлен да го разбере и това

беше доста естествено. Сиропиталището Вестерхага беше общинско възпитателно заведение, но отчасти се издържаше от продажба на яйца и зеленчуци. Децата бяха евтина и необходима работна ръка и госпожица Орлен наистина не им поставяше непосилни задачи, макар и Расмус да смяташе за непосилно да окопава цял ден картофи. Но тъй като и той, както всички други осиротели деца щеше да е принуден да се издържа сам, след като навърши тринайсет години, беше необходимо навреме да се научи да работи — и именно това госпожица Орлен разбираше добре. Обаче не разбираше дотам добре, че децата от сиропиталището също имат нужда да играят, но то навярно не можеше и да се изисква от нея, защото самата тя никога не е била игрива.

Расмус скубеше послушно коприва зад курника. Но междувременно изрече и някои истини.

— Мързеливки! Като нищо бих ви отписал! Тук расте толкова коприва, та човек да се побърка! Ама не, така не ви се услажда! И затова аз трябва да се трепя като негърски роб, и да скубя ли, скубя за вас.

Колкото повече мислеше за това, толкова повече се чувстваше като негърски роб и му стана доста забавно. Миналия срок учителката им беше чела в училище една книга за робите в Америка. Нямаше нищо по-хубаво в живота от часовете, когато учителката им четеше разни книги, а тази книга за негърските роби беше най-хубавата, която Расмус беше слушал.

Сега скубеше коприва и тихичко стенеше. Защото камшикът на надзирателя на робите го налагаше по гърба, а зад землянката за лед^[2] дебнеха страшни кръвожадни кучета пазачи, готови да изскочат, ако той не напълни коша достатъчно бързо. Сега береше памук, а не скубеше коприва. Голямата ръкавица с един пръст, която бе нахлузил, за да не го изпари копривата, беше доста необичайна за един негърски роб под палещото слънце на южните щати, но той не можеше да мине без нея.

Расмус скубеше ли, скубеше. Но понякога и на негърските роби се случват дребни приятни изненади. До землянката за лед растяха високи стръкове коприва. Расмус беше вече напълнил коша, но отиде

да ги отскубне, само за да подразни кръвожадните кучета. Тогава видя нещо сред стърготините до земянката. Беше отчасти покрито със стърготини и много приличаше на петаче. Расмус получи сърцебиене — *не можеше* да е петаче, такива неща не се случват! Обаче предпазливо свали ръкавицата и протегна ръка към онова, дето лежеше в стърготините.

А то все пак *беше* петаче! Памучните полета изчезнаха, кръвожадните кучета се изпариха яко дим, а нещастният роб стоеше там, зашеметен от радост.

Защото какво ли не можеше да се купи за едно петаче? Голяма кесия бонбони или пет карамелени пръчки с орехи, или цял шоколад. Всичко това го имаше в магазина в селото. Би могъл да изтича дотам утре през следобедната почивка — може би. Или пък би могъл да не изтича дотам, а да си спести петачето, и да се разхожда дни наред с чувството, че е богат и може да си купи каквото поиска.

Да, трябва да има кокошки, и коприва трябва да има, защото без кокошките и копривата това нямаше да се случи. Той съжали, задето преди малко бе наговорил такива лоши думи на бедните кокошки. Вярно, те не изглеждаха много засегнати, както си щापучаха из курника, но той все пак искаше да знаят, че всъщност няма нищо против тях.

— Да, да, наистина трябва да ви има — каза и пристъпи до телената мрежа, която ограждаше курника. — И всеки ден ще ви скубя копри...

Точно тогава стана ново чудо. Точно тогава той зърна още едно съкровище. Вътре в курника, досами краката на една кудкудякаща легхорнска кокошка^[3] лежеше доста голяма раковина. Сред всичките курешки там се мъдреше красива раковина със ситни кафяви точки.

— О! — възкликна Расмус. — О!

Бързо откачи портичката на курника и без да го е грижа, че кокошките ужасено кудкудякаха и хукнаха лудешки на всички страни, се втурна вътре и грабна раковината.

Сега щастието му беше толкова голямо, че не можеше да го понесе сам. Трябваше да отиде при Гунар и да му разкаже всичко. Горкият Гунар! Само преди час беше с него при курника и не намери нито раковината, нито петачето! Расмус се замисли. Може би преди час там не е имало нито раковина, нито петаче. Може би бяха

попаднали там чрез някакво вълшебство тъкмо когато Расмус започна да скубе копривата. Може би този ден беше за него ден на чудесата, когато се случват само забележителни неща.

Я по-добре да попита Гунар какво мисли.

Расмус хукна с всички сили, но се сети за кошницата с коприва и бързо спря. Върна се при землянката за лед, взе я и с кошницата в едната ръка и раковината и петачето здраво стиснати в другата, се втурна да търси Гунар.

Намери го на игралната площадка, където децата се събираха, когато бяха привършили дневната си работа. И сега цялата дружина беше там, но сред тях явно цареше безпокойство. Нещо трябва да се е случило, докато Расмус го нямаше.

Расмус искаше непременно да хване Гунар насаме и да му покаже своите съкровища. Но Гунар мислеше за по-важни неща.

— Утре няма да прекопаваме картофи — каза той отсечено. — Ще идват някакви хора да си изберат дете.

Пред такава новина петачето и раковината избледняха почти напълно. Нищо не можеше да се сравни с това, че някой от дружината ще получи свой дом. Във Вестерхага нямаше нито едно дете, което да не мечтае за това щастие. Дори големите момчета и момичета, които скоро щяха да навършат възраст да се издържат сами, противно на всякакъв разум се надяваха на подобно чудо. Да, и най-грозните и най-злонравните, и най-нетърпимите между тях не можеха да се откажат от надеждата, че един ден ще дойде някой, който по непонятни причини ще поиска точно него или нея. Не за ратай или слугинче, които да хока, а за собствено дете. Да имаш собствени родители — това беше най-върховното щастие в живота, което децата от сиропиталището можеха да си представят. Не всички искаха да признаят открито безнадеждния си копнеж. Но Расмус, който беше само на девет години, нямаше достатъчно ум, за да се престори на безразличен.

— Представи си — каза разгорещено, — представи си, че поискат мен. Ох, как ми се ще да поискат мен!

— Ами! Не си въобразявай — отвърна Гунар. — Винаги взимат момичета с къдрави коси.

Радостната възбуда на Расмус угасна и по лицето му се плъзна израз на дълбоко разочарование. Погледна умолително Гунар със замислените си сериозни очи.

— Не смяташ ли, че все пак може да има някой, който да иска момче с прави коси?

— Казах ти вече! Винаги искат къдриви момичета!

Самият Гунар беше необичайно грозно, чипоносо момче с коса като козя вълна, което пазеше в дълбока тайна своята надежда да си има баща и майка. Никой не биваше да забележи, че изобщо го е грижа за това, което ги очаква утре.

Когато малко по-късно лежеше в тясното си легло до това на Гунар в спалнята на момчетата, Расмус се сети, че още не му е разказал за раковината и петачето. Протегна се над ръба на леглото и прошепна:

— Знаеш ли, Гунар, днес се случиха много странни неща.

— Какви странни неща? — попита Гунар.

— Намерих едно петаче и една чудно красива раковина, ама не казвай на никого!

— Може ли да ги видя? — прошепна Гунар любопитно. — Ела да отидем до прозореца, за да ги видя.

Прокраднаха се тихо и застанаха само по нощници до прозореца. И в светлината на лятната вечер Расмус показа своите съкровища — много предпазливо, така че никой освен Гунар да не ги зърне.

— Какъв си късметлия! — каза Гунар и погали гладката раковина с показалеца си.

— Да, късметлия съм и затова си мисля, че ония, дето ще дойдат утре, може все пак да ме поискат.

— Е, дано! — отговори Гунар.

В леглото досам вратата лежеше Голям Петър, най-възрастното момче в дома и самопровъзгласен водач. Беше се надигнал на лакът и напрегнато се заслушваше.

— Вървете да си легнете — прошепна сега. — Орлицата идва... чувам как тропа по стълбата.

Гунар и Расмус се втурнаха към леглата си, та нощниците заплюяха около краката им. И когато Орлицата влезе, в спалнята беше съвършено тихо.

Директорката правеше вечерната си проверка. Минаваше от легло на легло и гледаше дали всичко е наред. Понякога, много рядко, погалваше някое момче с рязко, почти неохотно движение. Расмус не

обичаше Орлицата. Но всяка вечер се надяваше да го погали. Не знаеше защо, просто копнееше за едно нейно погалване.

— Ако ме погали тази вечер — си мислеше сега, както лежеше в леглото, — то ще означава, че и утре ще е ден на чудесата за мен. Ще означава, че ония, дето ще дойдат, ще ме поискат, въпреки правата ми коса.

Госпожица Орлен стигна вече до леглото на Гунар. Расмус лежеше, скован от напрежение. Сега... ей сега щеше да дойде при него.

— Расмус, не скуби одеялото, ще го скъсаш! — каза госпожица Орлен.

После продължи нататък и минутка по-късно затвори вратата след себе си — спокойно, решително и неумолимо. В спалнята цареше тишина. Но от леглото на Расмус долетя дълбока въздишка.

---

[1] Разсоха — разклонено като Y дърво; чатал, вилка. — Бел.ред.

↑

[2] В миналото, когато още нямало електрически хладилници, хората в северните страни изрязвали през зимата блокове от лед от реките и езерата и ги съхранявали, затрупани с дървени стърготини, в землянки под земята. — Бел.пр. ↑

[3] Легхорн (англ.) — вид кокошки, отглеждани за яйца и месо. — Бел.пр. ↑

2.

На другата сутрин в банята на момчетата се изразходва много сапун. Ако можеше да се вярва на Орлицата, осиновите обичаха току-що измити уши и изтъркани с четка ръце, а днес беше важно всички да изглеждат колкото е възможно по-привлекателни.

Расмус сложи препълнена шепа мек сапун^[1] в своя леген и започна такова търкане, на каквото не се беше подлагал от деня преди Бъдни вечер. Той беше момче с права коса — това не можеше да се промени — но ако зависеше само от ушите, Расмус смяташе да се яви с най-чистите, които можеха да се покажат днес в цяла Вестерхага, и никой нямаше да има по-зачервени и по-яко изтъркани ръце от неговите. Въпреки че момчетата имаха предимство и в това отношение — по начало бяха тъй неестествено чисти. Мръсотията сякаш не полепваше по тях както по момчетата, а освен това вечно миеха съдове, търкаха пода, готвеха и правеха други такива неща, от които на всичко отгоре ставаш и чист.

Насред помещението стоеше Голям Петър и дори не беше докоснал сапун или четка. Наесен щеше да навърши тринайсет години и тогава, ще не ще, трябваше да напусне Вестерхага. Той знаеше, че ще бъде принуден да постъпи като младши ратай у някой селянин в местността, а освен това знаеше, че и най-добре измитите уши няма да променят тази работа.

— Пет пари не давам и няма да се мия — заяви той на висок глас.

Край легените и четките настъпи затишие на размисъл. Голям Петър беше водачът и нямаше да се мие, та сега ставаше трудно да решат кой какво ще прави.

— И аз пет пари не давам и няма да се мия!

Гунар захвърли решително четката. Той също знаеше, че водата и сапунът не можеха да му подействат чудотворно.

— Да не си полудял?! — викна Расмус и отмести от очите си мократа коса, от която шуртеше вода. — Нали знаеш кой ще дойде!

— Ти да не мислиш, че идва самият крал Оскар жив-живеничък — каза Гунар. — Пет пари не давам кой ще дойде и дали е кралят, или някой дребен вехтошар от Чиса. Няма да се мия и толкоз!

Леля Олга от кухнята, която беше малко по-приказлива от госпожица Орлен, им бе разказала, че ще дойде един търговец и то не дребен вехтошар, а изискан и богат, който щял да доведе и жена си. Нямали собствени деца, които някой ден да наследят магазина и затова щели да дойдат във Вестерхага, за да си вземат дете, разказа леля Олга. Да наследяш цял магазин би било чудесно, помисли си Расмус. Един магазин пълен с бонбони и смукалки и лакрицови^[2] ленти, е, сигурно имаше и брашно, кафе, сапун и скумрия, естествено.

— Аз пък смятам все пак да се измия — каза решително Расмус и започна да търка с четката лактите си.

— Мий се, щом искаш — обади се Гунар. — Аз ще ти помогна.

Той хвана Расмус за врата и светкавично потопа главата му в легена. Расмус се изправи, пръхтящ и разярен. Но Гунар стоеше до него и цялото му добродушно чипоносо лице се смееше.

— Да не ми се разсърди? — попита малко язвително.

Тогава и Расмус се разсмя. Никога не можеше да се сърди дълго на Гунар. Но въпреки това щеше хубаво да го накваси. Грабна легена и тръгна заплашително към Гунар, който застана точно пред вратата към спалнята и очакваше нападението. Расмус надигна легена — сега Гунар щеше да получи такъв душ, че да го запомни. Но тъкмо когато Расмус се засили да плисне легена, жертвата му отскочи пъргаво встрани. В същата секунда вратата се отвори и съдържанието на легена се изля като тропически порой върху човека, застанал на прага.

А човекът, който стоеше там, беше госпожица Орлен. За съжаление става така, че когато се случи подобно нещо, единственият, който не избухва в смях, е онзи, върху когото водата се е изляла. Госпожица Орлен не избухна в смях, но момчетата издадоха приглушен кикот. А над кикота се чу пронизителен смях, изпълнен с ужас. И този, който се изсмя, беше Расмус.

Той се смя само в продължение на един налудничав миг, а после застана ням и отчаян в очакване на катастрофата. Защото му беше ясно, че катастрофа непременно ще настъпи.

Госпожица Орлен беше човек със самообладание, което прояви и сега. Само се отърси като мокро куче и впери неодобрителен поглед в Расмус.

— Сега нямам време за теб — каза. — Но ще си поговорим по-късно.

После плесна звучно с ръце и извика:

— Ще се съберем на двора след половин час. Дотогава да сте оправили леглата си, почистили спалнята и закусили.

След това госпожица Орлен си отиде, без дори да погледне Расмус. Когато изчезна, избухна голямото ликуване.

— Леле каква баня отнесе! — каза Голям Петър. — Този път улучи право в целта, Расмус.

Обаче Расмус не можеше да сподели радостта от своята точна стрелба. Началото на деня не беше добро. Този ден нямаше да е ден на чудесата, нито пък ден, в който ще се сдобие със собствени родители. Наказание щеше да има, сигурно някакво много ужасно наказание, защото това, което беше направил, беше много ужасно. Той зъзнеше от страх и тревога и цялото му слабичко деветгодишно тяло се тресеше.

— Облечи се! — каза Гунар. — Замръзнал си, та чак ти е посиняло лицето.

И добави малко по-тихо:

— Аз съм виновен, задето изля водата върху Орлицата.

Расмус трепереше, докато обличаше ризата и панталоните си. Нямаше значение чия е вината. Те не бяха искали да стане такава беля — нито той, нито Гунар. Но се боеше, страшно много се боеше от онова, което Орлицата ще измисли, за да го накаже. Ако някой беше направил нещо много лошо, можеше да се случи да яде бой с пръчка от госпожица Орлен. Голям Петър яде веднъж бой, когато открадна ябълки от градината на пастора, и Елуф яде бой онази сутрин, когато така се ядоса на леля Олга от кухнята, че ѝ кресна в лицето „готварска маймуна“. Сигурно и той ще яде бой с пръчка в стаята на Орлицата.

— Но ако ме бие, ще умра — мислеше Расмус. — Просто ще умра, ей така, и ще ми е все едно!

След като и без това си момче от сиропиталище с права коса, което никой не иска да вземе, няма значение дали си жив, или умрял.

Все още беше потиснат, когато излезе на двора заедно с другите. Госпожица Орлен стоеше вече там, преоблечена с хубава черна рокля и колосана бяла престилка. Плесна с ръце и каза:

— Както може би сте чули, днес ще имаме посещение. След малко ще пристигнат един господин и една госпожа, ще ви огледат и ще поговорят с вас. Вие трябва просто да си играете и да се държите както обикновено — е, може би няма да е зле, ако се държите малко по-прилично от обикновено. Хайде, почнете да играете!

Расмус не искаше да играе. Не вярваше, че някога ще му се прииска пак да играе. Вместо това се покатери на обичайното си място в липата. Там можеше на спокойствие да мисли и оттам държеше под око алеята и щеше да види кога идва семейството на търговеца. Дори да не хранеше вече никаква надежда, че тези хора ще го изберат, все пак щеше да му е интересно да види как изглеждат.

Седеше под своя зелен купол и чакаше. Раковината и петачето бяха в джоба му. Извади ги да ги погледа — чувството, че ги държи в ръката си, беше хубаво.

— Моите съкровища — мислеше той нежно. — Моите красиви съкровища!

Въпреки всички нещастия изпитваше мъничка радост от своето изключително богатство.

Тогава чу в далечината откъм алеята слаб тропот на конски копита. Звукът приближаваше и след малко на завоя се появи файтон. Два кафяви коня препускаха весело в тръс през праха на селския път, но когато возилото стигна до портата, кочияшът ги спря с едно звучно „прррр“.

Във файтона седяха един господин и една дама — о, колко красива беше тази дама! Носеше малка синя шапчица с бели пера, която се люшкеше на високо сресаната ѝ руса коса, и държеше бяло дантелено чадърче, за да се пази от слънцето, но го беше наклонила назад, та Расмус виждаше добре красивото ѝ лице. Светлата ѝ памучна рокля беше също хубава, с широка дълга пола, и докато слизаше от файтона, тя я повдигна, като я придържаше с малката си бяла ръка. Расмус реши, че изглежда точно като една от онези феи, за които става дума в приказките. Дребният набит мъж, който ѝ помогна да слезе от файтона, далеч не беше толкова хубав като нея. Той не изглеждаше никак приказен, но затова пък имаше магазин, пълен с лакрицови ленти и бонбони, а това означаваше много.

С малки, пъргави крачки дамата с чадърчето влезе през портата, която мъжът ѝ беше отворил. Расмус се наведе колкото можеше по-напред, за да не изпусне никаква подробност от това приказно явление. Ех, как ли би се чувствал човек, ако имаше такава майка?

— Мамо — каза той тихо сякаш репетираше. — Мамо!

Ох, де да беше този ден все пак неговият ден на чудесата! Тогава тази красива госпожа би разбрала, че никой, никой в цяла Вестерхага не би бил по-подходящ да стане нейно дете от него. Тогава тя би казала, щом го зърнеше: „Виж ти, ето едно точно такова момче с права коса, каквото толкова много искахме“. А търговецът щеше да кимне и да каже: „Да, ще е много подходящ за магазина и би могъл да ръководи отдела за бонбони“.

А когато госпожица Орлен дойдеше да го отведе в своята стая, за да го набие, търговецът щеше да каже: „Бъдете така добра да не докосвате нашето момче“.

След това щяха веднага да го отведат със себе си във файтона и той щеше да държи ръката на красивата госпожа, а до портата щеше да стои Орлицата със зяпнала уста и с пръчката в ръка. И докато

файтонът се отдалечаваше по алеята, тя щеше да чува все по-слабо тропота на конските копита. Най-сетне нямаше да чува нищо повече и тогава щеше да си поплаче и да каже: „Е, замина си Расмус“.

Той въздъхна. Де да нямаше по света толкова много къдрави момичета! Грета и Ана-Стина и Елна — три броя само в това сиропиталище. Освен това и Елин, ама тя беше особена, та нея сигурно не биха поискали да вземат.

Расмус побърза да слезе от дървото. Търговецът и жена му бяха вече в двора и всеки миг можеха да грабнат някое къдрокосо момиче. Преди това той искаше поне да се покаже, а после те сами щяха да са си виновни, ако не искаха да го вземат.

Тръгна решително към двора, където госпожица Орлен тъкмо беше посрещнала гостите.

— Елате да прием кафе в градината и ще си поговорим — каза тя с усмивка, която озари лицето ѝ. — В това време ще можете да погледате децата, госпожо и господине.

Красивата госпожа също се усмихна. Усмихна се доста стеснително, а после огледа нерешително децата.

— Да, и ще видим кой...

Мъжът ѝ я потупа ободрително по рамото.

— Да, да — каза. — Сега ще прием кафе и всичко ще се нареди.

На площадката съвсем наблизо децата играеха на народна топка. Бяха им наредили да играят и те изпълняваха. Но това беше жалко начинание, от което никой не изпитваше удоволствие. Как можеха да играят, когато цялото им бъдещо съществуване може би зависеше от това как се държаха и как изглеждаха именно тази сутрин. Много скришни погледи се отправяха към онези тримата, които седяха около масата до люляковите храсти. Над игрището витаеше глуха тишина. Никой не се закачаше, никой не се смееше, чуваха се единствено ударите по топката и те звучаха някак измъчено в това тихо лятно утро.

Плахо като агънце, което се е отделило от стадото, Расмус се прокрадна зад люляковите храсти. Той не подозираше, че госпожица Орлен и нейните гости седят до градинската маса и когато ги откри, беше вече късно да се върне, за да тръгне по друг път. Бе принуден да мине покрай тях и го направи с вдървени крака и много притеснен израз на лицето. Скришом погледна към госпожица Орлен. Намираше се толкова близо до нея, много по-близо, отколкото му беше приятно, и

в желанието си да избяга оттам и да се присъедини към цялата дружина на игрището, той се препъна. Погледна изпод вежди и красивата госпожа и тъкмо в този миг тя го видя. Тогава той сякаш не можа да мръдне повече от мястото си. Застана смутено, втренчил очи в нея.

— Расмус! — каза госпожица Орлен рязко, но не продължи. Защото нали в края на краищата господинът и госпожата бяха дошли да видят децата.

— Значи се казваш Расмус — обади се красивата госпожа.

Расмус не можа да отговори, а само кимна.

— Да се беше поклонил, когато поздравяваш — предложи госпожица Орлен.

Расмус се изчерви и бързо се поклони.

— Искаш ли меденка? — попита съпругата на търговеца и взе една от подноса.

Расмус хвърли поглед към госпожица Орлен — дали беше позволено да вземе меденката, или не беше?

Госпожица Орлен кимна и Расмус взе меденката.

— Да беше се поклонил, когато ти дават сладкиш — каза госпожица Орлен.

Расмус се изчерви още повече и пак се поклони. После застана там, тъпчеше на едно място и не знаеше какво да направи. Не смееше да захапне меденката и нямаше представа да си върви ли, или да остане.

— Сега тичай да играеш — каза госпожица Орлен и той се въртна и като подгонен избяга оттам.

Седна много огорчен на моравата до игрището и изяде меденката. Беше се държал като глупак, стоя там толкова тромаво и не му стигна умът да се поклони и да благодари. Съпругата на търговеца непременно щеше да си помисли, че е глупак.

Слънцето се изкачваше все по-високо на небето. Беше ясен, хубав летен ден, в който нямаше нужда да прекопават картофи. Но за децата от Вестерхага той въпреки това беше труден ден, изпълнен с мъчително очакване. Играта на народна топка скоро свърши. Никой не можеше дори да се преструва, че му прави удоволствие. Те просто не знаеха как да използват чудноватата свобода, която им беше дадена и която щеше да трае само толкова време, колкото на онези хора им беше нужно, за да вземат решение. Децата никога не бяха преживявали

толкова дълъг предобед. Стояха на малки, унили групички из двора и следяха крадешком с очите си дамата с чадърчето. Мъжът ѝ беше останал до масата и четеше вестник — стана ясно, че тя щеше да направи избора. А съпругата на търговеца вървеше от една групичка към друга. Разговаряше подред с тях, малко притеснено, малко свенливо, не знаеше точно какво да каже на всичките тези клетничета, които се вираха в нея с такива странни погледи.

Ето го момченцето Расмус — то като че ли я гледаше най-упорито. В очите му сякаш имаше някаква молба — тези тъмни очи, прекалено големи за луничавото му, изпито личице.

Но имаше и други, които просека и молеха с очи. Между тях онова момиченце, дребно и закръглено, с червени бузки и същински облак от руса коса над челото. Нямаше как да не го види, защото то вървеше упорито подире ѝ, където и да отидеше. Беше срамежливо дете и единственото, което се осмеляваше — да отвърне с усмивка, когато тя му се усмихваше.

Жената на търговеца погали насърчително момиченцето по бузата.

— Как се казваш, малка приятелко?

— Грета — отвърна къдрокосото русо момиченце, като направи хубав реверанс, а после добави: — Какъв красив чадър имате, лельо.

Лелята завъртя белия дантелен чадър и каза, че и тя си го харесвала. Ала не щеш ли, изтърва чадъра на тревата. Докато успее да се наведе, Грета беше там. Обаче не само Грета. Расмус беше застанал съвсем наблизко, колкото можеше по-близко до красивата госпожа, и сега се хвърли върху чадъра — ех, най-сетне щеше да покаже, че и той може да бъде вежлив.

— Пусни! — каза Грета и задърпа чадъра.

— Не, аз ще... — каза Расмус.

— Пусни! — викна Грета и дръпна отново чадъра.

И изведнъж Расмус стоеше и гледаше в ужас изтръгнатата дръжка на чадъра, която стискаше в ръката си. Другата част на чадъра държеше Грета. Тя също беше изпаднала в ужас. Когато най-сетне схвана какво е станало, Расмус се разплака.

В същия миг дотърча госпожица Орлен.

— Расмус, нещастнико! — развика се тя. — Днес май не си с ума си. Никога ли няма да се научиш да се държиш като хората!

Горещи сълзи на срам и отчаяние изпълниха очите на Расмус и тъмна руменина заля лицето му. Жената на търговеца стоеше пред тях, нещастна от толкова много детска мъка.

— Няма нищо — каза тя примирително, — дръжката може да се завинти. Мъжът ми ще я поправи.

Взе си повредения чадър и тръгна бързо към мъжа си, който още седеше до масата. Грета избърса сълзите си и я последва като любопитно кученце. Застана на две крачки разстояние и заинтересувано проследи как търговецът завинти дръжката и чадърът отново стана цял.

— Колко хубаво, че можа да се оправи — каза доволно. Усмихна се и русата ѝ къдрава коса сияеше на слънцето.

Но Расмус беше изчезнал. Заради своя срам и немъжествените си сълзи се беше скрил в нужника. Той беше място за успокоение на наранени души, най-подходящото място, за да забравиш бедите си. В купчината нарязани вестници винаги се намираше нещо интересно за четене, което можеше да те накара поне за кратко време да забравиш всички красиви търговски съпруги и дантелени чадъри в този жесток свят.

Расмус седеше там, потънал дълбоко в своето четиво. Наистина има късмет — тук намери нещо много интересно. С широко отворени очи прочете буква по буква какво пишеше на парчето вестникарска хартия:

ГРАБЕЖ ВЪВ ФАБРИКАТА В САНДЪО

Опасно нападение бе извършено вчера във фабриката в Сандьо. Двама маскирани мъже нахлуха в кантората на фабриката и под заплаха с пистолети принудиха касиера да им предаде цялата каса, която съдържаше седмичните заплати на фабричните работници. След деянието извършителите на грабежа изчезнаха, без да оставят следи.

Расмус си представи маскираните мъже и изтръпна от напрежение. В този миг изобщо не помнеше съпругата на търговеца.

Но когато семейството няколко часа по-късно напусна Вестерхага, той стоеше до портата и дълго гледаше подир файтона. На задната седалка седеше Грета — русата ѝ главица се подаваше до синята шапка с перата. Ето че Грета замина... сигурно държеше ръката на красивата госпожа.

---

[1] Мек сапун {на шведски „сона“) — гъсто сапунено желе, обикновено със зелен цвят. Всъщност е предназначено за по-груби домакински работи и е съвсем неподходящо за миене на тялото и още по-малко — на лицето. — Бел.пр. ↑

[2] Лакрица — сок от растението сладник, от който в Швеция и други страни приготвят дъвчащи бонбони и ленти с черен цвят. Сокът и производените от него лакомства са полезни против кашлица. — Бел.пр. ↑

3.

— Е, какво ще речеш сега? — попита Гунар, когато файтонът беше изчезнал. — Нали ти казах: винаги взимат момичета с къдриви коси.

Расмус кимна. Така беше. За момчетата нямаше никакви изгледи, ако наоколо имаше къдрокоси момичета.

И все пак, сигурно не беше съвсем невъзможно някъде по света да има човек, който би искал да вземе едно момче с права коса. Един-единствен... някъде... далеч зад онзи завой на пътя.

— Слушай, знам какво би трябвало да направим — каза Расмус разпалено. — Трябва да тръгнем и сами да си потърсим родители.

— Как така? Какви родители?

Гунар нищо не разбираше.

— Някои, които искат да ни вземат. Ако няма други деца, от които да избират, ще трябва да вземат нас, въпреки че нямаме къдриви коси.

— Ти си бил голям хитрец бе! — каза Гунар. — Мисля, че наистина можеш да отидеш при Орлицата и да кажеш: „Извинявайте, ама днес не мога да прекопавам картофи, защото трябва да тръгна да търся някого, който иска да ме вземе“.

— Глупчо! Ще тръгнем без да питаме Орлицата, естествено! Ще избягаме, не разбираш ли?

— Е, бягай, ако искаш — каза Гунар. — Сигурно ще се върнеш, когато огладнееш и ако още не си ял бой, тогава положително ще ядеш!

„Бой“, каза Гунар. Расмус изтръпна. Как можа да забрави ужасното, което го очакваше? Та нали щеше да яде бой с пръчка от Орлицата — поне беше почти сигурен, че ще стане така. При тази мисъл го обля студена пот.

— Ела да играем с другите на народна топка — обади се Гунар. — Нали не смяташ да избягаш още сега?

Гунар обгърна с ръка раменете му. Колко добър беше Гунар! Ръката му сякаш закриляше Расмус и той се поуспокои и тръгна към игрището.

Всички се бяха струпали около Голям Петър, който ситнеше насам-натам с превзета усмивка и се преструваше, че е жената на търговеца.

— Как се казваш, приятелче? — попита той Елуф и го потупа по главата. — Харесва ли ти тук във Вестерхага? Виждал ли си някога атунобил? А да си напълвал гащите?

Никой не беше чул госпожата да зададе последния въпрос, но всички се разсмяха доволно. Приятно им беше да вземат на подбив жената, която им беше създала толкова много тайна тревога и толкова силен таен копнеж, и която никога повече нямаше да дойде тук, толкова красива със синята си шапка и дантеленото чадърче.

— Я вижте, ето го и момчето с легена! — викна Голям Петър, когато Расмус и Гунар приближиха. — Какви водни фокуси смяташ да направиш с Орлицата утре, а?

На Расмус никак не му се говореше за водни фокуси, но след като Голям Петър благоволяваше да се обърне към него, трябваше да отговори в същия дух.

— Ами... може да взема градинския маркуч и да я изпръскам! — каза горделиво.

Всички се изсмяха одобрително и Расмус продължи, поощрен от успеха:

— Или пък ще взема голямата противопожарна пръскачка и ще ѝ дам един хубав урок!

Колкото и да бе чудно, на това никой не се разсмях. Внезапно всички застинаха в мъртва тишина, втренчили поглед в нещо зад Расмус. С някакво странно чувство в стомаха Расмус се обърна, за да види какво е то.

Беше Орлицата. Орлицата, облечена с черното си палто и с празничната шапка на главата. Щяла да ходи на гости у пастора, беше им казала леля Ольга... мили боже, трябваше ли да дойде точно тук и точно сега?

— Тъй значи! Смяташ да ми дадеш един хубав урок — каза госпожица Орлен и изглеждаше почти развеселена. — Ела утре

сутринта в осем часа в моята стая, пък ще видим кой ще си получи урока.

— Да, Орпожица Госел... — запелтечи Расмус, извън себе си от уплаха.

Госпожица Орлен поклати обезсърчено глава.

— „Орпожица Госел!...“ Просто не разбирам какво те е прихванало днес, Расмус.

После си тръгна, а Расмус стоеше и съзнаваше, че е загубен. Сега вече нищо не можеше да го спаси — този път беше сигурно. Щеше да яде бой с пръчка и самият той смяташе, че си го е заслужил. Човек не може безнаказано да направи толкова много глупости за един ден.

— Хайде, хайде, тя не удря особено силно — обади се Голям Петър утешително. — Не е толкова страшно. Няма нужда да приличаш на кисела краставица.

Обаче Расмус никога през живота си не беше ял бой с пръчка и съзнаваше съвсем ясно, че няма да го понесе. По никакъв начин няма да го понесе. Ех, защо сега не седеше той до съпругата на търговеца във файтона, който се отдалечаваше все повече от Вестерхага! Като се вземе предвид всичко, не му оставаше нищо друго, освен едно — той трябваше да избяга. Не би могъл да лежи цяла нощ в леглото си, като знае, че щом се съмне, трябва да отиде при госпожица Орлен, за да яде бой. Ала сам не може да тръгне. Гунар трябва да дойде с него... трябва! Расмус ще говори с него, ще го моли и ще настоява той също да избяга. Нямаше време за губене. След няколко часа трябва да тръгнат.

Дългият ден привърши. Беше време за лягане, но всички искаха да останат навън колкото е възможно по-дълго. Леля Олга беше дежурна, тъй като Орлицата излезе. Обаче те не я уважаваха. Вярно, че момчетата послушно се прибраха, когато тя ги извика, но момчетата трябваше да подкара пред себе си като стадо упорити телета. Никой не искаше да си легне в такава прекрасна светла вечер.

Расмус гледаше да е близо до Гунар и докато се събличаха, му пошепна:

— Гунар, аз все пак смятам тази нощ да избягам. Хайде да дойдеш с мен!

Но Гунар го бутна сърдито.

— Не говори глупости! Защо ще бягаш?

Расмус не искаше да признае дори пред Гунар, че го прогонва заплахата от пръчката.

— Скъсвам с това старо сиропиталище — каза. — Смятам да си потърся друго място, където да живея.

— Така ли?! Е, бягай тогава! — отговори Гунар безгрижно. — Но ще ми е жал за теб, когато се върнеш.

— Никога няма да се върна.

Това звучеше ужасно. Дори Расмус потръпна, като го каза. От съвсем малък живееше във Вестерхага. Не помнеше никакъв друг дом, нито друга майка, освен госпожица Орлен. Наистина беше страшно да си помисли, че ще изчезне оттам завинаги. И сигурно ще е странно никога повече да не види Орлицата — това едно на ръка. Не че я обичаше, ама все пак... Веднъж, преди няколко години, когато една вечер Расмус го заболя ухо, тя го взе в скута си. Позволи му да притисне болното ухо към ръката ѝ и му изпя „Никой не е по-закрилян от мен“. Колко много я обичаше той тогава, обичаше я още дълго време след това и просто копнееше пак да го заболи ухо. Но ухото не го заболя, госпожица Орлен никога повече не се погрижи за него и почти никога не го бе погалвала, когато правеше вечерната си проверка. А сега искаше да го бие. Тя заслужаваше той да избяга. Но въпреки това... страшно му прозвуча това „никога няма да се върна“.

Освен туй — Гунар. Ако Гунар не се съгласи да тръгне, сигурно и него няма да види никога повече. И то щеше да е по-лошо от всичко останало. Да не види никога вече Гунар, който беше най-добрият му приятел! Леглата им стояха едно до друго в спалнята, в училище седяха на един чин и веднъж се бяха побратимили — боднаха се в ръцете и смесиха кръвта си зад кокошарника. А сега Гунар не искаше да избяга с него. Расмус почти му се разсърди заради това.

— Наистина ли смяташ да останеш във Вестерхага, докато мухлясаш?

— За това ще си говорим, когато се върнеш — отговори Гунар.

— Никога няма да се върна — увери го Расмус и пак потръпна, когато го каза.

Тази вечер в спалнята беше бурно. Нали Орлицата беше на гости, а Голям Петър каза, че леля Ольга можели да си я въртят около пръста

колкото си искат. Тази вечер можеха да се бият, да си правят шеги, да вдигат шум и да не си лягат, докато леля Олга не влезе със зачервено от яд лице и ги заплаши, че ще ги обади на госпожица Орлен. Едва тогава се вмъкнаха в леглата си. Но дори и след това нямаше нужда да млъкнат и да заспят.

— Аз съм принц от синята кръв — започна Албин от своето легло в ъгъла.

Винаги започваше така. Наричаха го „Принц Албин от Синята кръв“. Той твърдеше, че баща му принадлежал към кралското семейство, а самият той попаднал във Вестерхага поради явна грешка.

— Това стана, когато бях красиво малко дете — продължи Албин. — Но щом порасна, ще намеря баща си и тогава да видите какво ще стане! Всички, които са били добри към мен, ще получат разни неща, много неща.

— Благодаря, Ваше Величество — обади се Голям Петър. — Кажи ни какво ще получим!

Това беше една постоянно повтаряща се игра. Никой освен самия Албин не вярваше, че той е принц от синята кръв и никой, освен същия този Албин не вярваше, че той някога ще е в състояние да подари дори едно петаче. Но у всички се таеше настойчиво желание за „неща“, каквито никога не бяха имали, и никога нямаше да получат, и затова бяха винаги готови да слушат, когато Албин лежеше вечерно време в леглото си и подаряваше наляво и надясно велосипеди и книги, и кънки, и забавни игри.

Обикновено Расмус също обичаше играта, но тази вечер имаше само едно желание — всички да заспят колкото може по-скоро. Цялото тяло го боцкаше. Като че ли всичките противни събития от този ден се бяха вмъкнали под кожата му и искаха да го подтикнат да тръгне. През отворения прозорец се виждаше светлата, тиха лятна нощ. Навън всичко беше съвсем спокойно и нямаше пръчки, от които човек да се страхува. А може би някъде надалеч имаше едно място, което беше по-добро от Вестерхага за сирачета с права коса.

По едно време задряма, но се събуди от собствената си тревога и усети, че часът е настъпил. В спалнята беше тихо. Само хъркането на Елуф се чуваше както обикновено над тихото сумтене на другите. Расмус се надигна предпазливо в постелите си. Огледа редиците от легла, за да се увери, че всички са заспали. Да, наистина спяха. Принц

Албин мълвеше нещо в съня си. Емил се въртеше както винаги, обаче всички спяха. И Гунар. Спеше спокойно и кротко с рошавата си глава на възглавницата. Без да го е грижа, че тази нощ най-добрият му приятел ще изчезне завинаги от сиропиталището Вестерхага. Расмус въздъхна. Колко ще се натъжи Гунар, когато се събуди утре и види, че Расмус наистина е избягал. Гунар нямаше да каже така спокойно „Е, бягай тогава!“, ако дълбоко в себе си вярваше, че Расмус наистина смята да бяга. Той не разбираше, че човек трябва по-скоро да избяга, отколкото да яде бой с пръчка. Расмус въздъхна отново. Другите момчета като че ли не смятаха, че тая работа с пръчката е нещо, от което трябва да се боят. Само той едва ли не предпочиташе да умре, вместо да приеме да го бият.

Измъкна се колкото можеше по-тихо от леглото и безшумно се облече. Сърцето му биеше много особено, а краката си чувстваше странни и чудновати — те като че ли не искаха да бягат, след като трепереха така.

Мушна ръка в джоба си. Там бяха раковината и петачето. Едно петаче не беше голям капитал, с който да тръгнеш по широкия свят, но в краен случай на глад би могло да послужи за неговото спасение. Сигурно ще може да си купи за своето петаче две кифли и малко мляко. Раковината, която беше само красива и приятна за пипане, ще остави. Ще я подари на Гунар като спомен от навеки загубения му приятел от детинство. Когато Гунар се събуди на сутринта, до него няма да има никакъв Расмус, обаче на леглото му ще лежи една красива, много красива раковина.

Расмус преглътна и сложи раковината на ръба на леглото. За миг остана там, като се бореше с плача и слушаше дълбокото дишане на Гунар. После доближи ръка до главата върху възглавницата и прекара внимателно мръсния си, напукан показалец по острата коса на Гунар. Това не беше истинска милувка — той просто искаше да докосне още веднъж най-добрия си приятел, тъй като навярно никога вече нямаше да може да го стори.

— Сбогом, Гунар — промълви тихо.

После се прокрадна до вратата. Спря за малко и се послуша с разтуптяно сърце. Отвори я с ръка, мокра от студена пот и замря пак, изпълнен с омраза към вратата, защото така безотговорно скърцаше.

Стълбата към кухнята също скърцаше. Ами ако срещне Орлицата — какво ще й каже? Че го боли стомах и трябва да излезе — не, това няма да мине пред Орлицата.

Трябва да намери нещо за ядене, което да отнесе със себе си. Опита вратата на килера. Беше заключена. Кутиите за хляб в кухнята, уви, също бяха празни! Намери едно-единствено жалко парче сухар и го мушна в джоба си.

Сега беше готов да тръгне. Кухненският прозорец стоеше отворен. Расмус трябваше само да се качи на масата пред него и с един скок щеше да е на свобода.

Но в същия миг чу стъпки по пясъчната пътека отвън. Стъпки, които не можеше да не познае. Орлицата се връщаше от гощавката у пастора.

Расмус усети как краката му сякаш се подкосиха. Сега беше загубен. Ако Орлицата влезе през кухненския вход, той е спасяемо загубен. Нямаше никакво разумно обяснение за това, че се навърта в кухнята в единайсет часа вечерта.

Ослушваше се, изтръпнал от ужас. Може би имаше една мъничка възможност тя да влезе откъм верандата.

Обаче на нея и през ум не й минаваше да мине оттам! Сега той чу стъпки в преддверието, сега някой хвана бравата — изтръпналите му крака изведнъж се раздвижиха и Расмус се хвърли под масата. Задърпа мушамената покривка, за да скрие колкото е възможно повече от себе си. В следващата секунда госпожица Орлен беше вече в кухнята. Расмус имаше чувството, че е настъпил последният му час. Човек *не може* да е *толкова* уплашен и въпреки това да оживее — сърцето му сигурно скоро ще се пръсне, както се е раздумкало.

Всяко кътче в голямата старовремска кухня беше ясно видимо в бледата светлина на лятната мощ. Госпожица Орлен трябваше само да сведе малко погледа си и щеше да види Расмус, свит под масата като изплашено зайче.

Но госпожица Орлен явно мислеше за друго. Стоеше насред пода и си мърмореше нещо.

— Грижи... грижи — мълвеше тя. — Нищо, освен грижи!

Въпреки че Расмус изпитваше такъв страх, не можа да не се запита какво има предвид Орлицата с тези думи. Тя пък какви грижи има? Ето, това той никога няма да узнае! Защото сигурно я вижда за

последен път, както стои там и сваля шапката си. Той поне се надяваше да е така.

С тежка въздишка госпожица Орлен излезе от кухнята. И тихото хлопване, когато вратата се затвори след нея, беше най-божественият звук, който Расмус бе чувал в живота си.

Седеше неподвижно под масата и напрегнато се ослушваше. Изчака няколко мълчителни секунди, а после се покатери колкото можеше по-бързо върху рамката на прозореца и скочи навън. Тупна тежко в тревата. Тя беше мокра от роса и студенееше на босите му крака. Нощният въздух също бе хладен, но се дишаше леко. Въздухът на свободата! Да, той беше свободен, слава богу, сега беше свободен!

Но се оказа, че ликува прекалено рано. Един нов звук отново го изплаши почти до полуда. На горния етаж внезапно се отвори прозорецът на стаята на госпожица Орлен. Расмус чу как издрънча куката и видя Орлицата — застанала там, стройна и черна и отправила поглед към него. В отчаяние той се притисна така плътно към ствола на едно ябълково дърво, сякаш искаше да се слее с него. Притаи дъх и зачака.

— Кой е там? — извика Орлицата тихо.

Расмус потръпна при звука на този глас, който познаваше толкова добре. Съзнаваше, че е най-добре да отговори, преди тя да го открие. Ако мълчи, ще стане още по-лошо. Обаче не успя да произнесе нито дума с треперещите си устни, а просто стоеше и се взираше боязливо в тъмната фигура в рамката на прозореца. Струваше му се, че тя гледа право към него и очакваше всеки миг да извика името му.

Колкото и да е странно, тя не го стори. Неочаквано затвори прозореца и изчезна в стаята. Расмус въздъхна от облекчение. Виждаше я смътно там вътре. Сега тя си запали свещта и в пърхащата светлина той видя сянката ѝ на стената с тапети на сини цветя и голямата снимка на кралското семейство в рамка. Чудно, никога вече нямаше да види тази снимка, нито пък картината с Исус пред Пилат, която висеше на отсрещната стена. Всъщност съжеляваше, защото му беше забавно да гледа тези изображения, когато — много рядко — биваше допускан в стаята на Орлицата. Но на това вече бе сложил край и, слава богу, утре той няма да бъде там в осем часа — това беше сигурно, а кралското семейство и Пилат можеха да са забавни колкото си искат.

Той копнееше да се махне оттам, но не можеше да се откъсне, докато сянката танцуваше по стените там горе. Беше му и страшно, и напрегнато да стои навън и да гледа Орлицата, без тя да знае.

— Сбогом, приятелко — мислеше Расмус. — Нищо не ти струваше да ме погалваш малко по-често вечерно време и тогава може

би щях да остана, но — сбогом, приятелко, видя ли сега какво стана?

Дали пък Орлицата не чу какво си помисли той? Защото изведнъж смъкна транспаранта. Все едно че каза „сбогом“. Все едно че затвори сиропиталището Вестерхага за него и го остави сам навън в нощта.

Той се застоя в сянката на ябълковото дърво, загледан в старата къща, която досега беше негов дом. Една стара бяла къща и толкова красива сега, през нощта, с тъмни прозорци и кичести дървета наоколо. Расмус поне я смяташе за красива. Но леля Олга все повтаряше, че къщата била ужасно престаряла порутина, в която просто не можело да се поддържа чистота. Сигурно има по-хубави къщи, в които би могъл да живее. Нямахше нужда да тъгува, задето трябва да си отиде оттам. Положително ще си намери много по-хубаво място — по света навярно има и други съпруги на търговци.

Почна да тича. Премина бегом през мократа трева, тичаше между ябълковите дървета, втурна се към портата. Там отвън криволичеше пътят. Точеше се като сива лента в лятната нощ. Расмус тичаше...

4.

„Не се боя по пътечка зелена“ — така пишеше в едно стихотворение, което госпожицата им беше прочела в училище. В него се разказваше за едно момче, което също било сам-самичко навън през нощта.

Той не трябваше да е по-страхлив от онова въглищарче. Но беше много страшно да си сам — никак не бе свикнал на самота. В сиропиталището винаги имаше хора около него, а искаше ли да остане сам, трябваше да се затвори в нужника или да се покатери на липата.

Във Вестерхага самотата беше нещо, за което можеш да копнееш. Но сега Расмус беше сам в лятната нощ, а това не приличаше на нищо, което бе изпитал досега. Тази прохладна, безветрена нощ с бледи звезди беше най-тихото, най-безмълвното нещо, което бе преживявал и то го плашеше. Страхуваше се от тишината и странния здрач, който караше всичко да изглежда недействително. Само насън беше виждал пейзажи, потънали в подобна бледа светлина и досега не знаеше, че летните нощи са такива.

Обзет от страх и премръзнал той тичаше по пътя, тичаше с всички сили. Босите му крака шляпаха по земята. Той бързаше. Пътят беше опасен — по него можеше да срещне хора, които биха се сетили, че е избягал. Но имаше и един пряк път през ливадите. Той сигурно също водеше към широкия свят. Беше тесен и криволичещ път, по който зиме се движеха само дърварски коли, а лете, когато изкарваха добитъка на паша — каруци с мляко. Там нямаше нужда да се опасява, че ще срещне някого, който да го пита какво прави нощно време сам навън. Въпреки това се подвоуми на разклона. Всичко изглеждаше някак омагьосано и странно между лещаците, а трепетликите шушнеха толкова тъжно, въпреки че нямаше почти никакъв вятър. Как ли го издаваха трепетликите този шепот и защо звучеше тъй жално?

„Не се боя по пътечка зелена“ — не, но поне Гунар да беше с него! Де да имаше някой, когото тъкмо сега да хване за ръката! Сенките бяха толкова тъмни, а целият свят бе тъй безмълвен, сякаш е

мъртъв. Всички животни и птици спяха, пък и всички хора, и само той вървеше тук, сам и изтръпнал от страх. *Много* уплашен по пътека зелена — това беше той и далеч не така смел като въглищарчето. „Ужасно далеко, далеко в гората“ пишеше още в онова стихотворение и то бе вярно.

Освен това Расмус беше страхотно гладен. Мушна ръка в джоба си и извади сухара. Изяде го, но все още чувстваше стомаха си празен както преди и взе да се пита разтревожено дали по света има добри хора, които дават храна на самотни момчета от сиропиталища, въпреки че заради косата си не бяха подходящи за осиновяване.

Гладен. Уморен. Трябваше да намери някое място, където би могъл да поспи. Но още не. Засега не биваше да почива. Трябваше да се отдалечи колкото е възможно повече от Вестерхага, преди да се развидели. Преди да открият, че го няма в леглото му. Ех, каква врява щеше да се вдигне, когато забележат! Орлицата може би ще изпрати полицията да го търси.

Тази мисъл го накара да ускори крачките си. С ръце в джобовете и присвити рамене тичаше по пътя. Беше втренчил поглед напред и се стараеше да не поглежда встрани към мрака, където се стелеха сенките. Вървеше и чувстваше колко е самотен, ужасно самотен. Вървеше ли, вървеше.

Кратката лятна нощ става дълга, когато човек броди по пътищата. Броди цяла вечност, докато краката му едва могат да пристъпват. Докато клепачите му почти се затварят и така му се спи, че върви и клюма. Зората идва, първите слънчеви лъчи се прокрадват между дърветата, но той не ги забелязва. Паяжините в тревата искрят, росните капки блещукат по листата на шипката, леката утринна мараня изчезва незнайно къде и на най-близката бреза е кацнал ранобуден кос и запява първите ликуващи трели на утрото. Но човек не го забелязва. Защото е толкова уморен и сънлив! Неописуемо сънлив.

Но изведнъж стига до малка сива плевня — от онези плевни, в които скитниците обичат да спят. Стои насред една ливада и въпреки своята сивота, изглежда много гостоприемна. По това време на годината такива плевни са пълни със сено.

Расмус отваря с мъка тежката врата. Вътре е тъмно и тихо и сеното ухае много хубаво. С тежка въздишка, която звучи почти като ридание, той се хвърля в сеното и вече спи.

Събуди се от студ и от едно стръкче сено, което го гъделичкаше по носа. Стреснато се надигна — не помнеше нито къде е, нито как е попаднал там. Но изведнъж всичко изплува в паметта му и чувството на безгранична самота накара очите му да се наляят със сълзи. Колко беше нещастен! То било много по-страшно да си беглец, отколкото си го беше представял. Копнееше вече да се върне във Вестерхага при Гунар, в топлото си легло и при сутрешната каша. Да, тъгуваше за сиропиталището като за изгубен рай. Вярно, там понякога можеше да ядеш бой, но то все пак не беше толкова страшно, както да си сам-саменичък в света и да ти е толкова студено, и да си толкова гладен.

През един тесен проце́п в стената се процеждаше тънък слънчев поток и стигаше до него. Значи днес времето щеше пак да е хубаво и нямаше причина да е такъв кучешки студ. Беше облякъл дебелия си пуловер и всекидневните панталони, онези от сив шаяк, на които леля Олга бе зашила крѐпки на коленете. Но въпреки това му тракаха зѐбите от студ. Много му се искаше да легне и заспи отново, но на такъв студ не можеше да се спи. Седеше в сеното и зѐзнеше, и следеше с мрачен поглед пращинките, които танцуваха в слънчевата ивица.

Тогава чу нещо. Нещо страховито, което накара трѐпка на ужас да премине през цялото му тяло от главата до петите. Някой се *прозяваше* съвсем близо до него. Той не беше сам в плевнята. Още някой беше спал там тази нощ. Очите му зашариха изплашено наоколо, за да открие кой е. И тогава видя, че над един голям сандѐк за сено съвсем наблизко се подава кѐдрав кафяв перчем. Някой прѐхтеше в сеното и след това Расмус чу един глас да казва:

— *Ох-ох, да-да,
през деня и през нощта,
ама най е зле на сутринта.*

После над сандѐка се подаде цяла глава, цяло лице — кръгло, небръснато, с покарала тъмна брада. Две примижали очи се взряха стреснато в него, а сетне по кръглото лице се разля широка усмивка. Непознатият всѐщност не изглеждаше опасен. Като че ли го напушваше смях, когато каза:

— Здравсти, байо!

— Здравсти... байо — отвърна Расмус неуверено.

— Колко изплашен изглеждаш! Да не мислиш, че ям деца?

Когато Расмус не отговори, той продължи:

— Що за птица си ти, как се казваш?

— Расмус.

Каза го с доста жален глас, защото се страхуваше както да отговори, така и да мълчи.

— Расмус... тъй значи, Расмус — рече брадясалият и кимна замислено. — Да не си избягал от дома?

— Не! Не от... дома — каза Расмус и смяташе, че не лъже. Вестерхага все пак не беше истински дом. Как можеше този брадясал човек да помисли, че някой би искал да избяга, ако си има *истински* дом!

— Не ме гледай така стреснато! — продължи брадясалият. — Нали ти казах, че не ям деца.

Расмус събра цялата си смелост.

— А ти, чичо, избягал ли си от дома? — попита предпазливо.

Брадясалият се изсмя.

— Чичо!... На чичо ли ти приличам, а? Дали съм избягал от дома... да, да, май е точно така — каза и се изсмя още по-силно.

— Ти скитник ли си, чичо? — попита Расмус.

— Престани да ме чичосваш, моля ти се! Казвам се Оскар.

Той се изправи в сеното и Расмус видя, че сигурно е скитник, защото носеше много раздърпани дрехи — карирано, протритото сако и

панталон, който висеше на торби по него. Беше висок и широкоплещест и изглеждаше доста добродушен, а когато се смееше, зъбите му блестяха много бели сред брадатото лице.

— Скитник ли каза?... Да си чувал някога за Райски Оскар? Това съм аз. Скитникът на Рая и Божия кукувица — това съм аз.

Божия кукувица! Расмус си помисли, че този скитник май не е с всичкия си.

— Защо си Божия кукувица, Оскар? — попита той.

Оскар взе да клати дълбокомислено глава.

— Ами нали някой трябва да бъде такъв. Трябва да има човек, който скита по пътищата и е Божия кукувица. Бог иска да има скитници.

— Иска ли? — попита Расмус недоверчиво.

— Да, иска — увери го Оскар. — След като си е дал толкова много труд да сглоби целия свят, той иска в него да има *всичко*, разбираш ли? А как би изглеждало, ако има всичко, освен скитници?

Оскар закима доволно.

— Божия кукувица — да, да, така си е то!

После бръкна в една раница, която лежеше до него в сеното, и извади голям пакет, увит във вестник.

— А сега ще ми се услади закуската.

Когато Оскар каза това, Расмус усети как стомахът му се сгърчи от глад. Такъв глад, че бе готов да задъвче сено като вол.

— Някъде навън оставих и една бутилка мляко — продължи Оскар.

С пъргав скок се озова до вратата. Тя скърцаше и се движеше мудро на пантите си, докато той я отваряше. Оскар успя да я разтвори докрай и в плевнята се разстла широк килим от слънчева светлина. Насред тази слънчева светлина Оскар спря и се протегна, но след това изчезна. Подир малко се върна с една добре запушена литрова бутилка мляко в ръка.

— Както казах, сега ще ми се услади закуската — заяви той и се настани удобно в сеното. Разви вестника и извади сандвичи — големи, дебели и дълги резени от селска ръжена пита. С доволно грухтене той захапа един от тях. Расмус видя, че по него има филийки студено свинско месо, а студено свинско месо беше според Расмус най-вкусното нещо в света.

Изглежда, че и Оскар обичаше студено свинско. Дъвчеше, гледаше влюбено сандвича и пак дъвчеше. Расмус пребледня от глад. Мъчеше се да гледа в друга посока, но се оказа съвсем невъзможно. Сандвичът привличаше неудържимо погледа му и той усети как устата му се наля със слюнка.

Оскар престана да дъвче. Наклони глава встрани и погледна насмешливо Расмус.

— Ти сигурно не искаш някакъв си обикновен, прост сандвич със свинско — каза. — Такива като теб сигурно ядат сутрин само млечна каша със стафиди? Не искаш един обикновен, прост сандвич със свинско — или?

Как да не иска човек небесния разкош, когато му го предлагат?!

— Да, благодаря — каза Расмус и преглътна с мъка. — Да, благодаря, ако може.

Без да продума, Оскар му подаде един сандвич. Беше разкошно дебел и разкошно дълъг, и върху него лежаха две големи филии свинско месо. Расмус го пхна в устата и ухапа... о, блаженство — този солен вкус на свинското, който се смесваше със силно ухания вкус на ръжения хляб! Той примижа и почна да яде.

— Мляко — каза Оскар и тогава Расмус отвори очи.

Оскар му подаде пълно тенекиено канче и момчето отпи няколко големи глътки. Стана му студено на стомаха и се разтрепери още повече отпреди, но вече му беше безразлично. Продължи да пие, докато не остана нито капка.

— Още един сандвич — обади се Оскар и бутна към него втори огромен резен.

— Може ли... има ли достатъчно?

— Може, разбира се — отговори Оскар. — Не всички селянки са стиснати, а онази, дето ми даде тези сандвичи, сигурно е предчувствала, че ще те срещна.

Седяха в сеното, мълчаха, ядяха и дъвчеха, докато и троха не остана. Изпиха цялото мляко и Расмус усети, че му стана още по-студено на стомаха.

— Благодаря — каза, сит и зъзнец. — Това беше най-вкусното нещо, което съм ял.

— Обаче си посинял от студ — рече Оскар. — Трябва да се махнеш оттук и да се стоплиш.

Оскар стана и нахлузи раницата. Тръгна към вратата. Расмус видя едрата му, широкоплещеста фигура в очертанието на вратата и му хрумна, че Оскар смята да си отиде. Тази мисъл беше просто непоносима — Оскар не биваше да си тръгне и да го остави отново сам.

— Оскар — каза той толкова притеснено, че едва смогваше да изрече думите, — Оскар, и аз бих искал да стана такъв един райски скитник.

Оскар се обърна и го изгледа.

— Не, такива като теб не трябва да стават скитници. Такива като теб трябва да си стоят у дома при татко и мама.

— Аз нямам татко и мама — каза Расмус.

Ох, как не можеше Оскар да разбере колко е самотен и да се смили над него! Скочи от сеното и хукна да догони скитника.

— Нямам ни татко, ни мама — повтори той, — но съм тръгнал да си търся.

Хвана настойчиво ръката на Оскар.

— Не може ли да скитам заедно с теб, поне докато търся?

— Какво търсиш всъщност? — попита Оскар.

— Някого, който ме иска — отговори Расмус. — Не мислиш ли, че все пак може да има *някой*, който би искал да си има едно момче с права коса?

Оскар сведе смяян поглед към слабичкото луничаво лице, което така оживено бе вдигнато към него.

— Ами да — каза, — сигурно има хора, дето искат да си имат момче с права коса. Важното е момчето да е почтено.

— Почтен съм — увери го Расмус. — Поне горе-долу — добави, защото човек може би не беше почтен, щом като е избягал от сиропиталище.

Оскар го погледна строго.

— Слушай, сега ще бъдеш така любезен да ми кажеш откъде идваш.

Расмус сведе очи и смутено взе да рови в земята с палеца на единия си крак.

— От Вестерхага... от сиропиталището. Ама *не искам* да отида пак там — каза натъртено и вече беше забравил, че само преди малко

ужасно бе закопнял да се върне. Сега знаеше единствено, че иска да тръгне с Оскар, когото познаваше от по-малко от един час.

— Защо избяга? — попита Оскар. — Направил си нещо, което не е хубаво, а?

Расмус почна да рови още по-усърдно с палеца на крака си.

— Да — каза и кимна. — Залях с вода госпожица Орлен.

Оскар се изсмя, но веднага стана пак сериозен.

— Значи не си от ония, дето не могат да си увардят пръстите, а? Не си задигнал нещо?

— Задигнах... — отговори Расмус виновно.

— Тогава не можеш да ми станеш другарче — отсече Оскар. — Ако един скитник краде, всичко е свършено. Докато се усетиш, и полицията ще те спипа. Не, не мога да те взема за другарче.

Расмус се вкопчи отчаяно в него.

— Моля ти се, моля ти се, Оскар...

— Няма да ти помогне никакво „моля ти се“ — каза Оскар. — Какво си задигнал?

Расмус пак взе да рови земята с палеца на крака си.

— Едно парче сухар — промълви той. — Когато щях да бягам... за да имам нещо за ядене.

— Парче сухар ли?

Оскар така се разсмя, че зъбите му блеснаха.

— Парче сухар не се брои.

Расмус изпита огромно облекчение.

— Може ли все пак да стана такава една кукувица?

— Да, *чак толкова* строги не сме — увери го Оскар.

— А може ли да ти бъда другарче?

— Хм — рече Оскар. — Ще повървиш известно време с мен, пък да видим ще ни хареса ли заедно, или не.

— Благодаря, мили Оскар — каза Расмус. — На мен... на мен вече ми харесва заедно.

И така започна скитничеството. Слънцето стоеше още ниско. Селището почваше да се пробужда. Отдалеч долетя кукуригането на петел, кучета лаеха, а по пътя затрака празна кола за сено, теглена от два мършави коня. Един сънлив ратай стоеше прав в колата и държеше юздите.

— Да му викнем и да го питаме дали може да се повозим с него — предложи Расмус.

— Нищо няма да викаш. Засега трябва да се спотайваш. Кой знае дали госпожица Орлен не е толкова луда по теб, че да насъска полицията да те върне.

— Вярваш ли да го направи? — попита Расмус, като трепереше не само от студ, но и от уплаха.

— Смятам, че първо ще изчака два-три дни да се успокои. Сигурно си мисли, че ще се върнеш сам, когато огладнееш.

— Ама няма да се върна! — заяви Расмус. После се прозя с широко отворена уста. — Тази нощ почти не съм спал — извини се той.

Все още му се спеше и беше уморен, но не искаше да бъде в тежест на Оскар, който крачеше така безгрижно и то с такива дълги стъпки.

— Аха, значи ти се спи?

Оскар изгледа изпитателно недоспалото и премръзнало клетниче, което подтичваше, за да върви наравно с него.

— Ела, ще намерим някое местенце, където да се стоплиш и да поспиш.

— Човек не може да легне да спи посред бял ден — възрази Расмус. — Та нали току-що станах!

— Скитниците могат — увери го Оскар.

Тогава на Расмус му стана ясно какво означава да си скитник. В един ослепителен миг той разбра чудото на този нов живот. Можеш да правиш каквото си искаш. Можеш да ядеш и да спиш, и да скиташ, когато и както ти падне. Ти си свободен, благословено свободен като птичка в гората.

Съвсем опиянен от своето откритие, той продължи да припка до Оскар. Чувстваше се вече като скитник и виждаше околния свят с очите на скитник. Виждаше пътя, който се виеше с меки извивки през местността и мамеше с нови тайни зад всеки завой. Виждаше зелените ливади, където кротки крави преживяха под утринното слънце, червените селски къщи, до които току-що станали слугини търкаха съдините за мляко, а ратаите пълнеха с вода коритата за конете. В къщите ревяха деца, кучета пазачи лаеха и се дърпаха на веригите си, а

в оборите самотни отелили се крави мучаха за свободата по пасищата. Той виждаше и чуваше всичко, както го вижда и чува един скитник.

До него маршируваше Оскар и си тананикаше весело. Изведнъж кривна от пътя и спря на една слънчева полянка сред няколко високи хвойнови храсти.

— Тук можеш да си легнеш — каза Оскар. — Тук е завет, има слънце и жива душа не може да те види от пътя.

Расмус почна да се прозява, но една тревожна мисъл прекъсна прозявката му.

— Оскар, обещавах ли да не ме изоставиш, докато спя?

Оскар поклати глава.

— Спи спокойно — каза само.

Расмус се хвърли на земята. Легна по корем и завря нос в едната си лакътна свивка. Колко хубаво го топлеше слънцето и колко му се спеше! Полунасън усети, че Оскар го зави със сакото си. Вече не му беше студено.

Лежеше върху килим от мащерка и вдишваше приятното билково ухание. Хвойновите храсти също ухаеха хубаво, когато слънцето ги огряваше. Миришеше на лято. Да, до края на живота му уханието на мащерка и нагрятата от слънцето хвойна щеше да означава за Расмус лято и скитане по пътищата.

Над главата му забръмча една земна пчела и той отвори с мъка едното си око, за да я погледне. Тогава видя, че Оскар седи до него и дъвче един стрък трева.

После заспа.

5.

— Моля ви, госпожо, дали имате малко храна за мен и моето другарче скитниче?

Оскар застана на прага на кухненската врата и се поклони вежливо с каскета в ръка.

— Пак ли си тръгнал да скитащ, Райски Оскар — каза селянката неодобрително. — Нали наскоро ти дадох цяло руло от кайма!

— Възможно е — отвърна Оскар, — но колкото и да е странно, оживях.

Расмус се изкиска тихо и селянката погледна и него неодобрително.

— Какво е това хлапе, дето си го повел със себе си?

— А! То е едно клето езичниче, за което се грижа — заяви Оскар сериозно. — Тръгнали сме да му търсим християнски дом. Може би ви трябва едно пъргаво езичниче в къщата, госпожо?

— Самият ти си езичник!

Селянката почна настървено да търка кухненската маса с парцала, като замиташе кори от хляб, картофени обелки и разсипано мляко. Личеше си, че всяка частица от тялото ѝ ненавижда скитници, и на Расмус почти му се дощя да се въртнат и да си отидат. Но това беше първата селска кухня, в която влизаше, и трябваше да използва случая, за да огледа всичко. Далеч не миришеше толкова хубаво, както в кухнята на Вестерхага. Тук миришеше на помия от свинските кофи до мивката, на мръсни парцали за триене и на нещо друго — някаква особена домашна миризма, която никога преди не беше усещал. Добре че не го искаха в това стопанство, защото не би искал да остане там. Те и без това си имаха дечурлига — цяла редица бледи и дебели деца, които стояха без да продумат и го гледаха ококорено. Сигурно защото Оскар беше казал, че е езичник.

— Ако ми нацепиш малко дърва, после ще ви дам да ядете — каза селянката неохотно.

Оскар наклони глава и я погледна умолително.

— Трябва ли да цепя дърва? Не може ли вместо това да изсвирия едно тралала-хопсаса?

— Благодаря, ще мина и без тралала-хопсаса — заяви селянката, но лицето ѝ просветна малко.

Оскар въздъхна тежко.

— Аха, тъй значи — каза и кимна тъжно. — Да цепя дърва... виж ти, какво можело да му се случи на човек, както си върви и нищо лошо не подозира. Може ли първо да видя менюто?

— Марш в бараката за дърва и не говори глупости! — сопна се селянката, ама не изглеждаше вече никак сърдита.

Оскар и Расмус бързо излязоха през вратата.

— Как ще разберем къде е бараката за дърва? — попита Расмус.

— Ха, мога да я намеря и на тъмно, ако трябва — отвърна Оскар. — Става ми някак невесело на душата, когато попадна близо до някоя барака за дърва. И тогава си казвам: „Ето я!“. А сега главата си отрязвам, ако не е тук.

Той влезе в една дъсчена пристройка и тя наистина се оказа бараката за дърва. Взе брадвата, забита в дръвника и започна да цепи. Бързо и сръчно разсичаше дебелиите пънове, та цепениците летяха из въздуха.

Расмус ги товареше подред в една количка, която явно употребяваха, когато прекарваха дърва.

— Колко добре цепиш — обади се Расмус. — Ама май си голям мързелан, а, Оскар?

Оскар кимна в знак на съгласие.

— Да, що се отнася до работата, се задоволявам с малко.

— Никой ли не е искал да ти даде истинска, свята работа?

— О, *имаше* такива случаи, но общо взето хората са добри към мен — отговори Оскар.

После продължи замислено:

— Разбираш ли, работата е там, че *понякога* ми се работи и тогава ми се работи просто до полуда. А *понякога* изобщо не ми се работи. Пък хората са си наумили, че човек трябва да работи постоянно, ама това не ще да се побере в нещастната ми глава.

— Да, и на мене не можа да ми се побере в нещастната глава, докато бях във Вестерхага — призна Расмус.

Количката се напълни и Оскар престана да цеди. Беше оставил раницата си до вратата на бараката и извади от дъното ѝ малък акордеон, грижливо увит в парче червено одеяло.

— Сега ще му друснем едно тралала-хопсаса, пък селянката да казва каквото си иска!

Пръстите му се плъзнаха по клавишите и акордеонът издаде няколко звука като въздишки. Но после Оскар го натисна здравата и бараката се изпълни с най-хубавата музика, която Расмус бе чувал в живота си.

*— Косата ѝ е черна, като черната нощ,
и не е чудно, че за нея копнея оц.*

— пееше Оскар със силен, топъл глас, от който Расмус го полазиха сладостни тръпки. Това беше много по-хубаво от църковните песни, които им свиреше госпожица Орлен на хармониума^[1]. Расмус се настани удобно на дървника и се наслаждаваше безмълвно и от сърце.

Бледите дечурлига се появиха отвън, но останаха на почтително разстояние — стояха мълчаливо, зяпаха и слушаха.

Селянката си беше намерила работа в нивата с ревен до бараката. Береше дръжките с такова усърдие, сякаш нито чува, нито вижда. Но когато Оскар престана да пее, тя дойде и каза почти дружелюбно:

— Сега може да влезете и да хапнете.

— Печена скумрия и варени картофи. Е, това е най-хубавото ядене, майко.

Оскар се плесна доволно по коленете, след като седна до кухненската маса. Расмус се съгласи с него. Не беше ял топла храна, откакто напусна Вестерхага, и душеше уханието на скумрия и лук. Селянката му насипа щедро пет големи картофа и почти цяла скумрия, и той почна да я харесва все повече. Въпреки че го гледаше изпитателно, докато ядеше, и най-сетне каза:

— Знаеш ли, Оскар, този хлапак е много малък, за да скитори по пътищата.

Оскар дъвчеше и устата му беше толкова пълна, че едва успя да отговори.

— Естествено — каза. — Ама то няма да трае дълго. Онуй, дето го казах одеде, беше само на шега. Момчето отива при баща си и майка си.

Това е вярно, помисли си Расмус. Щом намери някого, който иска да го вземе, няма да скита повече. Но то не е спешно, вече не е спешно да си намери майка и баща. Първо иска да види туй-онуй, а толкова му е приятно да скита с Оскар! За нищо на света не би искал засега да се раздели с него. Но Оскар — дали той не смята, че му е трудно да го води със себе си? Дали пък Оскар не иска колкото е възможно по-скоро да му намери родители?

Попита го, когато излязоха на пътя.

— Да не искаш да се отървеш от мен, Оскар?

Оскар беше вече влязъл в маршовата си крачка.

— Когато искам да се отърва от теб, сигурно ще ти обадя — отвърна той.

Този отговор не беше много успокоителен. Ами ако Оскар му „обади“, преди Расмус да е намерил новия си дом?! Какво, за бога, щеше да прави тогава? Една-единствена нощ беше изпитал какво означава да си сам и не искаше да го преживее още веднъж. Хвърли плах поглед към Оскар — о, щеше да е много добър, щеше да внимава да не бъде в тежест, само и само да не дотегне на Оскар!

— Оскар, мога и сам да си нося пуловера — каза настойчиво.

Но Оскар не одобри това предложение.

— Няма смисъл, нали е в раницата ми. Не ми става ни по-леко, ни по-тежко.

Оскар крачеше ли, крачеше и Расмус заприпка с всички сили, за да не изостане.

— Искаш ли да те хвана за ръка, Оскар? — попита Расмус задъхано, когато вече отмаля.

Тогава Оскар спря и го погледна замислено.

— Да, благодаря! — каза. — Хвани ме! Моля те, дръж ме за ръка, за да не изостана назад.

Расмус мушна ръката си в тази на Оскар и двамата продължиха в по-умерен ход.

— Още не съм свикнал — промълви Расмус като извинение. Беше му ясно, че Оскар забавя крачка заради него.

— Не, разбира се. Истински обучен скитник не ставаш с едно кихване — призна Оскар.

После показа на Расмус как трябва да се ходи — сякаш поглъщаш пътя с крепка, равномерна крачка.

— Но ние няма нужда да фучим, като че ли искаме още довечера да стигнем до края на света — рече Оскар. — Нямам нищо против да стигнем утре.

Расмус вървеше до Оскар, готов да се пръсне от благодарност към него, задето беше толкова добър. Искаше по някакъв начин да го възнагради, да направи някаква голяма жертва за Оскар или да му даде нещо, така че Оскар да разбере колко много Расмус го обича, без да става нужда да му го каже.

Край пътя имаше магазин, един такъв малък селски магазин, в който можеш да купиш всичко — от конски чесала, ботуши и газ, до кафе и бонбони. Но това беше рай, в който допускаха само онзи, който има пари. Расмус хвърли замечтан поглед през отворената врата и краката му сякаш от само себе си забавиха крачка. Щеше да е чудесно, ако можеше поне да спре и да погледа. Обаче Оскар не позволяваше на никакви си магазини да го забавят. Вече беше отминал доста напред.

Расмус въздъхна и го догони. Тогава бръкна в джоба си и там напипа петачето. Беше го забравил покрай напрегнатите събития от последното денонощие. Сърцето му подскочи от радост, когато усети парата между пръстите си — ох, колко голямо и великолепно беше все пак едно петаче!

— Оскар, обичаш ли кнек^[2]? — попита с глас, изпълнен с потайна радост и напрежение.

— То се знае, че обичам кнек — отговори Оскар. — Мисля, че всички хора обичат кнек. Само че сега нямам пари, разбираш ли, та не можем да купим.

— Аз пък мога — заяви Расмус и показа петачето. Боеше се малко да не би Оскар да го подкани към пестеливост, но страхът му се оказа съвсем напразен.

— Виж ти, виж ти! — каза Оскар. — Е, хайде, тичай да купиш кнек.

Расмус хукна. Какъв страхотен късмет, че се сети за петачето точно тук при магазина! И какъв страхотен късмет, че не го беше похарчил преди това!

Върна се тържествуващ при Оскар, който седеше край пътя и го чакаше. Беше миг на неописуемо щастие, когато отвори кесията и показа на Оскар петте големи фунии кнек.

Оскар наклони глава встрани и загледа лакомо кнека.

— Я сега да видя кой да взема!

— Вземи ги всичките — каза Расмус разгорещено. — Искам да ги вземеш всичките!

Но Оскар махна отрицателно с ръка:

— По-рядко, по-сладко! Една такава фуния ми е достатъчна.

Това, че Оскар е такъв скромнен консуматор на кнек, го направи още по-достоеен за обожание в очите на Расмус. Най-искрено и от сърце беше предложил да даде на Оскар и петте фунии, но и той беше човек, и много обичаше кнек.

Да седиш на ръба на канавката и да обелваш хартията от такава фуния е едно от най-приятните занимания в живота. Хартията е здраво залепнала. Трябва да подържиш известно време цялата фуния в устата си, та хартията да се намокри. След това вече лесно се обелва и целият разкошен, жилав кнек се оголва. Ако го пестиш и го смучеш бавно, може да трае дълго, дълго.

— Ето как — каза Расмус поучително и вкара кнека с майсторско, бавно движение в устата си. Щом като Оскар го беше научил как да ходи, защо пък той да не покаже на Оскар как се яде кнек!

Дълго седяха там на слънце и смучеха своите кнекове, но както и да ги пестяха, те се топяха бавно и неумолимо. Накрая в устата им не остана нищо, освен малко карамелен вкус.

— Хайде да си запазим другите — предложи Оскар. — Може да дойдат изпитания в живота и тогава ще е добре да си имаме кнек.

Оскар сигурно не подозираше колко е прав. Нямаше представа колко близко са изпитанията.

Привечер спряха да си починат край едно езерце. През деня беше горещо и въпреки това извървяха дълъг път. Расмус бе изморен и

всъщност му се искаше само да се просне по гръб на някой гладък камък, но желанието да се изкъпе надделя. Съблече се бързо зад един храст.

— Не отивай много навътре — каза Оскар, — защото ще дойде водният вещер да те грабне.

— Ами! Мога да плувам — отговори Расмус и усети лека тъга, когато си спомни как Гунар и той се учеха да плуват в реката у дома. Оттогава като че ли бяха минали хиляда години.

Водата се плъзгаше тъй топла и мека по тялото му. Хубаво беше да плува в тази мекота и цялата му умора сякаш се изпари. Водните лилии се люшкаха насам-натам, когато приближаваше към тях. Бяха толкова красиви и сияеха с някаква особена белота. Дали това не беше градината на водния вещер, където той идваше през летните нощи да си набере водни лилии?

Расмус се обърна по гръб. Полежа малко така, понесен от водата и разглеждаше философски големите палци на краката си, които стърчаха над водата. По бреговете наоколо цареше тишина. Само на отсрещната страна на езерото кукаше кукувица, а песента ѝ звучеше хубаво и тъжно, и го накара да се почувства някак добър.

— Тази кукувица трябва да е откачила — обади се Оскар. — Средлетният празник^[3] отдавна мина и тя е трябвало да се превърне в ястреб. Не го ли знае?

Оскар седеше на брега и се бръснеше пред едно парче огледало, което беше извадил от раницата си, чието съдържание явно беше богато.

— Учителката ни каза, че това за кукувицата, дето се превръща в ястреб след средлетния празник, е чисто суеверие — просвети го Расмус от водата.

— Докажи го! — рече Оскар.

— Докажи, докажи! Ти, дето си Божия кукувица, нали не ставаш Божи ястреб след средлетния празник?!

— Прав си, наистина не ставам — отговори Оскар, който беше свършил с бръсненето, а сега извади месингов гребен и почна да реше ситно къдравата си коса. — Никакъв ястреб не ставам! Чудна работа, че ти, дето си толкова малък, си толкова умен!

На ливадата съвсем наблизко пасяха крави. Те дойдоха до оградата и застанаха да зяпат натрапниците. Кравата водачка, тежка и

широка, слезе до водата, за да пие и камбаната ѝ издаваше благозвучен, ясен звън.

Летни звуци, помисли си Расмус. Както лежеше и пляскаше във водата, той не чуваше нищо, освен звънтенето на камбаната, кукувицата на отсрещната страна на езерото и звука на собствените си движения във водата и всички те бяха летни звуци.

Оскар сякаш също усети, че е лято, защото както седеше и се решеше, почна разсеяно да си пее:

*— Сега веч' е лято,
сега има слънце
и кравите
торят моравите...*

После млъкна и взе да оглежда неуверено резултата от ресането в огледалото. Косата му се къдреше точно толкова буйно, както и преди, и той пъхна месинговия гребен обратно в раницата.

— Няма ли да се изкъпеш, Оскар? — подвижна му Расмус.

— Не, ама ще си измия краката.

Оскар нави долния край на панталоните си и нагази във водата.

— Защо да се къпя, като вече съм се къпал! — каза.

— Кога?

— Миналата година — отговори Оскар. — Тогава го направих в чест на нашето любимо кралско семейство. На петнайсети май — имения ден на кралица София, и водата беше адски студена. Втори път няма да го направя. Човек може да бъде чист, и като се мие малко по малко, на части.

— Докажи го! — рече Расмус.

— То се доказва от това, че... — подхвана Оскар, но точно тогава се подхлъзна и цопна в езерото. Седеше на дъното във вода до кръста и се оглеждаше учудено.

Расмус избухна в чуруликащ смях и Оскар му се опули ядосано.

— Както казах... то се доказва от това — заяви троснато, след като успя да стане.

Но сръдната му не трая дълго. Седнал на един камък, той изми старателно краката си и после зашляпа обратно към брега с мокрите си

панталони, като си пееше полугласно:

— *Сега веч' е лято
сега грее слънце
и къпем се във водата
на езерата.*

— Оскар, обичам те! — изкрещя Расмус подире му и сам не знаеше защо го казва точно сега.

Малко по-късно седнаха да вечерят. Оскар беше наклал огън на скалата, за да му изсъхнат панталоните и за да прогони комарите.

— И за да си имаме лагерен огън като индианците — каза Расмус и се примъкна колкото можеше по-близо до огъня.

Бяха минали през едно голямо, изискано имение и оттам им дадоха сандвичи и мляко. Оскар изпя и изсвири толкова хубави песни — затова получи сандвичите. Беше пъл за „Гроба на Ида“ и за „Лъвската невеста“ и сума други песни, които Расмус не бе чувал никога преди.

Той разопакова сандвичите от вестника. Я виж, и тук пишеше за онези крадци. „Никакви следи от обирджиите от Сандьо“, прочете той. „Полицията претърсва местността.“

Расмус поднесе вестника под носа на Оскар и му показва малката бележка.

— Къде лежи Сандьо, Оскар?

— Ами... на не повече от трийсет-четирийсет километра отук — отговори Оскар.

Расмус подреди сандвичите върху плоската скала.

— Тези със сирене са сандвичи „Лъвска невеста“ — каза, — а тези с шарения салам са сандвичи „Гробът на Ида“.

— Това пък е бученето на водопада Авеста — добави Оскар, като надигна бутилката с мляко.

Расмус дъвчеше лакомо един сандвич със салам.

— Стопанката на това имение беше мила и красива — каза замечтано. — Ама си има вече две къдрави момичета.

— Искаш да кажеш, че иначе би могла да вземе теб, а?

— Да — отвърна Расмус и очите му светеха от отражението на огъня, — горе-долу тъй ми се ще да живея. Искам да бъда при някого, който е красив и богат.

— Ах-ах-ах-дааа — проточи Оскар.

Комарите танцуваха около тях и докато огънят догаряше и ставаше все по-малък, те пък ставаха все по-нахални.

— Сега ще измамим тези кръвопийци и ще идем да си легнем — реши Оскар.

Отиде до езерото и донесе вода в канчето си, загаси жарта и събра всичките си принадлежности.

Съвсем наблизо имаше едно стопанство. Оскар се беше отбил там преди вечеря да помоли за разрешение да преспят в плевнята.

Цялото стопанство спеше вече, когато двамата тихичко се качиха по рампата за коли и влязоха в плевнята.

Расмус си изрови място за спане и натрупа сено върху цялото си тяло, та само носът му остана навън. Тук също имаше комари и той искаше да им сервира колкото е възможно по-малко от себе си.

— Удобно ли ти е? — попита Оскар, след като и той се намести.

— Да, макар че задните ми копита са малко уморени — отговори Расмус.

Оскар се прозина.

— И това ще мине, казал селянинът, когато паднал с колата си в езерото. Ще преспим и ще видим.

Расмус остана още малко буден и се заслушваше. Сеното шумолеше и праскаше много особено. Той сигурно щеше да се изплаши, ако Оскар не беше толкова близо до него в мрака. От обора под тях долиташе тихо звънтене на вериги. Там долу се движеха някакви добичета. А над него комарите бръмкаха своята упорита песен. Това беше последното, което чу, преди да потъне в сън.

---

[1] Хармониум — музикален инструмент. Малък домашен орган. — Бел.пр. ↑

[2] Кнек — доста големи карамелени дъвчащи бонбони във форма на фуния, в чиято среда има по-мек крем. — Бел.пр. ↑

[3] Средлетният празник — най-дългият ден на годината (лятното слънцестоене — 21–22 юни), който в Швеция е официален празник и на който се устройват големи народни тържества. — Бел.пр.

↑

6.

Събуди се на разсъмване два-три часа по-късно. Събуди го един страшен глас, който каза:

— Ето го къде лежи!

Видя двама полицаи само на около два метра от себе си и видя Оскар да се надига сънено от сеното. Но след това вече нищо не виждаше, защото Оскар метна светкавично един наръч сено върху него.

Сърцето му почна да хлопа като чук.

Сега... сега идва полицейският комисар да ме хване! И трябва да се върна при Орлицата.

— Какво има? — чу той Оскар да пита.

— Това ще узнаеш после — отговори единият полицай. — Сега ще дойдеш с нас.

Оскар се ядоса.

— За бога, не може ли поне да узная защо? Нищо не съм направил!

— Всички скитници трябва да бъдат разпитани. Хайде, по-бързо!

Оскар се ядоса още повече.

— Да ви вземе тоя и оня! Спя си аз, невинен като невяста, а вие идвате и ме будите по никое време. Внимавайте да не се разлютят!

Въпреки това се обърна бавно в сеното, за да се изправи и в същото време успя да пошепне на Расмус:

— Лежи мирно! Не мърдай!

След това полицаите си тръгнаха, повели Оскар помежду си.

Те му взеха Оскар — по-страшно от това нямаше! Просто щяха да изчезнат с него и Расмус дори не знаеше накъде. Бяха отнесли и раницата му. Той надникна през притворената врата и видя как Оскар се качи в една двуколка. Единият полицай седна до него и хвана юздите. Другият седна на задната седалка. Стопанинът и един ратай стояха наблизко и зяпаха, а от кухненския прозорец се подаваха любопитните лица на стопанката и слугините, за да видят позорното

отпътуване на Оскар. Сега онзи, който щеше да кара, щракна с език на коня и двуколката потегли. Конските копита зачаткаха по пътя. Това беше ужасен звук в ушите на Расмус — сигурно никога вече нямаше да види Оскар. В отчаяние се хвърли в сеното, като се мъчеше да приглуши риданията си.

Тогавачу, че някой отвори вратата на обора под него. Някой тракаше със съдини за мляко, кравите мучаха, сякаш има пожар, и две слугини си говореха разпалено. Той изпълзя внимателно до капандурата за пълнене на хранилките, за да слуша. Може би щяха да кажат нещо за Оскар.

— За скитници можеш да си помислиш какво ли не — каза едната слугиня. — Никак няма да се учудя, ако той е задигнал всичките пари от Сандьо.

— И сега ще го водят на разпит при полицейския комисар, така ли? — обади се другата.

— Да, там ще го водят — потвърди първата. — Ако го е направил, сигурно ще го тикнат в затвора — продължи тя доволно.

— Ако го е направил! — подражаваше й наум Расмус горе до капандурата, побеснял от яд. Глупави слугини! Как могат да си помислят такива лоши неща за Божията кукувица!

Той не можеше да остане повече в плевнята — просто не издържаше. Трябваше да открие Оскар. Да открие полицейския комисар. Ако можеше да узнае къде живее комисарят, може би щеше да успее по някакъв начин да говори с Оскар. Вярно, че това означаваше да си пъкне главата право в устата на лъва — комисарят може би щеше да задържи и него и да го върне в сиропиталището. Но ако тикнат Оскар в затвора, ще му е безразлично какво става със самия него.

Бавно отвори вратата на плевнята, за да се увери, че наблизонама никой. После хукна като луд надолу по рампата и побягна по пътя в посоката, накъдето беше поела двуколката.

Тича докъдето му стигнаха силите, след това се опита да върви с онази крачка, на която го беше учил Оскар. Не знаеше колко път има до полицейския участък. Надяваше се да срещне някого, когото би могъл да попита. Но толкова рано сутринта пътят беше безлюден.

Най-сетне от една горска пътека излезе някаква старица. Същокато в приказките, помисли си Расмус — в тях винаги се появява една

бабичка, когато някой трябва да пита за пътя до замъка на змея или нещо подобно.

Тази бабичка носеше на гръб връзка дърва и вървеше много приведена напред. Едва когато стигна съвсем близо до Расмус, тя го забеляза и вдигна малко глава, тъкмо колкото той да види старите ѝ, уморени очи под забрадката.

— Бихте ли ми казали къде живее полицейският комисар? — смотолеви Расмус.

В старческите очи се появи искрица подозрителност.

— Аз имам *разрешение* да събирам дърва в гората — каза бабичката и размаха поучително единия си възлест, изкривен показалец. — Имам *разрешение!* Комисарят не ми се бърка.

Сетне забързано го отмина, като само се обърна два-три пъти, за да промърмори:

— Имам *разрешение!*

Доста недоволен, Расмус продължи по пътя. В приказките стариците не отговарят така.

Обаче след малко го застигна една каручка, която караше мляко. Кочияшът беше момче, не много по-голямо от него. Оказа се услужливо, спря коня и попита:

— Искаш ли да те повозя?

Расмус се покатери благодарно на седалката до момчето. Ех, колко беше хубаво, че няма нужда да ходи, а освен това може би щеше да узнае каквото го интересуваше.

— Комисарят ли? Той живее в градчето пред нас — каза момчето. — Там карам млякото. Ще ти покажа, защото минаваме точно покрай ареста, а комисарят живее зад него в една жълта къща.

Изглежда, че комисарят не беше още излязъл от жълтата си къща, защото когато каручката мина, тракайки, покрай ареста, Оскар седеше отвън на една пейка, зорко охраняван от същите полицаи, които го бяха отвели. Расмус не посмя нито да извика, нито да спре. Продължи с млекарската кола чак до мандрата. Там даде на момчето един от своите скъпоценни кнекове като възнаграждение за возенето и се върна колкото можеше по-бързо по същата тясна уличка, по която бяха минали.

Оскар не седеше вече на пейката. Но от един отворен прозорец на полицейския участък долитаха гласове. Расмус се прокрадна по-

близо, промъкна се толкова близо до прозореца, колкото смееше, а там за негов късмет имаше един жив плет от дрян, зад който се скри.

— Приличам ли на „двама маскирани мъже“, а? — чу той раздражения глас на Оскар. — В тази страна и скитник не можеш да бъдеш, защото те изкарват виновен за всичко!

— Успокой се, Оскар — каза един глас, който сигурно беше на комисаря. — Искаме само да узнаем какво си правил миналия четвъртък.

— Миналия четвъртък... тогава ядох свинско с грах — отговори Оскар.

— Това всичко ли беше? — попита гласът на полицейския комисар.

— Да, не ме черпиха с палачинки.

— Искам да кажа, дали това е *всичко*, което си *правил* него ден, Оскар — каза гласът на комисаря търпеливо.

— Къде ще помня? Скитникът помни само какво е ял. Не държа сметка на дните. Обаче съвсем ясно си спомням, че *не съм* се превръщал в двама маскирани мъже и *не съм* крал пари, защото до ден-днешен не съм откраднал нещо, пък ако ще да е струвало само две йоре.

— Е, ще трябва да ти повярваме тогава — обади се гласът на комисаря. — Но може би знаеш някои колеги, които се въртят сега из нашата местност, Оскар?

— Колеги? Какво значи това? Крадци ли? — попита Оскар.

— Не, имам предвид скитници.

— Да му се не знае! „Колеги“ ли се казвало по общинарски! Човек може да скита цял живот и да си мисли, че е обикновен, прост скитник, пък току се оказва, че е „колега“...

Комисарят го прекъсна.

— Е, виждал ли си напоследък други скитници из местността?

Известно време беше тихо, но после Оскар каза:

— Срегнах Въшкаря. И Седмака, и Нисе Пелтека. Ама да не ми е името Райски Оскар, ако някой от тях е обирджия!

От канцеларията се чу как комисарят се изсекна, а после застана до отворения прозорец с гръб към Расмус.

— Е, добре — каза и пак се изсекна. — Тогава ще те пуснем, Райски Оскар.

— Ами да, защото сигурно е смекчаващо обстоятелство, когато човек е невинен, а? — предположи Оскар.

Комисарят не му отговори.

Веднага след това Оскар излезе с раницата на гръб и пое надолу по улицата. Расмус припна тихичко подире му и когато Оскар зави зад един ъгъл и изчезна от погледа на комисаря, Расмус мушна ръката си в неговата и каза:

— Сега те изненадах, нали?

Оскар се усмихна широко.

— Я виж ти, моето другарче! Мислех, че като ме вкараха в дранголника, ще тръгнеш да скиташ съвсем сам.

— Ами! Не съм такъв поплювко. Освен това знаех, че скоро ще излезеш пак, защото си невинен.

— Не можеш да си толкова сигурен. Искаха да им кажа нещо за обира в Сандьо, а той стана миналия четвъртък и тогава изобщо не се познавахме.

— Да, ама сега те познавам — каза Расмус сериозно. — И затова знам.

— Де да бяха полицейските комисари толкова хитри като теб — рече Оскар и обгърна с ръка раменете на Расмус. — Обаче комисарите мислят, че всички скитници са разбойници, ах-ах-ах-дааа!

Намериха си свободна скамейка в една градинка и изядоха всеки по един сандвич „Гробът на Ида“ — последните, които бяха останали.

— Сега трябва пак да свиря и да пея колкото ми глас държи, че иначе ще умрем от глад — каза Оскар. — Слушай, едно нещо успях все пак да измъкна от онези полицаи, дето ме возиха. Изглежда, че не е вдигната тревога за момче, изчезнало от сиропиталище — поне засега. Но може би Орлицата не е по бързите решения, а?

— Понякога е толкова бърза, че просто да не повярваш — увери го Расмус.

Почна да рови в джоба си и извади кесията с кнек.

— Сега дойдоха изпитания — заяви той, — и смятам, че може да изядем кнека.

Така и сториха. Изядоха двата останали кнека, а после Оскар каза:

— Много любезно беше от страна на комисаря да ме докара тук с кола, защото бездруго смятах да идвам насам. Тук свиря често пред

къщите и пада малко повече печалба, отколкото по селата. От селяните получаваш само храна.

— Ама и то не е лошо — възрази Расмус, който въпреки сандвича и кнека все още беше гладен.

Оскар стана от пейката.

— Повече ми харесват пари в брой. Впрочем... смятам да посетя Хедбергица.

— Коя е Хедбергица?

— Най-добрата бабичка в света. Има много пари и лесно ги раздава. На нея обикновено ѝ пея „Всяка гора своя извор си има“, а Хедбергица плаче и ми дава петдесет йоре.

Расмус подскочи от възторг.

— И аз знам „Всяка гора своя извор си има“. Леля Олга от кухнята я пеше.

— Добре е правила леля ти Олга от кухнята. Хайде, ще отидем да почуруликаме двамата на Хедбергица.

Расмус заподскача весело по тротоара. Ех, колко щеше да е забавно да пее заедно с Оскар! А на всичкото отгоре щяха да получат и пари за това! Той вдигна към Оскар поглед, изпълнен с обожание.

— Няма да е зле, ако науча всичките ти песни, Оскар. В случай че някой път прегракнеш.

Оскар кимна.

— Да, в случай че прегракна, ще е добре, ако можеш да поемеш „Лъвската невяста“ и „Гробът на Ида“.

Къщата на Хедбергица се намираше далеч в покрайнините на градчето. Беше зелена, стара сграда под сянката на кичести кленове, която се държеше на изискано разстояние от своите съседи.

Расмус и Оскар забавиха благовъзпитано крачка при портата. Не се полагаше на улични музиканти да нахлуят току-така — трябваше да приближат бавно и малко колебливо.

В градината ухаеше жасминът, а дамското сърце сияеше в цялото си светлочервено великолепие. В лехите покрай градинската пътека растяха резеда и шибой, но навред се въдеха и куча лобода, врабчи чревца и какви ли не други бурени.

— Орлицата ще побеснее, ако види такава градина — каза Расмус.

— Госпожа Хедберг е много стара — обясни му Оскар. — Няма вече сили да поддържа градината. А мога да си представя, че слугинята ѝ пет пари не дава.

Тръгнаха по градинската пътека към къщата. Тя се издигаше съвсем безмълвна със спуснати транспаранти. Човек не би повярвал, че вътре има живот.

— Да не би пък мъничката госпожа Хедберг да е умряла? — разтревожи се Оскар.

Беше свършено тихо. Само веселото чирикане на врабците на верандата нарушаваше тишината.

— Сега ще внесем живот в старата колиба — каза Оскар и извади акордеона. — Почваме!

Расмус преглътна и се приготви. За първи път щеше да пее пред слушатели.

*— Всяка гора своя извор си има,
всяко поле има своето цвете...*

О, колко хубаво звучеше! Според Расмус Оскар и той пееха като ангели.

— Всяко сърце своя приказка има...

По-далеч не стигнаха. Защото точно тогава се вдигна един транспарант и слугинята на госпожа Хедберг подаде глава през прозореца. Расмус поне предположи, че е слугинята на госпожа Хедберг, защото носеше синя рокля и бяла престилка, каквито носят слугините на изисканите хора.

— Тук няма да пеете — каза тя. — Господата е болна и не иска да я безпокоят. Махайте се!

Оскар свали каскета си.

— Бихте ли предали моите най-покорни поздрави на госпожа Хедберг? Предайте ѝ, че Райски Оскар ѝ пожелава скорошно оздравяване. Моля ви!

Слугинята не отговори. Само дръпна транспаранта.

— Ух, каква злобарка! — рече Оскар. — По-рано бабичката имаше една добродушна слугиня, която черпеше с кафе. Къде ли се е дянала?

Расмус беше дълбоко разочарован. Така се радваше, че госпожа Хедберг може би ще им даде цели петдесет йоре! Дори Оскар изглеждаше обезсърчен.

— Животът е като слънчев ден! — каза и тръгна към портата. — Хайде да си вървим.

Но Расмус го спря.

— Оскар, ужасно съм жаден. Не мислиш ли, че бих могъл да вляза и да помоля за малко вода, въпреки че госпожа Хедберг е болна?

— Може, разбира се — реши Оскар. — Слугинята не би могла да ти откаже малко вода. Побързай, ще те чакам тук.

Расмус хукна обратно. Изкачи се по стълбата към верандата и изплаши горките врабчета, които трескаво се разхвърчаха на всички страни. Почука на външната врата, но тъй като никой не откликна, влезе в преддверието. Там имаше три врати. Той избра средната и почука отново. Но всичко остана тихо и никой не извика „Влез!“. За миг Расмус се подвоуми, а после открехна вратата и пристъпи в стаята.

Там, на един фотьойл седеше стара дама, която го погледна с изцъклени очи, сякаш виждаше привидение. Онази слугиня, която преди малко ги беше прогонила, стоеше до нея и също го гледеше много особено. Расмус се притесни.

— Искан да попитам дали бихте ми дали малко вода — каза плахо.

Старата дама не откъсваше очи от него. Седеше като скована, но после сякаш направи голямо усилие и каза:

— Ана-Стина, дай вода на момчето!

Онази, която се казваше Ана-Стина, не изглеждаше особено готова да го стори, обаче отиде в кухнята и Расмус остана сам с госпожа Хедберг — тъй като старата дама можеше да е само тя.

Той пристъпяше притеснено от крак на крак. Защо го гледа тя така втренчено и има вид на изплашена до смърт? И защо не е на

легло, щом като не е здрава?

— Много ли сте болна, лельо? — попита най-сетне, когато не можеше да понася повече втренчения поглед.

— Не, не съм болна.

Отговорът дойде с немощен глас, сякаш едва е събрала сили да произнесе думите.

Не е ли болна? Тогава защо слугинята излъга и каза, че е?

Сега Ана-Стина се върна с вода в едно канче, което му подаде намръщено.

Водата беше студена и вкусна и той взе да пие на големи глътки. Докато пиеше, плъзна изследователски поглед из стаята. Това се казваше дом — истински, изискан господарски дом, какъвто досега никога не беше виждал отблизо. Имаше едно канапе, тапицирано с червен плюш — ех, колко беше красиво! И фотьойли, също тапицирани с червен плюш, и кръгла маса от някакво хубаво лъскаво дърво, и скрин с обков, който приличаше на злато. Килимът на пода беше мек и пъстър, а пред вратата, която водеше към съседната стая, висеше тъмнозелена кадифена завеса и точно до нея почваше една красива стълба, която водеше към горния етаж.

Но с тази завеса ставаше нещо странно. Тя мърдаше, да, честна дума, мърдаше! Расмус плъзна поглед надолу към пода. Изпод завесата се подаваше обувка — светла мъжка обувка с ивица от черна лачена кожа над подметката.

Какви странни обичаи имаха хората от такива изискани къщи! Зад завесата стоеше мъж, това беше ясно. И всъщност то не бе нещо, за което Расмус би трябвало да се тревожи. Може би тук си играеха на жмичка. Но това, което го плашеше, бяха очите на госпожа Хедберг. Той никога не беше виждал толкова ужасени очи. Госпожа Хедберг се взираше в завесата, сякаш зад нея дебне някаква опасност.

Изглежда, че Ана-Стина се съжали над госпожа Хедберг, задето се страхува толкова от обувката, защото изведнъж си намери някаква работа до вратата, като на минаване оправи завесата и тя покри обувката. А може би Ана-Стина не искаше Расмус да разбере, че зад завесата стои мъж?

Нещо от страха, който виждаше у госпожа Хедберг, се пренесе върху самия него. Усети, че тук става нещо отвратително. И закопня да се махне от тази изискана стая със спуснати транспаранти и втренчени,

изплашени очи, и непознати страхотии зад завесите. Искаше да излезе на слънце при Оскар.

— Благодаря за водата — каза и върна канчето на Ана-Стина.

После се запъти към вратата.

— Трябва ли да си отидеш веднага? Не би ли могъл... — чу зад себе си отчаяния глас на госпожа Хедберг.

Расмус се обърна и я погледна.

— Какво бих могъл?

— Не, нищо... по-добре си върви.

Расмус си тръгна, обзет от почуда и тревога. Дали не е имала предвид, че той би могъл да ѝ помогне по някакъв начин?

Разказа всичко на Оскар и го попита какво мисли.

— Я не ми разправяй небивалици! — каза Оскар.

— Не, Оскар... там вътре става нещо ужасно. Сигурен съм!

Продължиха да вървят, но когато излязоха от зрителното поле на къщата, Оскар спря и се почеса по главата.

— Не можем да си отидем току-така. Трябва поне да се опитаме да разберем какви номера се разиграват там. Ела, ще се върнем!

Тихо и предпазливо се промъкнаха пак през портата. Но вместо да тръгнат по градинската пътека към къщата, те се прокраднаха зад храстите с френско грозде и заобиколиха сградата, та стигнаха до задната ѝ страна.

В нито един прозорец не се забелязваше живот. Обаче и двамата потръпваха, като си представяха, че зад пердетата може да стои някой и да ги види.

— Тук е спокойно като на вечерна служба в черква — прошепна Оскар. — Можеш ли ми каза как ще разберем какво става зад тия пердета?

Расмус можеше.

— Трябва да се вмъкнем вътре и да ги шпионираме.

— Как си представяш, че ще стане това?

Расмус се замисли. Ако можеха да проникнат по някакъв начин на горния етаж, онази стълба щеше да е отлично място за шпиониране. Там горе човек би могъл да лежи проснат по корем и да чува какво правят в стаята със завесата. Той обясни това на Оскар. Но Оскар поклати глава.

— Много опасна работа е да влезеш в чужда къща, особено пък за скитник като мен. Освен това не мога да вляза.

— Обаче аз мога — прошепна Расмус разгорещено и посочи едно прозорче на горния етаж, което стоеше отворено. Беше малко и тясно и такъв широк мъжага като Оскар не би могъл да се провре през него, но за Расмус щеше да е лесно. Един от старите кленове простираше клони чак над покрива на къщата. И ако имаше нещо, което Расмус наистина умееше, то беше да се катери по дървета. Вещо прецени разстоянието между клона и прозорчето. Не беше повече от един метър. Като нищо щеше да се справи.

— Ще ми изкараш ума! — каза Оскар. — Това е опасно за живота! Не смей да ти позволя да го направиш.

— Няма друг начин — отговори Расмус. — Помогни ми само да се кача на клена.

Расмус се страхуваше от много неща на този свят. Страхуваше се от бой с пръчка, страхуваше се от хора, беше се страхувал от Орлицата, от това да не попадне в някакво сбиване с големите момчета от сиропиталището, и се боеше, че учителката няма да го обича и затова ще го наказва. Страхуваше се да остане сам на тъмно, страхуваше се изобщо от самотата — страхуваше се, страхуваше се, страхуваше се. Затова пък притежаваше просто фантастична физическа храброст. Когато ставаше въпрос да се катери или да скочи, или да се гмурка, за него нямаше никакво значение колко опасно изглежда то. Слабичкото му телце беше изпълнено с чудновато, дори пресилено упование в своето умение и той не изпитваше нито следа от боязън. Затова изобщо не се вслуша във възраженията на Оскар.

— Помогни ми само да се кача на клена, ти казах!

Най-ниските клони се намираха прекалено нависоко, за да ги достигне сам.

— Ще ми изкараш ума — повтори Оскар, обаче вдигна Расмус сякаш беше ръкавичка, подхвърли го и той се хвана за един клон. Вкопчи се в клона и се изтегли нагоре. Ръцете му, краката, пръстите и палците на стъпалата го сърбяха да изпълни това, което му предстоеше.

Но Оскар се страхуваше. Стоеше в сянката на клена и наблюдаваше с голяма тревога как неговото другарче в скитничеството изчезна през тясното прозорче.

7.

Расмус попадна в един дрешник, пълен с дрехи. Дрешник, голям колкото стая. На една полица стоеше препариран папагал — ех, колко щеше да му е интересно, ако можеше да го разгледа подробно. Ама не сега. Сега нямаше време за папагали.

Спря пред затворената врата на дрешника. Дали беше опасно да я отвори? Какво имаше зад нея?

Бавно, милиметър по милиметър, отвори вратата. Знаеше, че и най-слабият шум може да го издаде и му се стори цяла вечност, докато откряна вратата толкова, та можа да се промуши през пролуката.

После застана неподвижно и затаи дъх. Ослушваше се, не смееше да мръдне и само наблюдателните му очи шареха боязливо из помещението, в което се бе озовал.

Пак се намираще в красиво мебелирана стая. Там стоеше издут, мек диван на цветя, а по-нататък на пода — висок стар часовник, който тракаше бавно и важно, и отсреща — стройна палма в саксия. Ето я на и стълбата към приземния етаж!

Изведнъж чу отдолу един полусподавен вик. Той го изплаши и накара сърцето му да задумка ужасно силно. Но не можа да го спре. Трябваше да се добере до онази стълба и да види какви чудновати страхотии стават там долу.

Засега само чуваше. И каквото чуваше бяха много тревожни звуци. Някой плачеше безпомощно и отчаяно, а някой друг ходеше забързано из стаята. Всичко това звучеше заплашително. Понякога ставаше съвсем тихо. Тогава той чуваше само тракането на часовника зад себе си и то като че ли звучеше още по-страшно от всичко останало.

Стъпка по стъпка Расмус приближаваше стълбата. Опитваше всяка дъска на пода, за да провери дали не скърца, и непрестанно се прокрадваше все по-близо. Заставаше съвсем неподвижно, когато долу утихваше и едва смееше да диша, но използваше умело всеки шум отдолу, който можеше да заглуши собствените му дебнещи стъпки.

Най-сетне стигна почти до стълбата. Тогава се отпусна плавно на пода и изпъзля по корем последното разстояние до парапета. Сега можеше да надникне между колонките.

Съвсем правилно беше преценил. Мястото бе идеално за шпиониране.

Той не виждаше цялата долна стая. Но виждаше госпожа Хедберг. Тя седеше на своя стол, както преди. Именно тя плачеше. Ана-Стина стоеше до нея и я потупваше успокоително по ръката. И ето... от онзи ъгъл на стаята, който той не виждаше, се появи един мъж... дори двама мъже — о, господи, и тук имаше двама маскирани мъже! Да, и двамата бяха с черни маски пред лицата, а единият носеше онези обуца, едната от които одева се подаваше изпод завесата.

Големият часовник зад него забръмча и по гърба на Расмус мина гореща тръпка на ужас, преди да се досети, че часовникът се кани да бие. Прозвучаха десет тежки удара, а Расмус имаше едва ли не чувството, че самият той вдига шум и се изплаши да не се качат онези мъже с черните лица по стълбата и да накарат както него, така и часовника да замлъкнат навеки.

— Не, не! Не пипайте скрина! — вайкаше се долу госпожа Хедберг.

Но никой не ѝ отговори. Мъжът до скрина, онзи с обувката, започна да отваря чекмеджетата и да рови из тях тихо и зловещо.

Тъкмо в този миг Расмус усети, че някой го докосна — о, милостиви боже! — някой беше дошъл изотзад и го пипаше! Искаше му се да изкрещи от уплаха, искаше му се да умре, толкова силно се стресна... а то се оказа само едно малко, черно котенце, което се галеше в крака му. Той обожаваше котенца! Обаче не точно сега. Точно сега това малко черно палавниче не биваше толкова звучно да подскача и да мърка, и да фухти. Опита се да прогони котето и леко го подритна с босия си крак, но котето упорстваше. Тук беше някой, на когото можеше да се умилква и да му мърка, а тъкмо сега му се правеше именно това. Засили се, скочи по котешки и се озова пак при Расмус,

при това точно пред лицето му. Взе да се гали в нежната момчешка бузка, въртеше се и се усукваше, мъркаше още по-доволно отпреди и мушна опашката си право в ухото на Расмус.

Расмус изпадна в отчаяние. Как може една котка да не разбере, когато в къщата ѝ стават страшни и опасни неща, а тя само мърка и си играе, въпреки че стопанката ѝ плаче там долу и се страхува до смърт?! Той хвана здраво котето и този път го отблъсна малко по-грубичко. Котето се изпързаля доста надалеч по пода. Приседна на мястото, където беше попаднало и загледа неодобрително Расмус. После се въртна и с гордо навирена опашка тръгна нанякъде. Явно нямаше намерение никому да се подмазва — то си личеше.

Сега госпожа Хедберг се завайка още по-жално от преди.

— Не! Не взимайте огърлицата — молеше се тя. — Вземете всичко останало, обаче не огърлицата! Тя е за дъщеря ми, за дъщеря ми в Америка!

Онзи до скрина оглеждаше спокойно огърлицата, златната верига се плъзгаше между пръстите му и той сякаш изобщо не слушаше госпожа Хедберг. Просто пъкна огърлицата в джоба си и продължи да рови. Другият стоеше неподвижно до вратата. Изведнъж Расмус видя, че той държи в ръката си пистолет, насочен към госпожа Хедберг и Ана-Стина. Беше страхотно зловещо! В ужас Расмус обгърна здраво с ръце колонките на парапета.

И тогава се случи нещо. Едно малко парче от дървената подпора се беше откъртило. Това бе станало много отдавна, още преди Расмус да се роди, и през всичките тези години то си бе кротувало на мястото. Досега. Докато Расмус случайно го бутна тъкмо в този най-злокобен миг. С доста звучно „бум!“ дървеното парче падна на пода точно зад мъжа до скрина.

Той се обърна светкавично и в това време беше успял също да извади пистолет.

— Кой е горе? — попита с глас, който прозвуча като удар с камшик.

„Ще умра — помисли Расмус в отчаяние. — Оскар, ела да ми помогнеш!“

— Горе няма никой — каза Ана-Стина.

— Да не би парчета дърво да ваят току-тъй от небето? Не мога да го повярвам.

С пистолет, готов за стрелба, той тръгна бавно и предпазливо нагоре по стълбата.

Обезумял от ужас, Расмус се беше вече изтеглил заднишком и когато чу стъпките да приближават по стълбата, изпълзя светкавично зад пъстроцветния диван. От всички скривалища, които си беше намирал при игра на криеница, това бе най-неудачното. Диванът беше плачевно укритие, обаче друго нямаше. А нямаше и време да потърси. Можеше само да лежи неподвижно и да се ослушва в стъпките, които приближаваха.

Чуваше всяка бавна стъпка и му се струваше, че на света няма по-зловещ звук. За малко стана тихо — крадецът навярно беше спрял и опитваше да си представи откъде би могъл да очаква нападение, в случай че там има враг.

Обаче врагът не замисляше никакво нападение! Той лежеше зад дивана и само искаше да е далеч оттам, искаше никога да не се бе попускал в тази работа, искаше да дойде Оскар и да го спаси.

Но сега дори Оскар не можеше да му помогне.

Ето ги пак зловещите стъпки. Приближаваха все повече и повече... сега... сега онзи беше вече толкова близо, че Расмус виждаше отвратителните му обуца с лачения кант... помощ!

И помощта дойде, обаче от някого, от когото Расмус не я очакваше.

Черното коте си бе поиграло с тънките пердета, които висяха пред прозорците и така весело се полюшваха от течението. Да забива нокти в пердетата му беше забранено, но затова пък бе много забавно и котето остана много доволно. Но изведнъж забеляза съвсем близо до себе си два момчешки крака, чиито палци мърдаха някак боязливо. Това му се стори по-хубаво от пердетата. С радостен скок се хвърли върху своята жертва. Разпери острите си малки нокти, взе да драска и да хапе и си представяше, че големият палец е мишка — не разбираше ли момчето, че това е весела игра?

Не, момчето не разбираше. Защото грабна нещастното му мъничко котешко телце с коравите си момчешки ръце и го запокити нанякъде, така че то попадна точно пред краката на друг човек, а той също не искаше да играе. Само каза много обидно „Проклетата мачка!“ и изчезна надолу по стълбата, преди то да е успяло поне да го подуши.

Расмус остана да лежи зад дивана с разтуптяно сърце. От всички животни в света котката беше най-доброто, а сред всички котки това черно мъниче беше номер едно! Котето го беше спасило. Онзи глупав мъж помисли, че „проклетата мачка“ е накарала „от небето да ваят парчета дърво“ — ех, колко хубаво, че помисли това!

Расмус не смееше да напусне скривалището си, но напрягаше докрай слуха си, за да чуе какво става там долу. Госпожа Хедберг не плачеше вече и дори не издаваше никакъв звук. Вместо това той чу изплашения глас на Ана-Стина.

— Божке, бабичката май е припаднала! Чувате ли, сигурно е много зле. Хилдинг, какво да правя?

— Това си е твоя работа — отговори оня с обущата.

Расмус никога не беше чувал толкова студен и безмилостен глас.

И Ана-Стина! Вярно каза Оскар, че тази слугиня е злобарка. Съюзил се е с разбойниците, това е!

— Хилдинг, ще се обадя на доктора — каза Ана-Стина и сега гласът ѝ звучеше ужасен.

— Да не си посмяла! — отговори безмилостният глас. — Освен това съм прерязал телефонната жица.

— Ама госпожа Хедберг може да умре! — изкрещя Ана-Стина.

— По-спокойно! До довечера няма да викаш нито доктора, нито полицията. Ясно ли е?!

— Как ще им обясня...

— Кажу ми, че бабата е била толкова зле, че не си посмяла да я оставиш сама.

— Ужасно ме е страх — завайка се Ана-Стина. — Не искам да участвам в тая работа!

Нещастна глупачка, помисли си Расмус, чак сега ли ти идва на ум да го кажеш! Какви отвратително лоши хора има на света! Расмус имаше милозливо сърчице и се тревожеше за госпожа Хедберг. Ех, де да беше силен, най-силният в света, би могъл да хване тези мошеници за вратовете, вместо да се спотайва тук като въшка!

Сега долу се разбързаха, мърмореха, сбогуваха се. Той чу как хлопна вратата и глупашкия глас на Ана-Стина, след като остана сама:

— Моля ви, госпожо, събудете се! Събудете се, госпожо, моля ви!

Доста пребледнял Расмус се измъкна няколко минути по-късно при Оскар.

— Най-сетне! — възкликна Оскар. — Най-сетне...

Расмус го прекъсна.

— Видя ли ги? — прошепна възбудено. — Видя ли мъжете?

Оскар поклати глава.

— Жива душа не съм видял, откакто ти изчезна. Леле, как се потих!

— И не си ги видял! — възкликна Расмус разочаровано. Оскар можеше да наднича иззад ъгъла на къщата и вероятно щеше да види обирджиите без маски.

— Трябваше да дебнеш — укори го Расмус. — Какво си правил през цялото това време?

— Потих се, това правих! — отговори Оскар натъртено.

8.

— А сега какво? — попита Расмус тревожно, след като разказа на Оскар своите преживелици.

Оскар разтърси глава и се замисли.

— Добре почва тази седмица, казал онзи, когато щели да бесят в понеделник! Честна дума, не знам какво да направим.

Светът е лош! Двамата се бяха оттеглили в самотата на една прикътана борова горичка малко извън градчето, за да обсъдят своите грижи.

Расмус лежеше по гръб в един пясъчен трап, огрян от слънцето, и се взираше нагоре в летящите бели облачета и във върхарите на боровете, които се полюшваха над него. Тръпки го побиваха, щом помисляше за горката госпожа Хедберг. Сега тя може би умираше, сама с ужасната си слугиня, а „двама маскирани мъже“ бяха изчезнали кой знае накъде с нейната огърлица.

— Да отидем при полицейския комисар — предложи Расмус.

Оскар направи кисела гримаса.

— Тогава непременно ще ме тикне в ареста. Защото ще помисли, че съм забъркан както в обира в Сандьо, така и в тази работа с Хедбергица.

— Но ако му *кажеш*, че си невинен?

— Ах-ах-ах-да! Ако му кажа, че съм невинен, той ще ми се поклони и ще ме пусне, така ли? Ти изобщо не знаеш какво е да си скитник! Не, не смея да отида при комисаря.

Оскар се почеса по врата.

— Ама бихме могли да му пишем. Ти можеш ли да пишеш правилно?

— Е... горе-долу — отговори Расмус.

— Тогава ще напишеш няколко реда, защото аз съм зле с правописа.

Оскар изрови от джоба на самото си едно парченце молив и откъсна един лист от тефтерчето, в което беше записал своите песни. Хартийката имаше ужасен вид — като че ли тефтерчето бе лежало навън под дъжда — но все пак можеше да се пише на нея. И Расмус почна да пише под диктовката на Оскар:

На госпужа Хедберг от зелената къща се случи нещо уджастно. Требе да иде доктурът и също пулицейскѝ началник, ама требе да се бръза

Моли
приятел на фдовици и сираци.
Дявулскътъ слугиня и тя е забръкана.

После напуснаха своето спокойно местенце и се върнаха в градчето. Расмус се прокрадна пак зад плета на комисаря и хвърли през отворения прозорец хартийката, увита около един камък. Той тресна на пода в стаята и Расмус се върна бегом при Оскар, който го чакаше зад ъгъла.

Бяха направили каквото можаха за госпожа Хедберг и трябваше да помислят за себе си.

— За колко време умира човек от глад? — попита Расмус. Имаше чувството, че е вече с единия крак в гроба. Времето за обед отдавна беше минало, а в този ужасен предобед той не беше хапнал нищо, освен един сандвич и един кнек.

— Да, ако искаме да се нахраним, трябва да се хванем за „Лъвската невеста“ — каза Оскар. — Не че точно сега се чувствам като пойна птичка, ама няма друг начин.

И „Лъвската невеста“ се оказа наистина чудесна, когато се налагаше да съберат пари за ядене. Два часа обикаляха къщите и свиреха и пееха, а Расмус забрави лошотията на света и собствения си глад от възторг при вида на всичките монети от пет и две йоре, които се сипеха връз тях. Хората явно харесваха песните на Оскар. Нямаха нищо против да платят по някоя паричка, за да чуят как жени биват разкъсвани от лъвове, и изоставяни от своя любим Алфред, и застрелвани с пистолет, та се къпеха в собствената си кръв. „Случват се тъжни неща“ пееше Оскар и на Расмус се струваше, че колкото по-тъжни неща се случваха, толкова по-доволни оставаха хората.

Скитаха от двор на двор и още при първия тон на акордеона слугините в кухните зарязваха мръсните съдове в мивката. Провесваха се през прозорците и намигаха на Оскар, и с радост му даваха по едно петаче — сигурно защото слънцето грееше и те щяха да се срещнат вечерта със своя верен Алфред. Дори изисканите госпожи надничаха иззад пердетата на всекидневните си, смееха се и пригласяха на песните, и изпращаха децата си на двора с по няколко дребни монети, грижливо загънати във вестникарска хартия.

Расмус събираше парите, пощурял от радост — ех, какъв прекрасен занаят беше да си скитащ музикант!

— Такъв ще стана, когато порасна — каза той след това на Оскар.

— Така ли?! Толкова много ли обичаш да пееш?

— Не, ама много обичам пари — отвърна Расмус откровено. — В сиропиталището бях вечно беден като църковна мишка... пък аз обичам пари.

— Но заради това не трябва цял живот да събираш петачета, нали? Сигурно има някоя друга работа, с която ще можеш да печелиш повече пари.

Расмус мушна последната жътва от медни монети в джоба на Оскар.

— Обаче аз най-много обичам петачета, разбираш ли?

По лицето му премина лека сянка. Всъщност никак не искаше да мисли за това какво ще прави, когато стане голям, защото тогава трябваше да мисли и за онова, което ще се случи преди туй. Какво ще се случи, когато не може вече да скита с Оскар. Какво ще стане с него, ако не се намери никой в целия свят, който би пожелал да му даде дом?

Реши засега да не мисли за това, а да приема дните каквито са и да се радва на всичко, което в момента е забавно.

— Щом като толкова много обичаш петачета, май ще е най-добре да си задържиш две — каза Оскар и мушна две парички в ръката на Расмус.

Расмус се изчерви от възторг. Стисна здраво ръката на Оскар и се поклони, както го бяха учили да прави, когато получава нещо. Дълго време след това мълча като риба, но накрая помилва непохватно Оскар по ръкава на самото и каза:

— Ти си наистина най-добрият скитник в света, Оскар.

Толкова рядко беше *получавал* нещо в живота си. Всеки подарък беше голяма забележителност — да получиш нещо означаваше, че някой те обича. За Расмус двете петачета бяха доказателство, че Оскар го обича, и затова вървеше и стискаше паричките, които тежаха на дъното на джоба му и го караха да се чувства богат.

— Ами! Аз съм като повечето скитници — отвърна Оскар. — Понякога добър, понякога лош. Ела, сега ще отидем в магазина на Хултман да си купим нещо за ядене!

При мисълта за ядене на Расмус му се зави свят, а когато влезе в магазина за колбаси и други хранителни стоки на Хултман, едва не му се подкосиха краката. Там миришеше божествено на всякакви неща за ядене. Червени и кафяви салами лежаха на големи купчини върху тезгяха, тлъста пача и пушена шунка се трупаха до пастет от чер дроб

и какви ли не сирена. Имаше и отделна лавица, пълна с шоколади, кутии с шоколадови бонбони и буркани с най-различни други бонбони. Над всичко това царуваше любезният търговец, който дотърча, щом чу звънтенето на камбанката на вратата, изпълнен от желание да им продаде каквото пожелаят. Той имаше малки, дебели ръце с черни ръбове под ноктите, но — ах, колко пъргаво режеше разкошните розови филии шунка и саламените колелца, и колко чевръсто извади един самун хляб и масло, и сирене, и тютюн за Оскар, и колко дружелюбно разговаряше през цялото време. Това беше търговец по вкуса на Расмус.

— Лятото май започна на сериозно — каза, когато подаваше тютюна на Оскар. А след това се обърна към Расмус и изрече нещо още по-хубаво: — Какво ще кажеш за едно шоколадче?

Без да дочака отговор, взе от лавицата един шоколад — е, вярно, един от най-малките, ама все пак! Беше увит в червен станиол и светеше, и блестеше като скъпоценен камък между дебелите му пръсти.

— Заповядай, да ти е сладко! — каза.

Расмус се ръкува и пак се поклони, а Оскар рече одобрително:

— Тъй правят войниците на Карл XII! А сега да видим дали париците ще стигнат за една бира и една лимонада, иначе смятам, че купихме всичко, което ни трябва.

Часът минаваше три и те решиха колкото може по-бързо да се върнат в боровата горичка и да се нахранят там на спокойствие.

Вестта за обира явно още не беше се разчула. Градчето изглеждаше съвсем спокойно, улиците бяха съвършено тихи и безшумни под следобедното слънце, когато Оскар и Расмус тръгнаха по уличката край реката.

— Почакай само, докато хората научат какво се е случило. Тогава ще видиш каква шумотевица ще настане — каза Оскар. — Но онзи глупак, комисарят, може би още не е намерил писмото. Сигурно не е достатъчно да му хвърлиш големи камъни в участъка, а трябва да му метнеш цяла бомба по кратуната, за да се събуди.

По-надолу, до реката, се намираще странноприемницата с гостилница сред малка красива градинка. Там седяха хора и си пиеха следобедното кафе. Доста много народ седеше около кръглите бели градински масички и Оскар каза:

— Знам, че си гладен Расмус, но тук трябва да свирим, пък ако ще да се гътнем от глад. Толкова много петачета не можем да отминем.

Извади акордеона и двамата застанаха на почтително разстояние от посетителите, които пиеха кафе, подрънкваха с лъжичките и хрускаха толкова благоприлично канелени курабийки и виенски кифлички. Повечето бяха дами, изискани дами с големи шикозни шапки, рокли с волани и дантелени яки и Расмус ги гледаше с удоволствие. Те изглеждаха богати и красиви, а той много обичаше богати и красиви дами. Точно такава една би искал да му стане майка, стига да можеше да издири някоя, която би го пожелала.

Беше вече осъзнал, че това няма да е лесна работа. Дамите го гледаха в очакване, но то бе само защото искаха да го чуят да пее. Него и Оскар. И по-скоро Оскар. Сигурно нито една не си мислеше: „Това момченце бих искала да е мое“.

Расмус въздъхна. Но тъкмо тогава Оскар разтегли акордеона и той трябваше да му приглася на песента:

*Узнахте ли вече случката страшна?
Онзи ден стана и е ужасно,
че царят на Северната Америка
застрелян в сърцето, умрял го намериха...*

Расмус научаваше с лекота и думите, и мелодиите на песните, и след няколкочасовото скитане из градчето вече знаеше наизуст всичките кървави песни на Оскар.

— Чолихоп-тра-ла-ла, фале-ра-ла-ла — пееше той, докато очите му шареха по дамите, за да види коя би си взел за майка, ако можеше да избира. Една дебела лелка седеше на масата най-близо до него и сигурно тя притежаваше тази странноприемница, защото от време на време подвикваше нещо на момичетата, които сервираха. Но повече говореше с двамата изискани господа, които седяха на същата маса. Личеше си, че ги харесва. Накланяше глава встрани и изглеждаше много заинтересувана, и току се смееше съвсем без причина. И казваше: „Моля, скъпи господин Лиф, вземете си още един сладкиш“ и „Може ли да ви наля още кафе, господин Лиандер?“. Звучеше, като че ли няма нищо на света, което би направила с по-голямо удоволствие.

Господата, които се казваха Лиф и Лиандер, бяха много елегантни. Двамата имаха малки, добре подстригани мустачки и бели сламени шапки, а единият беше дори втъкнал цвете в петлицата си.

— Чолихоп-тра-ла-ла, фале-ра-ла-ла — пееше Расмус, а високият му глас се смесваше много хубаво с дълбокия на Оскар.

Те бяха облечени със светли летни костюми с много тесни панталони и единият носеше обуца, които... обуца, които...

— „че царят на Северната Америка...“

Гласът на Расмус секна наред песента.

Обуца носеше той... господин Лиф носеше обуца, горе от светла кожа, а долу с черна лачена ивица!

Цялата страхотия на сутрешните часове оживя отново. Ужасът се върна. Спомни си плача на госпожа Хедберг и страшните стъпки, докато лежеше зад дивана. Тогава заплашително приближаваха два крака, обути в такива обуца. И затова не можа да продължи да пее, след като видя отново един чифт обуца, абсолютно същите като онези. Не помогна и това, че Оскар го гледаше строго и се чудеше какво го е прихванало — той просто не можеше да пее повече. Дори ако господин Лиф може да е бил съвършено невинен човек, Расмус не можеше да пее. Чувстваше цялото си тяло изпълнено с отвращение към тези обуца и дори не беше вече гладен.

— Слушай, Хилдинг, утре ще тръгнем малко по-рано на лов — каза другият господин.

Хилдинг! Господин Лиф се казваше Хилдинг, както крадецът, и носеше същите обуца като крадеца.

— Да, добре е да използваме дните, които ни остават — отговори господин Лиф.

И гласът му беше същият, като на крадеца!

— Ама все пак ще останете до края на седмицата, нали? — обади се дебелата дама разтревожено.

— Непременно. Тук много ни харесва.

На Расмус обаче не му харесваше. Никак дори. Имаше чувството, че всеки момент ще припадне. Затова, щом Оскар завърши песента за царя на Северната Америка, той го задърпа настойчиво за ръкава, за да го накара да се махнат оттам.

— А сега какво ще правим? — попита Расмус.

Двамата лежаха пак в своя пясъчен трап. Светът беше все още зъл и Расмус бе повърнал малко зад един бор. Храната не искаше да остане в стомаха му, когато имаше толкова много неща, за които трябваше да се тревожи.

Оскар подръпваше от лулата си и дълго време размишляваше.

— Не остава нищо друго, освен да отида при комисаря — ах-ах-ах-даа! — и да му кажа, че съм убеден, че тези двама благородни господа в гостилницата са ограбили госпожа Хедберг. Но как ще накарам полицейския комисар *също* да се убеди, е вече съвсем друг въпрос.

Той чукна лулата в един камък, за да я изпразни и нарами раницата.

— Краката ми като че ли се противят, когато трябва да отида при полицейския. Ама все пак трябва да отидем.

— Да, и дано небето ни пази — обади се Расмус. Така казваше винаги леля Олга, когато във Вестерхага идваха инспектори, а полицейският комисар сигурно беше още по-страшен от инспекторите.

— Но ще мине много време, преди да дойда пак тук — каза Оскар. — Какъв Вавилон! По-добре човек да ходи по селата. Там поне няма разбойници!

Градчето, което Оскар доста преувеличено нарече „Вавилон“, беше забележително променено в сравнение с това, което представляваше преди да отидат в горичката. Сега по ъглите на улиците стояха групички хора и разговаряха на висок глас. Отдалеч се виждаше, че говорят за нещо много важно и не беше никак трудно човек да се досети какво е то.

— Искане ми се да чуя какво говорят — каза Оскар, — преди да отида при комисаря.

После мушна в ръката на Расмус едно петаче.

— Вземи това и тичай да купиш една кесийка бонбони и се ослушвай с двете уши.

— Така ще се ослушвам, че ще ми пламнат ушите! — обеща Расмус.

Хукна по улицата, докато намери един магазин. През стъклото на витрината видя, че вътре има много хора. Това беше добре. Трябваше да чака доста време, докато му дойде редът и можеше да подслушва.

След това щеше да купи бонбоните. Изпълнен с радостно очакване, отвори вратата.

А две минути по-късно се върна бегом при Оскар, обзет от страшна паника. Лицето му беше бяло като платно.

— Оскар, трябва да се махаме! Бързо!

— Какво има? Мечки ли ни гонят?

Расмус стисна отчаяно ръката на Оскар.

— Оскар, Ана-Стина е казала на комисаря, че ти си ги нападнал.

Оскар ококори очи и почервеня от яд.

— Аз?! Ами тя не ме познава и дори не знае как се казвам!

— Казала, че дошъл един скитник, който свирел на акордеон и водел със себе си едно момче. И след като свирил, влязъл вътре, и заплашил нея и госпожа Хедберг с пищов и взел смарагдената огърлица на госпожа Хедберг...

Оскар се удари с юмрук по челото.

— Тая слугиня е вещица и ако ми беше подръка, бих ѝ натъпкал лъжите обратно в греховната уста, та да ѝ приседне! А госпожа Хедберг? Тя какво казва?

— Мислят, че ще умре. Нищо не можела да каже, защото лежала досущ като мъртва... сърцето ѝ биело едва-едва. Докторът е ходил при нея.

Вените по слепоочията на Оскар се издуха. Беше почервенял от озлобление и непрестанно се удряше с юмрук по челото.

— Добре се наредихме! Слугинята може да лъже колкото си иска и комисарят ѝ вярва на всяка дума, разбира се.

Расмус го задърпа за ръкава.

— Оскар, да се махаме!

— И през ум не ми минава! — викна Оскар сърдито. — Ще притисна тая слугиня до стената при комисаря и тогава, ако смее, нека каже пак, че аз съм го направил!

Расмус се просълзи и прошепна унило:

— Оскар, комисарят ще те затвори. Ти сам каза, че той не вярва на скитници. И ако те тикне в дранголника...

Той млъкна. Просто нямаше сили да си представи какво ще стане, ако затворят Оскар в дранголника.

Като че ли и Оскар нямаше сили да си го представи. Озлоблението изведнъж го напусна. Стоеше с отпуснати ръце и

изглеждаше тъжен и угрижен.

— Да, прав си. Ако отида при комисаря, с мен е свършено. Ако кажа, че са го направили Лиф и Лиандер, той така ще се разсмее, та чак ще почне да хълца.

— И тая вещица, слугинята, ще продължава да лъже — добави Расмус.

Оскар кимна.

— Да. А госпожа Хедберг лежи и не може да каже нито гък в моя защита. Прав си. Ако отида при комисаря, с мен ще е свършено.

Той хвана Расмус за ръката.

— Хайде да се махаме, докато не е станало късно.

Бързо повлече момчето със себе си по улицата.

— Ако вече не е късно — промърмори той.

Да се измъкнат от това място, където всеки човек си отваряше очите на четири, за да открие скитника с акордеона, сигурно щеше да е трудно.

Обаче имаха късмет. Прокраднаха се тихо и бързо по пусти задни улички и скоро отминаха покрайнините, където пътят ги очакваше със своя безлюден покой.

— Тук ще тичаме като двойка двойни убийци — каза Оскар, когато най-сетне пак отвори уста.

Расмус забави ход. Така се беше задъхал, че едва смогваше да говори.

— При това си съвсем невинен, Оскар!

— Невинен като невеста!

— И аз също — каза Расмус.

— И ти също — потвърди Оскар.

Обърна се и хвърли сърдит поглед към градчето, чиито червени покриви се подаваха над лятната зеленина.

— Вавилон! — каза. — Добре че сме пак на пътя.

Расмус се съгласи от дън душа. По пътя нямаше крадци и бандити, пътят беше спокоен, край канавките му цъфтяха жълтурчета и разпукничета, а от ливадите се носеше приятното сладко ухание на детелина. Слънцето беше се скрило и цареше затишие, като пред дъжд. По небето се носеха — спокойно, като кораби в морето — издути, бухнали облаци, а под небето криволичеше пътят, пуст и безлюден,

докъдето очи виждаха. Далеч, на хоризонта, където небосводът и земята се срещаха, той сякаш продължаваше направо в небето.

— Къде ще отидем сега? — попита Расмус.

— На едно място, където можем да се скрием — отговори Оскар.
— Кълна се, че такова място никога не си виждал.

9.

Пусто село лежи край морето. Пет малки, сиви къщи, сгущени в падините между високи скали — и те сиви. Хем бедняшко сиво, хем праисторическо сиво. Самото море посивява, когато летният ден привечер се навъсва и над селцето, където никой не живее, надвиснат сиви облаци, натежали от дъжд.

Тук идват скитниците. Мястото е подходящо за човек, който иска да се скрие — тук няма хора, тук цари само пустота, безмълвие и възможно най-сивата занемареност.

— Оскар, къде са се дянали хората? — попита Расмус. — Ония, дето са живели тук?

Оскар седеше на една плоска скала. Беше свалил обувката и чорапите си и с наслада разперваше и въртеше палците на краката си във вечерния хлад.

— Май всичките заедно са заминали за Америка. Преди много, много години.

— Защото не са искали да живеят повече тук?

— Мисля, че животът сигурно им се е сторил прекалено бедняшки, сив и мизерен в тези колиби. И рибата в морето може да е намаляла. Пък и жалките им нивички са ги докарали до пълна нищета.

Расмус кимна — такова нещо можеше да разбере.

— Да, гадно е да си беден! Обаче са имали хубави места за къпане — каза, като гледаше одобрително прозрачно бистрата вода, която пляскаше по скалата. — Такива места за къпане сигурно не са намерили в Америка.

— Ха, може би е трябвало да търсят най-бистротото езеро в Минесота, ако непременно са искали да се къпят — предположи Оскар.

Расмус се усмихна. „Най-бистротото езеро в Минесота“ звучеше много хубаво. Доця му се и той някой ден да го види. Това езеро и всички езера и планини, и реки, които имаше по земята. Помъчи се да си представи как онези хора в Америка са обикаляли и са търсили най-

бистротото езеро в Минесота. Тогава може би са си спомняли за крайбрежните скали и са се питали дали някой живее в техните сиви къщурки край морето.

— Трябва да ги разгледам — каза той и хукна към най-близката къща. Искеше да види дали вътре е останало нещо от заминалите за Минесота.

През едно прозорче, счупено от вятъра, надникна във възможно най-бедняшката малка кухня с опушени греди по тавана и зацапано от сажди открито огнище. Колко отдавна ли никой не е приготвял ядене там? Стана му жал за тези къщи, в които никой не живееше. Те като че ли копнееха да дойде някой и да се засели в тях — някой, който ще накладе огнището, ще сложи кафеника или ще вари каша за децата.

Расмус махна няколко парчета стъкло от рамката на прозореца и се вмъкна вътре. Сухи листа и други боклуци лежаха на пода и той скърцаше старчески под босите му крака. Отиде при огнището и надзърна в комина — кога ли е горял последният огън тук? Никога нямаше да узнае. Обаче навремето тази къщурка е била истински дом — ех, де да беше такъв и сега, та човек да влезе и живее тук! Но ако беше истински дом с хора в него, тогава трябваше да стоят пред кухненската врата, както правят всички скитници. И хората щяха да имат собствени деца, и нямаше да искат някакво си момче от сиропиталище. Обаче все пак можеше да си представя...

Изтича до прозореца.

— Оскар, тук ли ще останем?

— Да, поне тази нощ — провикна се Оскар от своята скала. — Известно време няма да посмея да живея с други хора, пък и поначало не обичам много хората.

Расмус се забавляваше из празните къщи на отпътувалите за Минесота. Тичаше нагоре и надолу по стълбите им, влизаше и излизаше из преддверия и кухни, и малки ниски стаички. Много искаше да си избере къща и накрая се спря на една, която лежеше най-прикътано и беше най-малко повредена от времето и ветровете.

Там имаше тясна малка кухня и тясна малка стаичка, също както в другите къщи, и също както в тях стръмната, неустойчива стълба водеше към жалък таван и една още по-жалък таванска стаичка. Но все пак беше къща и Расмус можеше да си внуши, че е истински дом. Почти успя да си въобрази, че Оскар уж е негов баща. И ако се

потрудеше сериозно, можеше дори да си представи, че Оскар не е никакъв скитник, а богат търговец. Вярно, че търговецът за жалост нямаше съпруга, но Расмус можеше да се преструва, че тя уж е заминала за известно време — може би за Минесота — и скоро ще се прибере у дома с дантелено чадърче и синя шапка с пера. Щеше да е много красива и да донесе чудесни подаръци за него и за Оскар. И после щяха да си живеят тримцата в къщата и да са богати, страшно богати.

Но в един дом трябва да има мебели. Трябва да има маси и канапета, както у госпожа Хедберг, и килими, и пердета, и завеси.

Той така горещо си пожела мебели, че те всъщност би трябвало да изникнат от пода — да си представя, че в тази гола стая уж има махагонови маси и дивани на цветя беше свръхчовешко усилие дори за Расмус.

Тогава си спомни, че недалеч беше видял едно сметище край пътя. И хукна нататък. Хората изхвърляха толкова неща на сметищата, та може би там имаше неща, които биха могли да послужат за мебели.

Върна се с едно празно сандъче от захар и с две касетки от маргарин, и редица други неща, които беше намерил. Сандъчето щеше да представлява маса, след като го измие в морето.

Но първо трябваше да почисти къщата. Набра връзка клонки и с нея измете колкото можа от мръсотииите по пода и ги изхвърли навън. После внесе своята маса и сложи върху нея вместо ваза една празна бутилка с обичничета. Маргаринените касетки станаха столове, а килимът, пердетата и завесите бяха на ужким.

Оскар го нямаше. Беше отишъл в гората да нареже борови клонки, върху които да спят и когато се върна, Расмус му подвижна:

— Донеси постелите тук!

Способността на Оскар да си играе на ужким не беше особено голяма, но той все пак разбра, че влиза в една изискана стая. Застана на вратата с огромен наръч уханни борови клонки и взе да си изтрива краката.

— Май трябва да си почистя копитата, преди да вляза. Къде да сложа пухените възглавници — тук или в салона? Само кажи и ще го направя!

— Сложи ги ей там! — каза Расмус и посочи единия ъгъл на стаята.

Оскар послушно разстла клонките като легло и Расмус остана много доволен. Зелените клонки сякаш грееха, можеха да представляват както килим, така и легло, и внесоха уют в стаята.

— Добре че си успял да подредиш — каза Оскар, — защото всеки момент ще плисне дъжд.

Едва го каза и дъждът наистина плисна. Биеше по напуканите стъкла на прозорците и тропаше силно по покрива, а навън притъмня. Но Расмус се чувстваше добре. Тъй като валеше, той изпита още по-силно усещането, че има дом.

— Да хапнем ли нещо? — предложи колебливо.

Бяха яли набързо край пътя преди това, но недостатъчно, а когато имаш маса, ти се иска да я използваш. По-голямата част от това, което бяха купили в магазина на Хултман, беше останало и сега Оскар нареди хляб, масло, сирене, шунка и салам върху сандъчето. Седнаха всеки на по една маргаринена касетка, ядяха и слушаха дъжда, а Расмус си помисли: „Никога няма да забравя това. Никога няма да забравя колко ни беше хубаво, когато валеше, а ние си хапвахме!“.

Не можеше да разкаже на Оскар как си е въобразявал, че уж имат истински дом. А още по-малко можеше да му каже, че всъщност Оскар е богат търговец с отсъстваща съпруга, която носеше синя шапка с пера. Обаче над филията със салам, която ядеше, погледна замечтано своя другар скитник и каза:

— Представяш ли си, Оскар, ти да си ми баща и да живеем заедно в една къща!

Оскар отхапа голям залък от своя сандвич.

— Да-да, чудесно би било! Да имаш за баща някакъв си скитник... изискано, като студено свинско, а?

Расмус се замисли. Наистина му се искаше неговите родители да са богати и красиви. Един скитник не беше точно това, за което беше мечтал. Ех, де да беше Оскар богат и красив търговец!

Дъждът спря така внезапно, както беше започнал. Скитниците привършиха вечерята и си легнаха върху боровите клонки в тъгла. Оскар извади парчето от одеяло, в което увиваше акордеона си и го метна върху Расмус, за да не му е студено.

„Татко — помисли си Расмус — ме загръща с червената копринена завивка. Защото мама е в Минесота и не може да го направи. Тя се къпе в най-бистрото тамошно езеро и ни пише писма:

«Скоро ще се върна и ще ви донеса много хубави неща, а ти завивай вечер добре Расмус с червената копринена завивка. Да, ще се върна скоро».

Навън се мръкваше. Откъм морето нахлу вятърът, който беше задържал дъх, докато валеше. Сега задуха бурно. Плясъкът на вълните се усили и вятърът взе да скубе кривораслите брези отвън. В къщурката се обадиха множество странни звуци. Стените пукаха и от счупените прозорци се чуваха стонове и свистене. Някъде се блъскаше врата, неуморно думкаше и тряскаше, докато Оскар се ядоса.

— Брей, каква упорита врата! Ако човек иска да спи тук, няма да му е трудно да остане буден, това е ясно.

Расмус никак не харесваше това пукане и прашене. Страхуваше се. С широко отворени очи лежеше в своя ъгъл и се взираше в полумрака като изплашено животинче.

— Ами ако тук има призраци — прошепна той, — ако дойдат призраци и ни грабнат...

Но Оскар не се боеше.

— Ако видиш призраци, предай им от мен да отидат да се хвърлят в морето, защото иначе ще дойде Божията кукувица и ще ги направи на призрачен миш-маш.

Расмус не се успокои.

— Леля Олга от кухнята веднъж видяла куче, дете немало глава, а в гърлото му нещо светело като огън.

Оскар се прозя.

— Твоята леля Олга от кухнята май също е останала без глава. Призраци няма!

— Как да няма, като има! — възрази Расмус. — Знаеш ли какво казва Голям Петър? Казва, че ако някой тича дванайсет пъти около черквата в дванайсет часа през нощта, тогава идва дяволът и го отнася.

— Според мен дяволът има пълното право да го направи, защото какъв смисъл има да търчиш посред нощ около черквата? Който върши такова нещо, сигурно е съвсем откачен и си го заслужава, защото сам си е виновен.

Оскар не искаше да говори повече за призраци. Искаше да спи. На Расмус също му се спеше, въпреки че беше поспал малко, докато лежаха в пясъчния трап. Много му се искаше да заспи, но всичко,

което стенеше и свистеше между стените, го държеше буден. Оскар вече захърка, обаче Расмус лежеше в мрака и се заслушваше.

И тогава чу гласове. Да, да, чу гласове.

Сиви стари къщурки могат да стенат и пращят от нощния вятър, но когато чуеш гласове, това значи, че са дошли призраците. С жално ридание Расмус се хвърли по-близо до Оскар.

— Оскар, дойдоха призраците! Чувам ги да говорят!

Оскар се надигна полусънен от боровите клонки.

— Говорят... кой говори?

Събуди се напълно и напрегнато се послуша. Да, Расмус беше прав — някой говореше съвсем наблизко.

— Втасахме я! Пак ще ме водят при комисаря — прошепна Оскар. После изпълзя до прозореца, застана на колене и се взря неспокойно навън в полумрака. Расмус също се вираше — беше изплашен до смърт и си хапеше ноктите като луд.

— Настоявам още сега да вземем мангизите и да се чупим отук — чува един глас. Той идваше от някого, който стоеше точно пред прозореца, и съвсем не звучеше като да е на полицейския комисар.

— Остави ме аз да решавам — отговори друг и Расмус позна този глас. Той би разпознал гласа на Хилдинг и Лиф между хиляда други гласове.

Расмус се вкопчи в лакътя на Оскар. Стискаше го, силно-силно го стискаше — защото Лиф и Лиандер стояха съвсем близо, точно пред прозореца, а това го плашеше повече от призраците и комисаря.

А сега те влязоха — помощ! — влязоха в къщата, вече бяха в кухнята и той чу пода да скърца под стъпките им. *Какво правеха тук посред нощ и нямаше ли поне едно местенце на земята, където разбойниците да те оставят на мира?*

Онези си говореха, а вратата между кухнята и хубавата стая на Расмус не беше затворена и през широката пролука се чуваше всяка дума, казана в кухнята.

— Да, обаче мисля, че е опасно да чакаме по-дълго — обади се другият глас, който беше на Лиандер. — Искам да се махна отук.

— Не, не, не! — възрази Лиф. — Не бива да ни хващат нервите и да развалим всичко. Няма да изглежда добре, ако изчезнем тъй на бърза ръка, тъкмо когато на бабичката са й откраднали огърлицата, разбираш ли?! Не, ще останем в странноприемницата до събота,

защото това ще изглежда добре, разбираш ли?! Никога не сме били в Сандьо, разбираш ли, и съвестта ни е чиста. Човек не живее близо две седмици в странноприемница на двайсет километра от Сандьо, ако не му е чиста съвестта, нали разбираш?!

— Да, разбирам — отговори Лиандер, — понеже си ми го повторил вече поне четиринайсет пъти. Обаче аз все пак искам да вземем парите и да се чупим, защото мисля, че ще си седим тук с нашата чиста съвест, докато ни спипат и тогава ще се разхвърчи перушина!

— Ще стане каквото съм казал аз! — рече Лиф. — В събота сутринта идваме тук да вземем мангизите и преспокойно си заминаваме с влака в два часа, и на никого няма да му се пръкнат в чутурата никакви идеи за огърлицата или за нещо друго.

Чуха се звуци, сякаш разместват откъртени дъски, а след това прозвуча гласът на Лиф, тихо и доволно:

— Добре ти става на душата, като видиш толкоз много мангизи!

Настъпи кратко, благоговейно мълчание, после Лиф продължи:

— Смятам, че и огърлицата струва къде пет-шест хилядарки.

— И въпреки това искам да се отървем от нея — каза Лиандер. — Това в Сандьо беше добре, ама тая работа с Ана-Стина не беше добра. Е, нищо че си попаднал на една от старите си, отритнати годеници, ама да вършиш сделки с жени е направо самоубийство!

— Да не са те хванали нервите? — попита Лиф подигравателно.

— Нерви... просто имам лошо предчувствие, това е. Какво ще стане, ако бабата дойде на себе си?

— Няма да дойде на себе си. И бездруго е живяла достатъчно.

— Ако, казах! Ако дойде на себе си и каже как е било, и комисарят притисне Ана-Стина за онзи скитник — тогава? Каква глупачка е тая Ана-Стина! Не е трябвало да наклепа скитника, защото ако комисарят разбере, че е излъгала за него, няма да минат и пет проклети минути, докато измъкне от нея кои сме ние. И след това пак няма да минат и пет проклети минути, докато ни хванат и за Сандьо.

— Спокойно! — обади се Лиф. — Цял ден ми опяваш и вече ми писна. Ана-Стина не е вчерашна, така да знаеш, пък и бабата няма никога вече да си отвори човката.

Лиандер изпръхтя недоволено.

— Имаме си сигурно скривалище за мангизите — продължи Лиф. — Много по-сигурно, отколкото ако ги заровим в гората. Лесно се намира и все пак е на място, където никои не идва.

— Стига *ти* да не го намериш сам преди събота — обади се Лиандер.

Лиф се ядоса.

— Нямах ли ми доверие?

Лиандер се изсмя кратко и невесело.

— Нямах ли ми доверие, попитала лисицата и отхапала главата на кокошката! Имам ти толкова доверие, колкото ти на мен, така да знаеш!

Расмус стисна ръката на Оскар — това като че ли беше повече, отколкото можеше да изтърпи. Непоносимо напрежение и много страшно! Колко ужасно, че има хора, които искат други хора да умрат и още по-ужасно, че тези жестоки разбойници са толкова наблизко — само на няколко метра от тях. Искаше му се да е далеч оттам, по-точно — една част от него искаше да е далеч оттам. Но другата част искаше той да остане и да види какво ще стане и тази част от него беше изпълнена с лудешко желание за приключения. Напрегна слух и чу, че те пак хлопат с дъските. Сигурно затуляха отново парите. Но да видят те какво ще стане, когато си отидат.

— Тръгваме ли? — попита Лиандер.

— Да — отговори Лиф.

Расмус тъкмо се канеше да въздъхне от облекчение, но тогава Лиф каза нещо страхотно.

— Искам само да видя дали ще си намеря лулата, която забравих онзи ден. Мисля, че я сложих там вътре на прозореца.

„Там вътре“ — можеше да означава само вътре в стаята, където Оскар и Расмус се бяха свили в своя ъгъл. Расмус се притисна още по-плътно до Оскар, толкова изплашен, та чак му се виеше свят. Почувства как мускулите на мишците на Оскар се стегнаха и той се приготви за бой... обаче разбойниците имаха пистолети... сигурно бе настъпил последният им час!

Приблжиха бързи стъпки, вратата рязко се отвори и светлината на едно джобно фенерче се плъзна по пода. А напред пода стояха хубавите „мебели“ на Расмус. Но светлият лъч премина бързо по сандъчето от захар и на разбойника като че ли не му се стори странно,

че то стои там. Не възкликна, не се учуди, ама сигурно щеше да се изненада, когато види Оскар и Расмус! Те се сгушиха в своя ъгъл и зачакаха. Мускулите на Оскар се напрегнаха още по-силно. Но тогава...

— Лулата ти е тук — чува гласа на Лиандер от кухнята. — Лежи на този прозорец.

Лиф бързо се върна. Опасният светъл лъч изчезна и разбойниците излязоха. Без да открият двамата в ъгъла. Това беше същинско, славно чудо, защото дори в най-тъмния ъгъл на стаята не беше съвършено тъмно. Но онзи, който търси една малка лула, навярно не забелязва двама големи скитника.

— Слепок! — обади се Расмус, след като разбойниците изчезнаха във ветровитата нощ и той посмя да проговори.

— Ела! — каза Оскар и извади своето фенерче. — Ела да огледаме това си-и-и-гурно скривалище, дете толкова лесно се намира. Леле божке, колко ще е интересно!

Двамата се втурнаха в кухнята, а Расмус направо пощуря от възбуда — представяше си огромно скривалище, пълно с петачета.

Лъчът от джобното фенерче на Оскар се плъзна разузнавателно по голите подови дъски. Той оглеждаше всяка от тях и пробваше с крак дали са здраво закрепени.

— Ето го!

С трескави ръце извади една дъска до огнището, после още една... и освети с фенерчето отвора под тях. Там беше изровена четвъртита дупка и в нея имаше голям пакет, увит в мушама. Той разгъна краищата...

— Ай! — възкликна Расмус.

Една до друга, в дълги редици там лежах грижливо подредени пачки с банкноти по сто крони и по хиляда крони — всичките пари за заплатите на хората от фабриката в Сандьо. Нямахе никакви петачета, но Расмус позна по почти изплашените очи на Оскар, че тези хартийки, които вижда, също са пари.

— *Възможно* ли е да има толкова пари на света? — обади се Оскар. — Никога не бих повярвал.

В пакета имаше и една огърлица — златна верига с пандантив от големи зелени камъни. Тя беше най-красивият накит, който Расмус бе

виждал, но — каквото си е право — той не беше виждал много накити. Сега въздъхна доволно.

— Ето че госпожа Хедберг може да си получи обратно огърлицата. Ако оживее...

Оскар плъзна златната верига между пръстите си.

— Надявам се да оживее. Надявам се да й изпея поне още веднъж „Всяка гора своя извор си има“ и тя да ми даде петдесет йоре.

— Утре — каза Расмус, сияещ от радост, — утре ще занесем парите на комисаря и огърлицата на госпожа Хедберг.

Оскар поклати глава.

— О, не, нищо подобно няма да правим. Всичко си има цаката, казала бабата и взела да лови въшки с палците на краката си.

— Но какво друго можем да направим? — попита Расмус.

— Още веднъж няма да си мушна главата в това гнездо на оси със слугини, дето лъжат и какви ли не разправии, и „Какво си правил в четвъртък, Оскар?“. Не! Ще скрием всичко това на друго място и ще напишем ново писмо до комисаря: „Молим да си приберете парите, защото иначе ще ги изтървете“. И след това ти и аз ще хванем пътя и ще оставим полицейския да свърши останалото, защото за това му плащат, пък аз не съм се цанил да бъда нещо като помощник-комисар.

Оскар донесе раницата си и почна да тъпче в нея пачките банкноти.

— Само дано комисарят не ме спипа, докато се разхождам с половината държавна банка на гърба си, защото тогава сигурно ще ме окошарят до живот.

Той взе огърлицата и на шега я надяна на врата на Расмус.

— Нека поне веднъж в живота си и ти да бъдеш красив! Приличаш на самия цар Соломон в цялото му великолепие. Но може би имаш повече лунички от него.

„Цар Соломон“ стоеше в светлината на фенерчето с доста слабички ръце и крака и със зелените смарагди на врата си.

— Освен това имам права коса — каза и гласът му беше доста тъжен. Задърпа огърлицата. Не искаше да се кичи с нея. Обаче не му остана време да я махне.

Защото в същия миг ги чуха пак. *Гласовете!*

10.

— Бързо! — прошепна Оскар. — Бързо да бягаме!

Изтичаха в преддверието. Но беше късно. Гласовете бяха вече пред външната врата. Пътят оттук беше затворен за тях.

— Бързо на тавана!

Оскар подгони Расмус пред себе си по тясната стръмна стълба, по която Расмус преди това бе тичал толкова весело. Сега преплиташе крака като болник и наистина чувстваше, че му става лошо — че му става лошо от страх пред ония двамата, които в този миг отвориха рязко вратата и влязоха в тъмното преддверие.

Оскар и Расмус спряха на стълбата. Не смееха да помръднат. Едва смееха да дишат, за да не ги издаде полъхът от едно дихание. Расмус се взираше ужасено в двете черни сенки там долу — те бяха превърнали живота му в кошмар — ох, как ги мразеше!

— Да, прав си. Тук нямаше никакви сандъци, когато идвахме предишния път.

Това беше гласът на Лиф. В следващия миг той отвори с трясък вратата на кухнята.

— И въпреки това нямаш достатъчно ум в главата да се стреснеш, когато видиш, че тук се е пренесъл цял склад от сандъци — обвини го Лиандер. — Можеше да се сетиш, че не са довтасали сами.

— Чак след това ми дойде наум — каза Лиф. — Нали знаеш как става понякога. Току видиш нещо, а сякаш не го виждаш. И едва малко по-късно — бам! — ти щраква мозъкът: откъде, по дяволите, са се взели тия сандъци?!

— Видял, пък не видял! Такива неща не може да си позволява човек от нашия занаят. Сега, обаче, ще изнесем мангизите оттук.

„Ха, мангизите вече ги няма“ — помисли си Расмус. Въпреки страха си, злорадо тържествуваше. Но това чувство бързо угасна. Защото от кухнята се чу яростен вой и още по-яростният вик на Лиф:

— Бързо подире им! Не може да са отишли далеч!

Двамата изскочиха в преддверието. Бяха настървени като ловджийски кучета, надушили кръв. Втурнаха се към вратата, за да търсят, търсят, търсят непознатия враг, който им бе отнел плячката, и да го унищожат, когато го намерят. Бяха почти излезли през вратата, но внезапно Лиф спря.

— Стоп! Първо ще видим дали не са още в къщата. Тук долу няма никой. Но може би са на тавана.

Хукна нагоре по стълбата и се блъсна право в пестника на Оскар. Лиф изкрепя и политна назад в ръцете на Лиандер. Расмус, застанал зад широкия гръб на Оскар, изпищя. Но то беше, защото видя Лиандер да вади своя отвратителен пищов и го чу да казва с глас, който трепереше от злоба:

— А си мръднал, а съм те застрелял!

Сега и Лиф беше стъпил пак на краката си. Лъчът от фенерчето му се плъзна по двамата на стълбата и той ахна, когато видя цар Соломон в цялото му великолепие.

— Хлапето си е окачило огърлицата!

Обирджиите зяпнаха, сякаш не вярваха на очите си.

— Бягай, Расмус! — кресна Оскар. Широкоплещ и огромен, той прегради тясната стълба. — Бягай! — викна пак с гръмовит глас.

И Расмус побягна. Като подгонена мишка хукна нагоре по стълбата, втурна се през малкия таван в таванската стаичка, където вятърът разтрисаше празните рамки на прозорците и те дрънчаха. Пред прозореца беше покривът на кухнята. Расмус се прехвърли през рамката — умееше да се катери по покриви, умееше и да скача. Имаше няколко метра до земята, но той би скочил и от църковната кула, ако трябваше. Удари се малко по коленете, но нямаше време да ги опипа — той беше една изплашена до смърт мишка, подгонена от котката. Чуваше вече Лиф да тича зад ъгъла на къщата, за да му пресече пътя и хукна, сякаш от това зависи животът му — да, чувстваше, че животът му наистина е в опасност.

О, всички вие, далечни пътешественици до Минесота, да знаехте само какво става тази нощ във вашето сиво селце край морето! Там едно ужасено момче тича между къщурките ви със смарагдена огърлица на врата, подгонено от един разбойник. Няма кой да му помогне. Защото сивите къщички са смълчани и изоставени, прозорците им са мъртви и празни. Няма дружелюбна ръка, която да

отвори някоя врата в бурната лятна нощ, няма дружелюбен глас, който да извика през някой отворен прозорец: „Ела тук, ние ще те скрием!“.

Не, то трябва да се спаси съвсем само — това босоного момче със сиропиталищна риза на сини райета, с шаячни панталонки, целите в кръпки и със smaragdена огърлица, а сега тича и търси прикритие зад най-близката къщурка. Някога тя се е казвала Пер Андершовата къща, но момчето, което бяга тук много години след като Пер Андерш е заминал за Америка, не знае това. То спира за секунда с разтуптяно сърце и се мъчи да реши в коя посока да хукне. Няма много време, защото преследвачът му вече завива край ъгъла на къщата. Косата му се е разхвърчала от вятъра и сега той не е онзи изискан господин със сламената шапка, а само един отчаян разбойник, който трябва да залови това момче, на всяка цена трябва да го залови.

Расмус бяга в див ужас. Тича бързо, но преследвачът му има толкова дълги крака, че тича още по-бързо. Обирджията го настига, приближава все повече и повече. Колчем Расмус обръща глава, вижда тези дълги крака, които се движат толкова бързо, и косата, дето се вее от вятъра.

В съседство с къщата на Пер Андерш е къщата на Карл Нилса със сума стопански бараки. Расмус внезапно спира зад бившата дърводелска барака на Карл Нилса. Стои неподвижно и чака в ужас своя враг. И ето че той идва. Обаче в бързината отминава. Не вижда момчето, притиснало се о стената на дърводелската барака и Расмус може да отдъхне няколко секунди.

Но котката открива отново мишката — Лиф вижда своята жертва, запътила се обратно към Пер Андершовата къща и се втурва подире ѝ. Расмус тича, задъхва се и тича, има доста голяма преднина, но в това надбягване с Лиф все пак не може да надделее. Трябва да намери скривалище и то бързо. Къщата на Пер Андерш... влиза там — но, милостиви небеса! — какво скривалище има в една съвършено празна къща?

Там има сандък за дърва. В течение на годините много дечица са играли на криеница в Пер Андершовата къща. Вмъквали са се в сандъка за дърва и с доволна усмивка са затваряли капака над себе си. Но досега никое не е седяло там с толкова силно тупкащо сърце и не се е слушвало с такъв страх, като момчето, което се свива там сега и чака две безмилостни ръце да го изтръгнат от скривалището му. Сега капанът е щракнал за мишката. Ако Лиф го намери тук, то е загубено.

А ето че Лиф пристига. Расмус чува стъпките му да тропат по пода на кухнята. Разбойникът е съвсем близко, всеки миг може да повдигне капака. Обаче той може би никога не е играл на криеница и не е чувал за сандъци за дърва. Защото продължава навътре, влиза в стаята, после изтичва в преддверието, нагоре по стълбата към горния етаж, трополи по тавана. Та нали знае, че хлапето трябва да е някъде в тази къща и той къдне и крещи там горе като луд.

Но в това време Расмус се е измъкнал вече от сандъка и е избягал навън. Надява се да е подвел Лиф и се моли на Бога да бъде оставен на мира.

Обаче през таванското прозорче Лиф вижда босоногото хлапе да прекосява двора, тънките му крака се движат като пръчки на барабан. И с два-три скока надолу по стълбата, крадецът отново го погва, неумолим като съдбата.

Сега гонитбата се пренася на старата селска уличка. Навремето тук са се движили мирни волски коли с овеса на Пер Андерш и със сеното на Карл Нилса, а в летните вечери децата преспокойно са

търкаляли колелца по цялата ѝ дължина. Никога досега не се е случвало някой да тича тук, за да спаси живота си. Но сега по уличката тича едно босоного момче, подгонено от разбойник. Изминава цялата селска уличка и продължава към морето — дали хлапето не е решило да се хвърли във вълните? Крадецът ускорява крачките си. Исканейсетне да сложи край на тази работа.

В морето навлиза един порутен мостик и на края му се издига разнебитен навес за лодки.

Расмус се втурва по мостика и той се разлюлява под стъпките му. Разлюлява се още повече, когато идва и Лиф. Но по лицето на разбойника се разлива тържествуваща усмивка — сега вече ще хване момчето. Да хукне по мостика беше най-глупавото, което можеше да направи, защото нямаше откъде другаде да се върне. Сега ще спипа хлапето, освен ако е решило да скочи в морето и да се удави.

В края на мостика има напречен мостик. Той почва от навеса за лодки.

Расмус тича по люшкация се мостик. По време на гонитбата ризата му се е измъкнала от панталоните и се вее от вятъра, и последното, което Лиф вижда, е едно крайче риза на сини райета, когато Расмус завива покрай навеса.

Мостикът пращи, докато Лиф тича по него. Сега... сега най-после това закоравяло хлапе ще си получи заслуженото! Лиф се втурва край ъгъла на навеса.

След това кънтящите му стъпки не се чуват повече. След това се чува само един силен плясък. Господин Лиф дори не успява да изпсува, преди солените морски вълни да го погълнат. Опитва се, но излиза само едно малко „блп“!

В продължение на един кратък миг Расмус е почти щастлив: освен да окопаваш картофи, във Вестерхага можеше да научиш поне още едно нещо — да подлагаш крак.

Кашляйки и пухтейки от злоба, Лиф излиза пак на повърхността. Не остава във водата, въпреки че мястото е толкова хубаво за къпане. Разярен като бик, той се покатерва на мостика и Расмус, готов да заплаче, осъзнава, че никога няма да успее да се отърве от този безмилостен човек. Обаче ще напегне всичките си сили. Ще тича, докато падне. А то сигурно ще стане скоро, защото сърцето му хлопа, сякаш смята да се пръсне.

Обратно по дължината на мостика. По протежение на селската улица. През двора на Карл Нилса. В стопанството на Пер Андерш. Има чувството, че тича в някакъв кошмарен сън. Пак има преднина, обаче подире му идва неговият враг — мокър, с джвакащи обуца и съвсем безпощаден, и няма начин да му се изплъзне.

Ето там избата за картофи на Пер Андерш. Расмус е влизал в нея преди, когато си избираше къща. Постоя вътре и си представяше, че уж притежава петдесет чувала картофи, които ще направи на картофени бухти.

Съвършено изтощен, той се скрива в мрака на избата. Отчаяно се надява, че може би Лиф все пак не е толкова близо, та да го види и че няма да му хрумне да търси точно тук. Това е една жалка, мъничка надежда и не трае дълго.

Вече чува как някой хваща голямата брава. Сега Лиф идва. Той е разярен и мокър, и овладян от озлобление срещу този гамен, който си позволява да му свива такива номера. Втурва се право навътре...

Обаче във Вестерхага можеш да научиш и други трикове, освен подлагане на крак. Научаваш да стоиш в засада зад някоя врата и когато противникът се втурне безразсъдно навътре, ти бързо изскачаш навън зад гърба му. Точно това прави и Расмус. Бърз като невестулка, изхвърча от избата, затръшва в паника вратата на избата след себе си и завърта ръждясалия ключ. Едва когато чува ужасните крясъци на Лиф отвъд вратата, той разбира напълно какво е направил. Обзет от ужас, но и тържествуващ, Расмус стои там и осъзнава, че е заключил своя враг в бившата картофена изба на Пер Андерш — е, той естествено не знае, че тя е била именно на Пер Андерш.

А сега копнее толкова силно за Оскар, че би могъл да се разплаче. Краката му треперят. Уморен е до смърт. Копнее за Оскар, та чак сърцето го боли. Но Оскар може би е мъртъв...

След като е събрал малко сили, той се промъква обратно към своята „собствена“ къща. Приближава много внимателно. Та нали не знае нито къде е Лиандер, нито къде е Оскар.

Вече се съмва. Скоро слънцето ще изгрее над старото селце на заминалите за Минесота хора, в което през тази нощ никой не е могъл да мигне.

Расмус легна по корем в тревата и пропълзя до кухненския прозорец. Надигна се бавно на колене и надникна през рамката, чиито

стъкла отдавна ги нямаше.

Съвсем близо, с гръб към прозореца, бе застанал Лиандер. А в дъното, до огнището, стоеше Оскар с вдигнати ръце. Лиандер държеше пистолета си, а раницата на Оскар лежеше до краката му.

— Стреляй, ако искаш — каза Оскар. — Един скитник повече или по-малко на света няма никакво значение.

— Можеш да ми повярваш, че направо ме сърбят пръстите — обади се Лиандер. — И не съм те убил още, само защото не ми се ще да натъжа полицейския комисар. Понеже той много иска да те окошари за грабежа в Сандьо. Знаеш ли това? И задето си ограбил госпожа Хедберг. Знаеш ли това?

— Как може да съществуват такива свине като теб — каза Оскар кротко. — Ами ако аз взема да разкажа на полицейския комисар що за птици сте Лиф и ти?

Расмус се просълзи. Нали знаеше, че комисарят никога не би повярвал на един скитник. И знаеше, че Оскар също го знае.

Лиандер се изсмя грубо.

— Да-да, хайде опитай, де!

— А преди малко не се ли тревожеше самият ти — каза Оскар, — че госпожа Хедберг може да дойде на себе си и да свидетелства за туй-онуй. Например, че Ана-Стина е излъгала, когато ме е набедила. Представи си, че бабичката все пак се свести, а?

— Няма да се свести — отговори Лиандер тихо. — След това, което стана тази нощ, имам чувството, че госпожа Хедберг никога няма да се свести. Тоя риск няма да поемем нито ние, нито пък Ана-Стина.

Расмус склучи ръце като за молитва. От всички зловещи хора на света Лиф и Лиандер бяха най-страшните. Стори му се, че Лиандер има предвид нещо ужасно, когато каза това за госпожа Хедберг.

— Огромен тъпанар такъв! За всичко си виновен ти! — продължи Лиандер в кухнята. — За какво ти беше да си навираш носа където не ти е работа! Така ти се пада, полицейският сега да те окошари! Впрочем, не го взимай много присърце. Затворите не са чак толкова лоши, мога да ти кажа.

— Да! Достатъчно си лежал в тях, та знаеш — отговори Оскар. — И ти обещавам да направя каквото мога, за да лежиш пак.

— Абе, ти си бил още по-голям идиот, отколкото те мислех — каза Лиандер. — Не разбра ли, че само да опиташ да ни вкараш в дранголника, ти ще лежиш там, та пушек ще се дига. Ако имаш поне малко ум в кратуната си, ще офейкаш колкото може по-далеч оттук и ще си затваряш мордата, и никога вече няма да се мернеш по тия места.

— Да! И никога вече няма да имам спокоен миг, когато видя полицай — сопна се Оскар с горчивина в гласа. — Просто не мога да разбера как някои хора стават такива мръсници като теб и Лиф! Ох, де да можех да ти хвърля сега един хубав бой, че да ми дойде сърце на място!

Коленичил пред прозореца, Расмус кимна в знак на съгласие. Колко щеше да е хубаво, ако Оскар можеше да напердаши здравата Лиандер. Оскар беше силен като бик, много по-силен от Лиандер. Обаче Лиандер, застанал от другата страна на прозореца, имаше този страшен пистолет, с който се прицелваше в Оскар. Да го нямаше пистолетът...

На земята под прозореца лежеше стара дъска. И без напълно да осъзнава какво прави, Расмус я грабна. Действаше като насън, не

мислеше, просто взе дъската, изправи се бързо и с всички сили блъсна с нея десния лакът на Лиандер. Той изкрещя от болка и озлобление, а пистолетът описа красива дъга и падна на кухненския под. С доволен рев Оскар се хвърли върху Лиандер и двамата се стовариха на пода. Обзет от ужас, Расмус застана да ги гледа. От притеснение взе да подскача и да си хапе ноктите — всъщност открай време не понасяше да гледа как хора се бият.

А тук се биеха, та хвърчеше перушина. Изглежда, че Лиандер също беше доста силен. Те се търкаляха един през друг по пода и стенеха, и двамата се мъчеха да грабнат пистолета.

Пистолетът... Расмус изведнъж се окопоти. Пистолетът! Лиандер не трябваше да се добере до него — по никакъв начин не биваше да го докопа!

Бързо, колкото го държаха разтрепераните му крака, Расмус се втурна в кухнята. Целият под се люлееше. Те се търкаляха, та от размахващи се ръце и ритаци крака едва можа да намери местенце, откъдето да се мине. Ето го и пистолетът, а ръката на Лиандер се протягаше към него, протягаше се, и пак се протягаше.

Расмус ритна отвратителното черно нещо и то изхвърча в единия ъгъл. После го вдигна с треперещи ръце, сякаш беше отровна змия. Колко гаден беше този пистолет — струваше му се непоносимо да го държи и непоносимо да гледа и слуша как двамата се въргаляха и биеха на пода и как стенеха.

С пистолета в протегнатата встрани ръка, той изтича на площадката пред кухнята. Много му се искаше да повърне, но нямаше

време. Стоеше, хлипаше тихичко и гледаше как вятърът скубе клоните на брежите. Слънцето тъкмо беше изгряло зад островите в морето, то блещукаше, гърбовете на вълните лъщяха и чайките също се бяха събудили. Летяха над старото сиво селце и крещяха, сякаш и те се страхуват. Но сигурно не беше така. Само той се страхуваше. А беше толкова уморен, че искаше да легне и да умре. И още нещо искаше: да се отърве от пистолета. Разплакан, хукна по крайбрежните скали. Вятърът духаше толкова силно, че Расмус с мъка се държеше на крака. Но в края на краищата стигна до най-хубавото място за къпане на пътешествениците за Минесота. С гримаса на отвращение погледна пистолета, сетне го запрати с все сили в синьо-зелената вода.

Веднага след като го направи, осъзна, че навярно е сбъркал. Оскар може би щеше да има нужда от пистолета, за да се защитава. Но беше късно. Пистолетът лежеше на десет метра дълбочина при рибите и там щеше да си остане вовеки веков.

Повлече се обратно по скалите. И видя Оскар, който идваше насреща му с дивашки раздърпани дрехи и чорлава коса и с раницата на гръб — едновременно мрачен и доволен. Когато го видя, Расмус искаше да се разхлипа още повече, но преглътна силно и накара бучката, заседнала в гърлото му, да изчезне.

— Хайде, да се махаме! — каза Оскар.

— Лиандер? — попита Расмус.

— Лиандер ще подремне известно време до огнището в кухнята. Но къде е Лиф?

— Заклучих го в избата за картофи — отговори Расмус уморено. Оскар го погледна и се усмихна широко.

— Кралят на бойците — каза. — Не си от страхливите!

— Ами! Ужасно много ме е страх — изхленчи Расмус и сега вече се разплака. — Лиф сигурно скоро ще излезе, защото вратата на избата е съвсем прогнила.

— Къде е пицовът? — попита Оскар.

— Хвърлих го в морето — отвърна Расмус и се разплака още по-силно. Сега Оскар сигурно щеше да му се разсърди. Ако Лиф излезе, пистолетът щеше да му потрябва.

Обаче Оскар не се разсърди. Само кимна и каза:

— Да-да, добре стана каквото стана, казал онзи, комуто се запалила косата! Ти и аз май не сме от ония, дето стрелят. Ама сега ще

е най-добре да се разбързаме и да изчезнем оттук.

Расмус въздъхна. Нямахте сили да бърза. Нямахте сили за нищо повече. Погледна умолително Оскар.

— Сега мога само едно, Оскар. Мога само да спя!

11.

Явно, че се е върнал във Вестерхага и всеки момент ще дойде госпожица Орлен и ще му каже да върви да скубе коприва. Защото се събуди от кудкудякането на кокошки — познатото, глупашко кудкудякане на тъпите кокошки, които той така ненавиждаше.

Предпазливо отвори очи. Да, наистина — две стари кокошки цапукаха и кълвяха около него. Обаче за щастие не бели вестерхагски легхорни, а някакви съвсем непознати дребни и пъстри кокошки. А той лежеше на пода в една стая, която никога преди не беше виждал. Там имаше открито огнище и до огнището седеше Оскар и пиеше кафе заедно с една малка, белокоса бабичка с престилка на ивици. Бяха си сипали кафето в чинийки, духаха го, отпиваха и си говореха.

— Да, наистина ми е жал за скитниците, дето вечно бродят по пътищата — каза бабичката кротко. — Пък на всичко отгоре и в рая няма да ги приемат.

— Ха, това май съвсем наопаки си го разбрала, Малка Сара — възрази Оскар. — Мислиш, че ще отидеш в рая само защото вечно си седиш вкъщи край огнището, ама може да ти излезе крива сметката.

Бабичката мушна бучка захар в беззъбата си уста и взе да кима като някой всезнайко.

— Ще видиш ти — рече. — Ще видиш ти какво ще стане.

Расмус се размърда, искаше Оскар да забележи, че се е събудил. Но малката бабичка го видя първа.

— И ти гаче ли ще искаш малко кафе — каза и го погледна с две благи, простодушни очи. — Кафе и една филия хляб, ама май ще ти трябват доста пити хляб, докато станеш мъж.

Оскар се изсмя и посочи Расмус.

— Този е истински боец, мога да ти кажа, Малка Сара. Кралят на бойците, това е той. Но въпреки това ще има нужда от малко хляб.

Тогава Расмус си спомни. Спомни си дългите нощни часове, когато беше Кралят на бойците. Цялото тяло го болеше от тези похождения.

Обаче не можа да се сети как е попаднал в къщурката на Малка Сара. Помнеше само смътно, че Оскар го носеше и чайките пляскаха с криле и крещяха над тях.

Огледа се в стаята, където кокошките щипукаха, сякаш си въобразяваха, че живеят там. Беше бедняшка стая, разхвърляна и мръсна, обаче му се струваше приказно хубава и уютна с трикраката кана за кафе в огнището и Оскар, който седеше и тъй спокойно се смееше!

Малка Сара му наля кафе в една синя чаша без дръжка. После взе нож за хляб и му отреза голяма филия ръжен хляб.

— Масло ще получиш друг път — каза, — защото нямам.

Расмус взе филията. Беше лепкава и в средата ѝ имаше тъмна тестена ивица, но той обичаше клисав хляб, та не му направи впечатление. Топеше филията в кафето и ядеше, и му беше страшно вкусно.

— Малка Сара е добра към скитниците — обади се Оскар. — Да-да, Малка Сара сигурно ще отиде в рая.

Малка Сара кимна одобрително.

— Ама преди всичко трябва да оправим тази работа с комисаря — продължи Оскар. — Ще е най-добре да занесеш писмото колкото може по-скоро.

Малка Сара се почеса угрижено по главата. Косата ѝ приличаше на малко кълбо бяла вълна.

— Обаче няма да говоря с него — каза боязливо. — Нито дума няма да продумам. Само ще му дам писмото и ще си вървя. Иначе веднага ще ми заповяда да отида да живея в приюта за бедняци.

Оскар я потупа успокоително по рамото.

— Добре, няма да му казваш нито дума. Стига да получи писмото, всичко ще е наред. Поне се надявам, че ще е наред.

Малка Сара все още изглеждаше неспокойна. Приличаше на дете, което се бои от някаква неизвестна опасност.

— Не искам. Ама все пак ще го направя, щото пасторът казва „бъдете добри към бедните“. Пък ти си беден, Оскар.

Оскар се изсмя, сякаш смяташе, че е много хубаво, дето е беден.

— Ах-ах-ах-даа, Малка Сара, към мен трябва да си добра. Беден съм като църковна мишка.

Малка Сара поклати тревожно глава.

— Ама първо трябва да нахраня кокошките — каза.

— Ах-ах-ах-даа, бъдете добри и към кокошките — рече Оскар.

Малка Сара прикътка пъстрите кокошки и изчезна през вратата.

Оскар погледна Расмус, който седеше в парцаливото легло и допиваше последните капки кафе от чашата.

— Закуска в леглото, това се казва лукс! — закачи го той. — А виж сега какво правих аз, докато ти лежеше и хъркаше. Написах цял роман на комисаря.

Извади от джоба на самото си един изписан лист хартия и го подаде на Расмус.

— Искаш да го прочета ли?

— Да, ако се чете — отвърна Оскар.

Расмус взе листа и зачете. Оскар наистина не пишеше особено правилно, дори почти по-лошо от самия него.

Ни съм гу направил, невинен съм кат невяста. Не, не съм гу направил и треба да ми повервате гусдин комисар Там ф Сандьо съ врълували двама фини типове и имената им съ Лиф и Лиандер и си живуркат ф гостоприемницата аку не съ се пренесли. пък у Хедбергицата пак беха същите двама макар слугинята да лъже и казва що съм бил ас ама ас не съм гу направил. Ас съм невинен кат невяста Ама запомнете, че стоях отвън и пях фсяка гора своя извур си има и питайте гспужа Хедберг аку е живъ ама тя сигур не е, ама аку е живъ махнете Анастина, щот инъчи нема да живеј дълго — гспужа Хедберг де Щот тия хора си немаат ни срам ни страх. Ама огърлието съм прибрал и парите също и такваз грамада пари никоги преди не съм виждал и прочетете на добавената хартийка де съм ги скрил и гусдин комисар требе вие да ги земете отам иначе шъ ги загубите. Сега шъ дойде Малка Сара с това щот ас не смея че никой не верва на Скитници апък ас шъ си тръгна пу пътя щот искам да съм СВОБОДЕН щом съм невинен кат Невяста и щот не съм гу направил.

Най-любезно Райски Оскар

Не оставайте Анастина сама с гспужа Хедберг.

Расмус сгъна хартията и я върна на Оскар.

— Къде си скрил парите? — попита.

— На едно тайно място — отговори Оскар. — Обаче не ме питай къде. Може да си кралят на бойците, ама не ща да те намесвам още повече в тая каша. Ще узнаеш друг път. Написал съм го за комисаря на тази хартийка и ще я сложа в писмото.

„Друг път ще узная и друг път ще ми дадат масло за хляба“ — помисли си Расмус.

Двамата лежаха на склона зад къщурката на Малка Сара и чакаха. Оскар не искаше да си тръгне, преди да е разбрал дали комисарят наистина е получил писмото. Обаче Малка Сара се бавеше. Нямаше я вече цели четири часа и Оскар почна да се тревожи.

— Малки, изкуфели бабички не ги бива да разнасят писма — каза той. — Никога не знаеш какво може да им дойде наум.

Обаче на Расмус му беше хубаво да лежи и да си почива. Беше поспал още малко и двамата бяха хапнали. Слънцето припичаше така топличко, от боровете, които пазеха къщурката на Малка Сара от всички бурни ветрове, се носеше ухание на смола, а бялата котка на Малка Сара дойде и почна любвеобилно да му се умилква. Много си му беше хубаво да лежи там.

Когато видя котката, си спомни своя сън. Беше сънувал, че си има котка, но тя беше черна, също като малкото коте на госпожа Хедберг. През целия си живот бе мечтал да си има собствено животинче, и Гунар също. Колко често бяха говорили за това, Гунар и той! Но във Вестерхага никое дете не бивало да има други животни, освен въшки в косата, казваше Гунар. Впрочем и тях не биваше да имат, защото тогава пристигаше госпожица Орлен, като размахваше гъстия гребен.

Но тази нощ, на пода на Малка Сара, беше сънувал едно мъничко черно коте, което си беше само негово. Той го хранеше, даваше му скумрия и пюре от картофи — сигурно само котките в сънищата ядяха такива ястия. Засмя се тихо, като си спомни колко сладко беше това котараче.

— На какво се смееш? — попита Оскар.

— Нощес сънувах пак, че си имам котарак — каза Расмус весело.

— Нощес сънувах пак, че си имам котарак — повтори Оскар закачливо. — Това се римува! Ти май както си лежиш, измисляш стихове.

— А знаеш ли какво ядеше моето котараче? — попита Расмус.

— Мишки, надявам се — отговори Оскар.

— Не! Ядеше само скумрия и пюре от картофи. И беше толкова сладичко...

— Котетата не ядат скумрия и картофено пюре — заяви Оскар.

— Ама моето ядеше!

Полежаха известно време без да говорят и се взираха във върхарите на боровете, а Расмус държеше в прегръдките си котката на Малка Сара.

Оскар запя тихичко:

*— Нощес сънувах пак,
че си имам котарак...*

— И хранех го с пюре и със скумрия — продължи Расмус и след това се разкикоти весело.

Оскар помисли малко и после запя:

*— Да вярва, който ще,
но за риба и пюре
котаците дори...*

— ... ушите си ще мият! — изкрещя Расмус, сияещ от радост. — Оскар, това почти стана песен!

— То стана песен — каза Оскар и извади акордеона. Изсвири замислено мелодийката, която беше тананикал.

И докато продължаваха да чакат Малка Сара, свириха и пяха пак и пак своята котешка песенчица.

*Нощес сънувах пак,
че си имам котарак
и хранех го с пюре и със скумрия.
Да вярва, който ще,
но за риба и пюре
котаците дори ушите си ще мият.*

Ей, колко било лесно да се измислят песни! Расмус реши да съчини много, много песнички. За котки и за кучета, и може би за агънца. Е, нямаше да са толкова увлекателни, разбира се, като „Заради теб убих едно дете“ и „Узнахте ли вече случката страшна“, но трябваше ли непременно винаги да текат кървища?! След ужасната нощ с Лиф и Лиандер, той се беше пренаситил на страховити събития.

Тогава пристигна Малка Сара. Изглеждаше доволна.

— Комисарят го нямаше у дома му — каза с добродушна, беззъба усмивка. — Тръгнал да арестува хора, пък това може да трае дълго и не можех да го чакам.

— Обаче си предала писмото, Малка Сара, нали? — каза Оскар леко разтревожен. — На някой от полицаите...

Малка Сара поклати виновно белокосата си глава.

— А ние толкова дълго те чакахме — възропта Оскар. — Какво си правила през цялото това време, Малка Сара?

— Бързах! — увери го Малка Сара. — Само дето пийнах чаша кафе у Карл-Исаковата Фия.

— Четири часа! — каза Оскар.

— Имахме да си кажем много неща — отговори Малка Сара с достойнство. Не й се слушаха упреци.

— Дай ми писмото! — рече Оскар и Расмус забеляза, че го беше яд на Малка Сара.

Сега Малка Сара пак взе да гледа виновно.

— Онуй писмо го забравих у Карл-Исаковата Фия — каза. — Важно ли беше?

Стоеше пред тях с карираната си забрадка и престилката на ивици до един от своите храсти с френско грозде, скубеше повехналите листа и изглеждаше, сякаш се занимава с нещо извънредно важно и просто няма време да мисли за някакви си писма.

Оскар въздъхна.

— Не-не, Малка Сара, не беше много важно. Може би все пак ще отидеш в рая. Добре стана каквато стана, казал онзи, на когото му пламнала главата!

— Но аз написах това писмо с кръвта си — каза той малко покъсно на Расмус, когато се бяха запътили при Карл-Исаковата Фия, за да си вземат загубеното известие. — Не мога да напиша два такива романа в един и същи ден. Дано Фия да е запазила писмото.

Обаче не стигнаха до Карл-Исаковата Фия. Оставаше им съвсем малко път и вече виждаха къщурката на Фия край пътя, но тогава внезапно — сякаш изникнали от земята — пред тях застанаха двама полицаи. Същите полицаи като предишния път. Същите проклети полицаи!

Оскар беше ядосан — толкова ядосан Расмус още не го бе виждал. И нямаше нищо чудно в това. Полицайте се отнесоха към него, сякаш го смятаха за най-големия и най-опасния престъпник в света, а не за добродушен скитник.

— Вземи му пистолета! — кресна единият и двамата се нахвърлиха отгоре му и взеха да го опипват и щипят навсякъде.

— Нямам *никакъв* пистолет — викна Оскар — и никога не съм имал. Дори детско пистолетче не ми подариха, когато бях малък, въпреки че плачех и молех майка си.

После ги отведоха в полицейския участък, а сега единият седеше и пишеше нещо за тях, докато другият стоеше и държеше Оскар, сякаш мислеше, че иначе Оскар ще избяга.

Обаче не държеше Расмус. Нямаше и нужда да го държи, защото Расмус се притискаше колкото можеше по-плътно до Оскар. Що за кучешки живот беше това всъщност — нито минутка спокойствие, а цялото време само да се страхуваш. Ту от разбойници, ту от комисаря, ту от полицайте!

Но Оскар не се страхуваше. Беше ядосан.

— Искам да говоря с комисаря — викна той и удари с юмрук по преградата пред онзи, който седеше там и пишеше.

— Комисарят е на гощавка и ще дойде на работа чак утре сутринта — каза полицаят, който го държеше.

— На гощавка ли?! — кресна Оскар. — Пък аз ще седя тук, невинен като невяста!

— Това го чухме вече — обади се онзи, дето пишеше. Май че се казваше Берквист, или поне другият полицай така го беше нарекъл. — Така лъжеш, че сам си вярваш — продължи Берквист. — Ама този път ще те осъдят и тъй ще е най-добре, защото такива като теб не трябва да се разхождат на свобода.

Оскар изстена от озлобление, обърна се към полицаия, който го държеше и посочи Берквист.

— Бива ли да нарека той там „дръвник“ или то се наказва?

— Можеш да бъдеш абсолютно сигурен, че се наказва — отговори полицаият, който го държеше. — Стой по-спокойно и сега да чуем цялото ти име, та Берквист да го запише.

— Оскар — каза Оскар. — А ти как се казваш?

— Казвам се Андершон, ама за това не става дума. Как се казваш, освен Оскар?

— За това не става дума! Викай ми Оскар, това поне не се наказва.

Андершон се ухили. Изглеждаше по-добродушен от онзи, дето пишеше. Но Берквист се опули кисело и каза:

— Тонът, който държиш, е неподходящ. Бъди любезен да го промениш!

— А ти бъди любезен и върви да пасеш — рече Оскар. После се обърна пак умолително към Андершон: — Наистина ли не бива да нарека Берквист „дръвник“? Наистина ли може да ме накажат за това? Ами ако срещна един истински дръвник и го нарека Берквист — за това поне не могат да ме арестуват!

Тази мисъл го накара да се разсмее лудешки. Сетне се наведе през преградата, погледна Берквист право в очите и каза натъртено:

— Берквист! Същински Берквист! Това си ти!

Лицето на Берквист стана тъмночервено и той каза на Андершон:

— Тикни го в номер две, пък утре комисарят ще го научи да се държи прилично.

Андершон погледна Расмус.

— А този какво ще го правим?

И тогава Берквист каза нещо ужасно:

— Нали е избягал от Вестерхага. Ще го закараме обратно там.

Пред Расмус сякаш се отвори бездна и цялата мъка и всичкото нещастие на света го заля като огромна черна вълна. Щеше да се върне във Вестерхага и това сякаш означаваше, че животът е свършил. Да, сега животът му свършваше! Оскар беше загубен за него, Оскар щяха да го тикнат в затвора, а самия него — в едно сиропиталище, където не искаше да бъде. Той не искаше да живее там, всяка частица от него отказваше да се съгласи с това.

За миг Расмус застана като вкаменен, вперил ужасени очи в Берквист. Но оттам милост не можеше да се очаква и в отчаянието си той взе да се озърта за помощ от друго място — все някъде трябваше да има изход!

През отворения прозорец грееше слънцето и хвърляше широка златиста пътека по пода, която осветяваше мрачния полицейски участък — ето го, златният път към свободата.

Расмус изобщо не се замисли. Хукна безразсъдно като животинче, което вижда, че го заплашва пленничество. Чу, че крещят подире му, обаче не спря да чуе какво казват. Като светкавица се втурна по безлюдната улица. Оттук беше минал с млекарската кола

вчера сутринта, но сега не помнеше това. В главата му нямаше нито една бистра мисъл, той просто бягаше надолу по склона към мандрата като подплашено зайче и подскачаше по нагретия от слънцето калдъръм, без да се оглежда ни надясно, ни наляво. Тичаше слепешката и не знаеше накъде се е запътил.

И улицата наистина беше пуста. Но точно преди мандрата от една странична уличка внезапно изскочиха двама души. Расмус ги видя едва когато беше съвсем близо до тях. Едва не заби глава в корема на единия от тях. Въпросният човек го хвана здраво за раменете и го спря.

— Кротко по стръмното! — каза Лиф. — Много искаме да си поговорим с теб.

12.

— Да, сега наистина ще водим един малък разговор с теб — каза Лиф и бързо завлече Расмус зад високия дъсчен стобор, който ограждаше мандрата. По това време на деня там нямаше жива душа. Расмус беше беззащитна жертва.

Лиф го раздрусва здравата.

— Отговаряй сега бързо, иначе може да ти се случи нещо. Къде е твоят приятел, онзи скитник?

— Полицията хвана Оскар — отговори Расмус отпаднало. Почти нямаше сили дори да се страхува — все пак, едва ли биха го убили.

Лиф и Лиандер се спогледаха в ням ужас — като че ли се изплашиха повече от Расмус.

— Задържали са го — обади се Лиандер. — Слушай, Хилдинг, сигурно знаеш кого ще обвини. Сега трябва да се махаме оттук колкото може по-бързо.

Лиф държеше Расмус в желязна хватка.

— Отговори бързо: Оскар носеше ли парите, когато го хванаха?

Расмус не можа да реши дали е по-умно да отговори с „да“, или с „не“, и затова си замълча. Но Лиф го раздруса така, сякаш мислеше, че отговорът му е приседнал на гърлото и може да се изтръгне оттам със сила.

— Какво е направил с парите?

— Скрил ги е — отговори Расмус. — На някакво тайно място. И аз не знам къде.

— Хилдинг, трябва да бързаме — настоя Лиандер нервно.

— Мълчи! — викна Лиф. — Ясно е, че тоя тип ще се оправдава и ще обвини нас, но ако офейкаме, все едно че сме си признали пред комисаря. Не, сега повече от всякога ни трябва ледени нерви!

После се обърна към Расмус:

— Ти беше ли там, когато комисарят разпитваше Оскар?

Расмус поклати глава.

— Комисарят още не е разпитвал Оскар, защото е на гощавка. Целия ден.

Лиф изсвирка и за миг изглеждаше почти доволен.

— Ами да, той е на гощавката по случай петдесетгодишнината на госпожа Русен, разбира се! Какъв късмет! Цялата вечер ще е в странноприемницата и няма време да разпитва никого. Какъв късмет! А може би изобщо няма да има разпит — утре сигурно ще е вече късно.

Наведе се към Лиандер и му пошепна нещо на ухото, но Расмус не можа да чуе какво. Надълго и нашироко се съветваха шепнешком над главата му, а после Лиф каза:

— Слушай, хлапак, какво ще кажеш, ако измъкнем твоя Оскар от дранголника?

Расмус се ококори смаяно насреща му. Толкова силно искаше Оскар да излезе на свобода, колкото искаше да живее, но че Лиф и Лиандер смятат да му помогнат, беше просто невъобразимо! Дали пък

у тях все пак имаше нещо добро? Може ли да им е станало мъчно за Расмус, задето е толкова самотен? Изведнъж и на него му стана жал за себе си. Когато помисли колко е самотен без Оскар, очите му се наляха със сълзи и той промърмори:

— Ще е много мило, ако измъкнете Оскар.

Лиф го стисна силно за врата.

— Да, ние сме мно-о-ого мили! А сега си отваряй и двете уши, за да чуеш добре каквото ще ти кажа и го запомни! Защото ще отидеш да го разкажеш на Оскар.

Расмус го погледна изплашено.

— Не мога да отида, защото ще ме пипнат и ще ме върнат в сиропиталището.

Лиф почна да губи търпение.

— Ще правиш каквото ти казвам! Когато вземе да се стъмва довечера, ще се промъкнеш при Оскар. Арестът е в една отделна малка сграда в двора на комисаря.

— Но ако полицаите стоят там и го пазят? — попита Расмус.

— Няма да го пазят. След като го заключат, ще го оставят сам. И ти ще можеш да говориш с него през решетката на прозореца откъм задната страна.

Расмус кимна. Ако беше само това — нищо. Заради Оскар беше готов да понесе много опасности.

— И тогава ще му кажеш, че ще дойдем да го измъкнем тази нощ. Чичо ти Лиандер страшно го бива да отваря ключалки.

— Не дрънкай излишни приказки — каза Лиандер рязко. — Ще дойдем да го вземем, но при едно условие, разбираш ли?

— Да, сега ще стигна и дотам — рече Лиф. — Искаме да ни върне онези пари, ясно ли е? Трябва бързо да сменим климата, а това струва мангизи. Затова си искаме парите.

— Но ако Оскар не се съгласи? — попита Расмус боязливо.

— Ще му дадем огърлицата — каза Лиф. — И той ще трябва да признае, че сме свестни.

Тези хора явно не знаеха нищо за Оскар. Мислеха, че могат да подкупят Божията кукувица с някаква си огърлица. Те, естествено, смятаха, че е задигнал парите и огърлицата, защото ги иска за себе си. Не, те не знаеха нищо за Оскар.

— Ами ако все пак не иска? — попита Расмус.

Лиф се ядоса.

— Знам, че тоя тип е смотан, ама все пак не вярвам да е чак толкова глупав. Питай го дали иска да лежи няколко години! Защото той ще кисне зад решетки за тая работа, а не ние — предай му това! Аз се наемам да убедя комисаря. А освен това не става дума за туй какво Оскар иска или не иска. Един пистолет наистина ни свихте, обаче моят си е у мен и тази нощ ще го нося със себе си. Това също му предай!

Расмус получи и други наставления за поведение. До вечерта трябваше да лежи скрит зад една купчина дърва в двора на мандрата и по никакъв начин не биваше да се показва из градчето и да рискува да го хванат. Не трябваше да се издава, че познава Лиф и Лиандер, и Оскар също. Никога!

— Отиваш там, щом се постъмни — каза Лиф, — и след като свършиш каквото трябва, се връщаш тук да ни чакаш. В полунощ ще дойдем да те вземем.

— Ама аз съм гладен — възропта Расмус. Бръкна в джоба на панталонките си и извади двете петачета, които му беше дал Оскар. — Не може ли да отида да си купя няколко кифли с тях?

— Никъде няма да ходиш! — сопна се Лиф. — Дай парите!

Грабна петачетата и заедно с Лиандер си тръгнаха.

Расмус седна дълбоко възмутен зад купчината дърва. Какви проклети бандити! Само грабят и грабят, и постепенно става все по-лошо! Грабежът в Сандьо е грозна работа. Да откраднат огърлицата на госпожа Хедберг — още по-грозна. А да вземат неговите собствени петачета е най-отвратителното престъпление!

Но той беше подценил Лиф. След пет минути този се върна, подхвърли бързо една кесия на Расмус и каза:

— Яж сега! А после ще седиш мирно зад дървата и няма да мърдаш от мястото си, докато не стане време.

След това изчезна. Расмус гледа дълго подире му. Странни хора са разбойниците! В единия миг те гонят като диво животно, а в следващия — ти носят кифли! Отвори лакомо кесията и надникна в нея. И тогава се смая още повече. Там имаше пет канелени кифли, а те струваха по две йоре, значи ставаха десет йоре. Но в кесията имаше и много бисквити и меденки, и тях Лиф трябва да е купил със свои пари. Известно време, но не дълго, Расмус почти обичаше Лиф. Поне нямаше нужда да умре от глад в своя затвор.

Да, защото малкото тясно пространство между купчината дърва и стобора, където той седеше, беше почти като затвор. Приличаше на дълъг тесен затворнически коридор. Само че беше отворен в двата края, а това не му хареса. Един затвор трябва да е добре заграден, за да не могат затворниците да избягат. И след като бездруго трябваше да лежи в затвор, можеше поне да го направи като хората. Свали клони от купчината и прегради двата изхода, а след това си представи, че е каторжник в крепостта Елвсборг, точно като онзи мъж в песента на Оскар.

*Затворен съм като в кафез,
о, аз нещастен пес!*

— запя Расмус, но всъщност не беше чак толкова страшно да лежиш в затвор, както си въобразяват хората. На него поне му беше доста приятно.

В стобора имаше малка дупка и през нея той надничаше навън, за да види дали ще доплуват гондоли, окичени с цветя. Но единственото, което виждаше, беше пустият калдъръм. Тогава почна да проверява купчината дърва и чу нещо, което внезапно сгря душата му. Чу някакви тихи писукания сред дървата и когато се вгледа, откри в една пролука малко птиче гнездо.

— Ай-ай-ай — прошепна Расмус, — ай-ай-ай!

В гнездото имаше три пиленца, три мънички благословени пиленца, които пиюкаха и бяха живи-живенички вълшебства и той застана неподвижно да ги гледа в почуда. Дълго-дълго стоя неподвижно и разглеждаше пиленцата, и беше най-щастливият затворник. Но постепенно дойде на себе си и се сети, че е гладен. Седна на земята пред гнездото и отвори кесията. Липсваше му само нещо за пиене, защото беше много жаден.

А изглежда, че имаше хора, които милееха за добруването на затворниците. На оградния стълб до входа на мандрата стоеше кана с мляко — сигурно някоя залисана слугиня бе идвала с нея за мляко и я беше забравила там.

Расмус взе да спори със себе си колко жаден трябва да бъде човек, за да има право да си вземе малко от млякото на други хора? В тази лятна горещина то просто щеше да се вкисне. Реши, че онзи, чието е млякото, не може да има нещо против той да спаси част от него, преди да се е превърнало в извара.

Канелени кифли с мляко са вкусни, бисквити с мляко са вкусни и меденки с мляко са вкусни. Известно време той прекара чудесно в своята самота зад купчината дърва. Наливаше си мляко в капака на каната и топеше в него сладкишите, а от време на време надигаше капака и отпиваше по малко. Не взимаше повече мляко, отколкото му беше необходимо, за да му стигне за сладките, но въпреки това го гризеше малко съвестта, когато пиеше, обаче едновременно в главата му се въртеше неясната мисъл, че тъй като е затворен тук против волята си от двама опасни разбойници, хората бяха повече или по-малко длъжни да го поят с мляко, докато трае това.

Подаваше наквасени трохи и на пиленцата. Натрупваше купчинка влажни трохички върху показалеца си и го протягаше към тях. Те го кълвяха с мъничките си човчици и от това му ставаше приятно. Колко сладки бяха тези пиленца, а той бе пленник, който гинеше зад железните решетки на затвора и птиците бяха единствените му приятели. Останалият свят отдавна го беше забравил в неговото нещастие, но пиленцата го ободряваха с чирикането си и му бяха верни. Щяха да споделят пленничеството му чак докато дойдеше смъртта.

Когато помисли за това, той си поплака. А сетне престана да бъде каторжник и беше само Расмус и тогава заплака още по-силно от копнеж по Оскар.

И по-късно — когато застана зад ареста и чу познатия глас на Оскар през решетката на прозорчето — направо пощуря, хлипаше и шепнеше в мрака:

— Оскар, *трябва* да ги оставиш да те извадят, иначе нямам никого!

— Ах-ах-ах-даа — въздъхна Оскар загрижено, — но нали разбираш, че човек не може да се съюзи с крадци. Не го ли разбираш, момченцето ми?

Расмус плачеше и хлипаше.

— Да, ама после можем пак да скитаме... нямам никого, при когото да отида, Оскар!

— Наистина нямаш — каза Оскар. — Пък този проклет комисар само ходи по гощавки. Ама сега ще се срещна с него, дори ако трябва да съборя ареста!

И почна да рече като бик:

— Ако ме чувате, елате тук, всички Берквистовци и дръвници по света! Елате, преди да съм съборил ареста! Искам да говоря с полицейския комисар!

Расмус подскочи от уплаха, когато Оскар започна да креци и взе да се оглежда за скривалище. Между ареста и градината на комисаря се точеше пресъхнал ров и през него беше прехвърлено мостче, за да има комисарят пряка пътека от своята жълта къща до участъка. Расмус се сви под мостчето и слушаше как Оскар креци и буйства в ареста.

— Доведете комисаря, ви казах! Чувате ли ме, глухари?! Искам да си призная, та доведете комисаря и то начаса!

В жълтата къща на комисаря беше тъмно и в участъка беше тъмно. Берквист и Андершон сигурно също бяха отишли на гощавката. Така или иначе, никой не дойде, докато Оскар викаше и накрая той изкрещя:

— Сами ще сте си виновни, ако избягам тази нощ!

Расмус се сепна, когато го чу. Значи Оскар *все пак* смяташе да избяга — ей, колко щеше да е хубаво! На Расмус му беше съвсем безразлично какво ще стане с парите и с огърлицата, и с всичко останало, стига той и Оскар да можеха пак да тръгнат по своя път.

И два часа по-късно те наистина бяха отново там — на пътя. Обаче като две черни сенки зад тях вървяха Лиф и Лиандер, а Лиф държеше в ръка пистолета си.

Лиф имаше право, когато каза, че Лиандер много го бива да отваря ключалки. Не мина и четвърт час, докато освободи Оскар. В това време Лиф стоеше и пазеше. Расмус също стоеше и пазеше — здраво стиснат за врата от желязната ръка на Лиф. Обаче не се беше появил никакъв полицай и никакъв комисар.

— Да, сами са си виновни — повтори Оскар, докато се прокрадваха в нощния мрак през градчето, където всички спяха, сякаш по света няма никакви разбойници. Само в странноприемницата цареше веселие. Оттам се носеше музика на акордеон, докато те вървяха на пръсти по тихата улица към покрайнините.

А сега бяха вече на път към къщурката на Малка Сара.

— Къде си скрил парите, Оскар? — прошепна Расмус.

— След малко ще видиш — отговори Оскар мрачно.

Вече стигнаха. Ето я там къщичката на Малка Сара в сумрака на лятната нощ, сред храстите с френско грозде и престарели ябълкови дървета. Малка Сара сигурно спеше дълбоко и дори не подозираше какво странно шествие се заниза през портичката и покрай къщурката ѝ, преваля склона и навлезе в гъстата гора зад него.

Малко по-навътре в гората имаше огромна грамада едри камъни. Защо беше там никой не знаеше, как беше попаднала там никой не знаеше и ако беше развалина от древни времена, то никак не приличаше на развалина от древни времена. Беше просто огромна камара от камъни и нищо повече.

Когато стигна до грамадата, Оскар спря. Обърна се и изглежда злобно Лиф и Лиандер.

— Я виж, ето ви и вас, добрите момченца от неделното училище! Опасявах се да не съм ви загубил по пътя.

— За това няма нужда да се тревожиш — каза Лиф. — Поне засега толкова лесно няма да ни загубиш.

В ръката си държеше пистолета, готов за стрелба, и лицето на Оскар се разкриви в гримаса, когато го видя.

— Нали няма да стреляш с това нещо, защото не обичам да се гърми.

— Няма, стига да извадиш мангизите и да ни ги дадеш — каза Лиф спокойно.

— Ах-ах-ах-даа — въздъхна Оскар. — Но къде ли ги скрих?

Бутна напред каскета и взе да се чеше по врата.

— Тук някъде беше — каза и разпери ръце с жест, който обхващаше цялата каменна грамада.

— Нямаме намерение да си играем на търсачи на съкровища, ако си намислил да ни разиграваш — обади се Лиф, а Лиандер беше толкова нервен, че трепереше.

— Извади ги бързо, защото е спешно! Разбираш ли, вол такъв!

Над върхарите на дърветата небето почна да просветлява и в бледата виделина на зората лицето на Лиандер изглеждаше набраздено и съсипано. Дърпаше яростно от цигарата си и не можеше да стои мирно.

— Е, какво става? — изсъска той.

Оскар въздъхна и се обърна умолително към Расмус.

— Сега комисарят трябва да вини себе си — каза. — Ти си ми свидетел, че направих каквото можах.

— Да — отговори Расмус.

Стана му много мъчно за Оскар. Колко отвратително беше, че разбойниците ще вземат парите! Като единствена утеха оставаше, че Оскар ще вземе огърлицата, и че пак ще тръгнат да скитат, след като отминат всичките тези страхотии. И дори ако госпожа Хедберг не оздравее, поне дъщеря ѝ в Америка ще получи красивата смарагдена огърлица на майка си — това също беше утеха.

Оскар се покатери на грамадата. Лиф и Лиандер го последваха по петите и Расмус си помисли, че приличат на настървени чакали.

Расмус също тръгна след тях. Седна на един камък, колкото можеше по-близо до Оскар. Тресеше се от студ и не откъсваше поглед от Оскар.

— Тук беше — каза Оскар и почна да отмества камъни. Хвърляше ги встрани и те се търкаляха във всички посоки като големи гюлета и страшният звук от ударите на камък връз камък кънтеше ужасно в горската тишина.

Лиф и Лиандер стояха точно зад него и следяха всяко негово движение, очите им бяха изцъклени и те непрестанно преглъщаха от напрежение. А ето го и познатия мушамян пакет. Лиф и Лиандер се нахвърлиха едновременно върху него.

— Ето ви грешните пари — каза Оскар и се изплю презрително.

— Преброй всичко! — изкрещя Лиандер. — Може да е откраднал сума нещо!

— Въшкари! — процеди Оскар и пак се изплю.

Лиф даде пистолета си на Лиандер и почна да брои. Седеше сред камъните и броеше стотачки и хилядарки, докато всичко се замая пред очите на Расмус. Там лежеше и огърлицата и Лиф си я пъкна в джоба.

— Слушай какво — каза Оскар. — Не прибирай огърлицата. Нали аз щях да я получа.

— Да, така беше замислено — отговори Лиф, — само че взех друго решение. Реших, че не ти трябва никаква смарагдена огърлица.

Но Лиандер взе да креци като побъркан:

— Дай му огърлицата, глупак такъв! Не разбираш ли, че това е единственият начин да му запушиш устата — защото става съучастник. Дай му огърлицата, ти казвам!

— Съучастник ли... я върви по дяволите! — каза Оскар. — И през ум не ми минава да ставам съучастник на крадци и бандити. Обаче искам огърлицата, за да я върна на госпожа Хедберг. Можете ли да разберете това с разбойническите си глави?

Лиф и Лиандер се спогледаха и на каменната грамада настъпи зловеца тишина.

— Чу ли го какво каза? — попита Лиф. — На такъв не можеш му запуши устата, като го направиш съучастник.

— Не, това е сигурно, както че довечера ще се мръкне — рече Оскар. — Ваш съучастник няма да стана, докато съм жив!

— Няма, докато си жив — каза Лиандер и впери в Оскар поглед, от който на Расмус му стана още по-студено. — Няма да станеш, докато си жив! Само че има по-добър начин да ти запушим устата, разбираш ли?!

И насочи пистолета.

— Не стреляй! — кресна Лиф. — Да не си луд, Лиандер...

— Ще съм луд, ако не стрелям — каза Лиандер. — Тук има двама свидетели в повече и смятам да останат в тоя камънак.

Отново се прицели. Но Расмус нададе див вик.

— Не стреляй! — писна той и се хвърли като обезумял към Оскар. Прегърна краката му и продължи да крещи: — Не стреляй! Не стреляй!

Но тогава гръмна изстрел. *Гръмна* изстрел! Обаче не от пистолета, който със смъртна заплаха се прицелваше в Оскар. Гръмна друго оръжие и куршумът изби със страхотна сила пистолета от ръката на Лиандер, така че изхвърча през цялата каменна грамада.

— Оскар, мъртъв ли си? — изпищя Расмус.

— Не, не съм — отговори Оскар.

Гледаше втренчено към гората. Онзи, който беше стрелял, навярно се намираще зад гъстите борове.

Лиф и Лиандер бяха преbledнели и също се взираха нататък. И преbledняха още повече, когато видяха полицаите. Полицаите, които се появиха иззад борове и държаха пистолети в ръце. Те тичаха, прескачаха кръглите камъни и приближаваха неумолимо малката група в средата на грамадата.

— Протестирам — кресна Лиф, когато белезниците щракнаха около китките му. — Протестирам... ей този скитник, на него трябва да сложите белезници. Заповядайте! Погледнете този пакет, увит в мушама, който той беше заровил тук...

— Спестете си останалото — обади се полицейският комисар, който внезапно също изникна на каменната грамада и заоглежда Лиф и Лиандер с мрачен поглед.

Оскар го хвана отчаяно за ръкава.

— Господин комисар, кълна се, че съм невинен като невеста!

Комисарят кимна.

— Да, Оскар, от половин час стоя зад онзи бор и знам, че сте невинен като невяста.

13.

— Какво стана всъщност? — попита Оскар.

Седеше на стола за посетители в личния кабинет на комисаря в полицейския участък, а комисарят го беше почерпил с една хубава пура от сандъчето на писалището си.

— Как успяхте да дойдете точно навреме, господин комисар?

Оскар гледаше въпросително комисаря, докато си пушеше пурата. Зад стола му стоеше Расмус. Вдъхваше прекрасното ухание, но се правеше колкото е възможно по-малък. Искаше му се комисарят да забрави, че е там.

Вярно, че комисарят се беше отнесъл много добре с тях! Дойде и им спаси живота, и ги покани в жълтата си къща да прекарат остатъка от нощта, а слугинята му им бе поднесла закуска в кухнята и после той седна до писалището си и записа всичко, което Оскар му разказа за Лиф и Лиандер, пък накрая почерпи Оскар с пура. Сигурно беше добър, но все пак именно той имаше властта да праща момчета в сиропиталища, независимо дали искат, или не. И затова Расмус се изплъзваше от погледа му и се правеше колкото е възможно по-малък.

— Нали получих писмото ви, Оскар — отговори комисарят. — Без това писмо сега нямаше да държим Лиф и Лиандер зад решетките.

— Писмото ли? — каза Оскар смаяно. — Но вие не сте получили писмото ми, господин комисар...

— Как да не съм го получил! — отговори комисарят. — Получих го късно снощи. Бях на гощавка в странноприемницата и както си седяхме на кафе и пунш, дойдоха да ми съобщят, че някой искал да говори с мен. Казах да му предадат, че съм зает и не мога да изляза, но не трябваше да го правя, защото тогава пристигна една малка, разярена бабичка — наричат я Карл-Исаковата Фия...

— Карл-Исаковата Фия! — възкликна Оскар. — Трябваше да се сетя, че не е била Малка Сара...

— Не, тази се казва Карл-Исаковата Фия. И е едно дребно, сърдито бабе, което знае какво иска, трябва да признае. Дойде и ми

даде писмото, както си седях на масата. „Как може да седите тук и да си взимате голямата заплата, пък нищо да не правите“ — рече. И освен това каза, че намерила писмото на пода в преддверието си...

— Ех, тая Малка Сара! — промърмори Оскар.

— Разбрала, че е нещо важно, защото прочела какво пише вътре. „И сега, господин комисар, бъдете любезен да свършите останалото“ — каза накрая.

— Фия заслужава медал — обади се Оскар.

— И вие заслужавате медал, Оскар — каза комисарят. — Постъпих несправедливо и глупаво, защото повярвах каквото каза слугинята на госпожа Хедберг за скитника, който ги заплашил с пистолет. Но щом прочетох писмото, ми стана ясно, че сте невинен, а не съм чак толкова глупав, че да не си осъзная грешките.

Оскар кимна доволно.

— Да-да! Сега и аз вече виждам, каза бабата, след като си отрязала клепачите! Добре че най-сетне всичко се изясни.

Той изпусна облак дим и Расмус вдъхна уханието. Пурите миришеха тъй господарски и разкошно! Обаче той не откъсваше поглед от комисаря. И не забравяше мисълта за сиропиталището, въпреки че това, което комисарят разказваше, беше толкова интересно.

Комисарят благодари на Оскар, че го е предупредил за Ана-Стина.

— Щом прочетох писмото, хукнах право при госпожа Хедберг и мисля, че пристигнах тъкмо навреме. Защото точно снощи госпожа Хедберг дошла в съзнание. И не че искам да вярвам най-лошото за тази глупава Ана-Стина, но май беше най-добре, че я арестувахме тъкмо тогава.

— Мислите ли, че госпожа Хедберг ще се оправи, господин комисар? — попита Оскар оживено.

— Надявам се — отвърна комисарят. — Преди малко й занесох огърлицата и мога да ви кажа, че много се зарадва.

— Тогава сигурно следващия път ще ми даде пак петдесет йоре — каза Оскар. — Значи Ана-Стина също е арестувана?

— Разбира се! — възкликна комисарят. — Точно когато идвахме да я пхнем в ареста, забелязахме, че вие се готвите да бягате. И през цялото време вървахме подире ви — Берквист, Андершон и аз.

— Тоя Берквист е дръвник — каза Оскар спокойно.

— Може и да е — отговори комисарят, — обаче е един от най-добрите стрелци с пистолет в цялата страна, както сигурно сте забелязали нощес, Оскар.

— Да, никога един дръвник не е идвал толкова навреме — изсмя се Оскар.

После се надигна от стола.

— Надявам се, че сега съм свободен и мога да вървя където си искам.

— Естествено. Ама този малък храбрец от Вестерхага...

Расмус не дочака да чуе продължението. Не му отне и две секунди, за да изхвъркне през вратата и после хукна презглава да бяга. Но изведнъж чу Оскар да вика подире му:

— Чакай ме, Расмус!

Обърна се и видя Оскар да тича така, че раницата подскочаше на гърба му.

— Не му давай да ме хване, Оскар — изстена Расмус запъхтяно, когато Оскар го настигна. — Искам да бъда с теб!

— Ах-ах-ах-даа — въздъхна Оскар угрижено. — Но тогава може скоро да ме арестуват за отвлечане на дете. Освен това такива като теб всъщност не бива да скитат по пътищата.

— Само докато намеря някого, при когото мога да остана — взе да се моли Расмус. — Сигурно скоро ще се намери някой, дето ще ме иска.

Дълбоко в себе си сам не си вярваше. И имаше едва ли не чувството, че се опитва да измами Оскар, като говори така. Не, той не вярваше, че някога ще намери човек, който да го иска.

Обаче този път грешеше.

През целия дълъг ден бяха вървели и Расмус почна да усеща умората си.

— Къде смяташ да спим тази нощ, Оскар?

Оскар продължаваше да крачи невъзмутимо по праха на пътя. Като че ли можеше да ходи безкрайно дълго, без да се умори.

— Все ще намерим някое местенце, където да преспим — утеши го той.

— На колко различни места съм спал, откакто избягах! — каза Расмус. — Две нощи спах в сеновали, една нощ на пода в онази празна

къща, и у Малка Сара, и една нощ у комисаря. Чудя се къде ли ще спя тази нощ. Много е напрегателно никога да не знаеш отнапред.

— Ах-ах-ах-даа — въздъхна Оскар.

Расмус се загледа мечтателно в червеното вечерно небе.

— Чудя се, къде ли ще спя всички останали нощи от живота си.

— Ах-ах-ах-даа — въздъхна пак Оскар.

Повървяха малко, без да продумат. Пътят беше стръмен и тесен, криволичеше и по него имаше много порти^[1].

— Днес съм отворил вече шестнайсет порти — обади се Расмус. — Броих ги. И ей там има още една, ама тя е вече отворена.

— Да, по този път открай време има много порти — отговори Оскар.

— Откъде знаеш? Идвал ли си тук и друг път?

— Да, много пъти.

Минаха през отворената порта. На страничния ѝ стълб беше закована табела и Расмус спря, и зачете:

*— Затвори портата, диване!
Аз го правя, а ти не!*

— Май че диването е минало последно оттук — каза Оскар. — Ела да поседнем и да погледаме природните красоти!

Точно от другата страна на портата имаше хубава полянка с мека зелена трева и много цветя. Расмус затвори добре портата след себе си — той поне нямаше да постъпи като диване. Оскар седеше вече в тревата, сред сини камбанки и маргарити, и Расмус се хвърли на земята до него. Колко беше хубаво да отпуснеш уморените си крака!

— Ако бях крава, бих останал на тази полянка и бих отказал да мръдна отук — заяви Оскар.

После се почеса замислено по главата.

— Всъщност е много странно, че човек не си стои на едно място, а вечно върви ли, върви. Където и да отидеш, е все същото. Трева и цветя, и дървета, и небе, и гора, и слънце, и луна, и къщи, които хората са си построили. Всъщност е много чудновато, че човек не може да стои мирно на едно място.

— Да, макар че е забавно да вървиш ли, вървиш... — каза Расмус. — Поне лятно време. Ама през зимата сигурно е хубаво да живееш в къща.

— Да, зимно време ти се пукат ноктите на краката от студ — отговори Оскар. — Тогав наистина е по-добре да живееш в къща.

Отдалеч долетя тропот на конски копита и шум от колела и Расмус се втурна презглава към портата. Кой знае, може би щеше да припечели някоя паричка като отвори портата?^[2]

Подир малко видя колата да приближава. Беше една от онези коли, с предна и задна седалка, а на предната седеше сам мъж.

— Това е Нилсон от Стенсетра — каза Оскар. — Той е добър стопанин.

Расмус отвори широко портата и се поклони дълбоко, когато стопанинът на Стенсетра мина през нея.

— Виж ти, какъв вежлив вратар! — каза стопанинът на Стенсетра и спря коня. После зърна Оскар, седнал в тревата край пътя. — А ето го и Оскар. Пак ли си дошъл в нашия край? Време му беше!

Оскар кимна.

— Да-да, отново съм тук. Ще може ли да се повозим малко?

— Може, как да не може — отговори стопанинът на Стенсетра.

Оскар и Расмус се покатериха бързо на задната седалка и колата потегли.

— Май трябва да си получиш наградата — каза стопанинът на Стенсетра и подаде на Расмус едно петаче.

Расмус се изчерви от радост. Чудна работа, колко петачета го бяха засипали тази седмица, откакто намери първото до землянката за лед.

Взе скришом да оглежда стопанина на Стенсетра. Той изглеждаше добродушен и не беше никак стар, с лице, почерняло от слънцето и яносини очи.

— Къде си намерил този момък, Оскар? — попита стопанинът на Стенсетра и посочи през рамо с палеца си Расмус.

— Прибрах го по пътя — отговори Оскар. — Засега ще поскита малко с мен.

— Няма ли си баща и майка, които да се грижат за него?

— Не, няма, горкият малчуган!

Расмус седеше мълчаливо и се взираше упорито в залеза. Беше му стеснително — струваше му се странно, че могат да говорят за него и той да чува какво казват.

— Ако искаш да знаеш точно каква е истината, Нилсон, мога да ти кажа, че момчето е избягало от едно сиропиталище. А сега търси някого, при когото да живее.

Стопанинът на Стенсетра кимна.

— Така значи! Помислих си аз, че е момчето от Вестерхага, което търсеха вчера чрез вестниците.

Обърна глава и се взря с добродушен поглед право в очите на Расмус.

— Защо избяга от сиропиталището? — попита.

Расмус продължи да гледа упорито залеза и не отговори. Но когато стопанинът на Стенсетра повтори въпроса си, каза тихо:

— Не исках да остана повече там.

Стопанинът от Стенсетра може би сметна това за достатъчно обяснение, защото не зададе друг въпрос.

Пътят правеше завои и криволици, изкачваше нагорница и се спускаше отново, и по него имаше още порти, които Расмус услужливо отваряше. Най-сетне стигнаха до едно дълго нагорнище, толкова стръмно, че Оскар и Расмус не искаха да се возят, а скочиха на земята и тръгнаха до колата.

— След малко ще пристигнем в Стенсетра — каза Оскар.

И когато стигнаха върха на склона, видяха стопанството. То лежеше високо на един хълм с красива червена къща и както беше огряна от залеза, тя изглеждаше много приветлива и уютна.

— Може ли да попитаме дали бихме могли да преспим тук? — пошепна Расмус на Оскар.

Но когато стигнаха до отклонението към стопанството, собственикът на Стенсетра сам попита:

— Искате ли да дойдете и да хапнете у нас?

— Искаме ли, Расмус? — подхвърли Оскар закачливо.

— Да, благодаря — побърза да отговори Расмус. Оскар го беше научил, че не се отказва, когато ти предложат ядене, защото никога не знаеш кога ще се яви следващата възможност.

— Предполагам, че няма да има само ядене — каза Оскар и погледна стопанина на Стенсетра. — Сигурно ще има и малко конско евангелие, а?

Обаче не получи отговор.

Малко по-късно седяха около голямата маса в кухнята на Стенсетра и ядяха хлябна кървавица^[3] и свинско месо заедно с домакина, а жена му наливаше мляко на Расмус и му даваше филии, намазани дебело с масло. По едно време се позасмя и каза:

— Това е най-малкият скитник, който е седял в кухнята ми, а тук наистина са седели много скитници.

Расмус я хареса. Тя имаше руса, ситно къдрава коса и кротко сериозно лице, а беше и хубава.

Той ядеше и слушаше как Оскар разказваше за Лиф и Лиандер и за огърлицата на госпожа Хедберг.

— Тия дни сигурно ще излезе във вестника — заяви Оскар гордо. — И тогава може да прочетете за мен и за Расмус, Краля на бойците!

Госпожа Нилсон седеше и гледаше Расмус. Гледаше го толкова настойчиво, че той накрая обърна глава.

— Горкичкото — каза тя, — не ти ли харесваше във Вестерхага? Расмус втренчи поглед в чинията си и не отговори.

— Как е там във Вестерхага? — продължи госпожа Нилсон. — Много пъти смятахме да отидем и да си осиновим едно дете, но все не успяхме. Зимьска се бяхме наканили, но тогава ме заболя много ръката.

— Да, все нещо се случваше да ни попречи — добави мъжът ѝ. Расмус вдигна очи от чинията и погледна госпожа Нилсон.

— Сигурно сте искали да си вземете момиче — каза той плахо. Госпожа Нилсон се усмихна.

— Не, мислехме за момче. Нали имаме това стопанство и след като не ни се родиха собствени деца, няма кой да поеме някой ден стопанството.

— Да, смятахме да си вземем момче — каза стопанинът на Стенсетра.

— С къдрава коса, нали? — попита Расмус.

Госпожа Нилсон го погледна смаяно и се засмя.

— Как позна? Аз наистина си го представях с къдрава коса.

Расмус кимна.

— Разбирам — каза и захрупа настойчиво една свинска кожа.

— Въпреки че, ако питаш мен, бихме го взели и с друг вид коса — каза стопанинът на Стенсетра и подръпна закачливо един от правите кичури на Расмус.

— Да, честна дума, косата не е най-важното — обади се Оскар. — Ако бях на ваше място, бих взел Расмус, Краля на бойците. Стига и той да иска, разбира се.

Госпожа Нилсон се усмихна на Расмус:

— Искаш ли?

Нещо подскочи в Расмус — възможно ли беше те да го искат?! Можеше ли наистина да има хора на този свят, които да го искат?!

„Искаш ли?“ попита тази хубава госпожа, сякаш не беше нищо особено. И как още искаше! И двамата бяха толкова хубави и мили — и Нилсон, и жена му — а сигурно бяха и богати. Кухнята беше тъй красива с излъсканите бакърени тенджери по стените и домашнотъкани черги на пода, къщата беше голяма, с много стаи, имаха две слугини и голям червен обор — сигурно бяха богати.

Богати и мили, и хубави... и на всичко отгоре го искаха!

— Може да останеш на първо време няколко дни, за да видим дали ще се разбираме — предложи Нилсон. — Такъв въпрос може би не трябва да се решава на бърза ръка.

— Но колкото до мен, бих искал — каза Расмус срамежливо.

— Да, по-добро момче не можете да намерите! — възкликна Оскар.

Госпожа Нилсон загледа изпитателно Расмус.

— Да, мисля, че бих могла да те обикна — каза тя.

По-късно им поднесе кафе на верандата и там Расмус остана насаме с Оскар. Едва тогава осъзна, че сега ще трябва да се раздели с Оскар, и почувства нещо като удар с нож в гърдите.

— Оскар — каза, — ти смяташ, че трябва да остана тук, нали?

— Ще останеш, разбира се! По-добро място няма да намериш.

Расмус си замълча. Несъзнателно се беше надявал Оскар да каже нещо друго... да каже, че не може да се раздели с Расмус... да каже, че те двамата са свързани един с друг. Обаче той не го каза. А каквото си е право, Расмус му беше в тежест, докато скиташе по пътищата.

— Сега ще можеш да ходиш много по-бързо, като не съм с теб — каза и гласът му лекичко потрепери. — Ще можеш да ходиш много, много километри повече на ден...

— Да, естествено, че ще мога — призна Оскар, — ама всичките километри са горе-долу еднакви, та всъщност няма значение колко много ще извървиш.

Расмус въздъхна.

— Дано не попаднеш на други крадци, след като вече няма да съм с теб.

— Е, чак такова гъмжило от крадци все пак няма по света. Пък аз ще правя каквото мога, за да ги избягвам.

Расмус помълча малко, после каза:

— Когато отидеш да си легнеш тази вечер, ще си сам.

Оскар хвана ръцете му в своите.

— Ще съм сам... и няма да му е леко на стария Оскар. Но ще се радвам, като знам, че ти спиш в една хубава стаичка в Стенсетра — тази нощ и всички останали нощи на живота си — и че няма да ти се случи нищо лошо по пътищата.

Расмус преглътна с мъка.

— Ами ако никога вече не се видим, Оскар?

Оскар не пусна ръцете му.

— Разбира се, че ще се видим! Някоя вечер, когато седиш и вечеряш с татко и мама, ще се потропа на вратата и ще влезе Божията кукувица. И ще каже: „Искам само да попитам дали може да преспя тази нощ в сеновала?“. А ти ще седиш там, сит и напълнял, и весел, и ще кажеш: „Разбира се, че може, Оскар!“. Нали ще е хубаво?

Обаче Расмус не можеше да си го представи като нещо хубаво. Очите му почнаха да се овлажняват и Оскар продължи:

— Освен това ще видиш, че ще идвам тук по-често, отколкото си мислиш. Обещавам ти, че ще се виждаме пак.

— Съвсем сигурно ли, Оскар?

— Толкова сигурно като „амин“ в черквата! А сега трябва само да си мислиш колко ще ти е забавно с всичките коне и крави, и теленца, и прасета тук.

— А дали има котка? — попита Расмус.

Госпожа Нилсон, която тъкмо идваше да прибере подноса с чашите за кафе, чу въпроса му и каза:

— Не, котка няма, защото не понасям котки. Обаче нашата кучка роди вчера пет кученца и утре ще отидем да ги видиш.

За пет кученца забравяш всички грижи на света, когато си на девет години. Расмус подскочи от радост — утре щеше да бъде наистина весело! Ех, колко весело щеше да бъде!

— Май ти се спи вече — каза госпожа Нилсон. — Ей сега ще дойда да ти покажа къде ще спиш.

После си влезе с подноса.

— Най-добре още сега да си кажем довиждане и на добър час — рече Оскар. — Тази нощ ще спя в сеновала, а утре сутринта ще тръгна много рано.

— Но ще ми дойдеш скоро на гости, нали? — попита Расмус плахо.

Някъде вътре в него се обади един глас, който му нашепваше, че може би никога вече няма да види Оскар, и че не би могъл да го понесе. Но сега не искаше да мисли за това. Спеше му се... а освен това мислеше за онези кученца, които щеше да види утре.

Хвана ръката на Оскар.

— Благодаря ти, че ме взе да скитам с теб. И благодаря, защото беше толкова добър към мен.

— Аз ти благодаря — отговори Оскар. — Според мен ти си един чудесен малчуган с права коса.

После си тръгна.

Расмус остана на верандата и се взираше подире му с очи, които го смъдяха. Ето, Оскар вървеше там в здрача с раницата на гърба. Изкачи се по рампата към сеновала. Расмус го видя да отваря голямата врата. След това Оскар не се виждаше повече.

---

[1] В Швеция селските пътища често минават през частните земища на селяните, които са разделени с огради. Затова и по самия път има порти, които пътниците трябва да си отварят, за да преминат, и после да ги затварят след себе си. — Бел.пр. ↑

[2] По онова време малките момчета често седели до портите и ги отваряли и затваряли, за което обикновено, но невинаги, получавали по някоя дребна паричка за награда. (Виж „Емил от Льонеберя“.) — Бел.пр. ↑

[3] Хлебна кървавица — вид хляб, замесен вместо с вода, с кръвта на току-що заклано животно (обикновено — прасе). — Бел.пр.

↑

14.

На другата сутрин се събуди рано. Усети, че е рано, защото слънцето, което се процеждаше покрай тъмносиния транспарант^[1], беше ранното утринно слънце, и звуците, които чуваше в къщата, бяха утринни звуци. Някой тракаше в желязната печка и някой мелеше кафе.

Огледа се сънливо из стаята. Наистина беше хубава малка стая, а леглото бе най-мекото, в което някога беше спал.

Чу стъпки долу в кухнята — сигурно там ходеха новият му баща и новата му майка. Опита се да си спомни как изглеждаха стопанинът на Стенсетра и жена му и се сети за добродушните им лица — те бяха точно такива родители, за каквито толкова пъти беше мечтал във Вестерхага. Да, какво голямо чудо беше станало... имаше свой дом и свой баща, и своя майка.

Но защо тогава не се радваше? Защо усещаше такава странна тъга? Колкото повече се разбуждаше, толкова по-тъжен ставаше, и накрая се чувстваше по-нещастен, отколкото се бе чувствал, откакто избяга от Вестерхага. Нещо притискаше сърцето му и той изпитваше толкова голяма мъка, та му се струваше, че непременно ще умре от нея. Опита се да мисли за кученцата, които щеше да види днес, но се оказа невъзможно да се интересува от кученца, когато усещаше в себе си тази тъга.

Оскар! За Оскар копнееше той, и то така, че го болеше сърцето, и против тази болка имаше само един цяр. Трябваше да намери Оскар, трябваше да говори с него, да го помоли с цялата си душа да го вземе пак със себе си по пътищата.

Но сигурно беше вече късно. Оскар трябва да е тръгнал и Расмус си го представи как върви сам под утринното слънце по един път далеч оттук. Ох, това не можеше да се преживее, но *положително* беше вече късно!

С тих вик той скочи от леглото и почна да си навлича дрехите. Толкова бързаше и беше толкова нещастен, че стана несръчен —

ръцете му трепереха, докато закопчаваше ризата си и едва успя да си обуе панталоните.

Тъкмо се беше приготвил, и госпожа Нилсон влезе — *защо* трябваше да дойде точно сега, когато той нямаше време за дълги обяснения.

— Искам само да кажа нещо на Оскар — смотолели той и профуча покрай нея.

— Слушай, мисля, че Оскар вече си отиде — извика тя подире му. — Преди половин час го видях да излиза от сеновала.

Заслепен от сълзи той хукна надолу по стълбата и изскочи на двора. Разбираше, че Оскар си е отишъл, но трябваше да провери сам. Трябваше да се убеди, че всяка надежда е загубена. Като луд се втурна през двора към обора и нагоре по рампата, където снощи бе видял Оскар да изчезва. С мъка отвори голямата врата и влезе в сеновала. След силната слънчева светлина навън, вътре му се стори съвършено тъмно. Нищо не виждаше, само се разкрещя:

— Оскар! Оскар!

Не дойде никакъв отговор и той се разрида на висок глас. Очите му привикнаха към мрака и той огледа пустия сеновал. В Стенсетра още не бяха почнали да докарват сеното, та сеновалът беше празен като пустиня и в него нямаше никакъв Оскар.

Расмус се завайка — толкова много го болеше отвътре, че просто не можеше да се сдържи. Едно жално, отчаяно ридание се откъсна из дъното на душата му. Облегна чело о стената и изобщо не направи опит да се овладее.

Тогава чу вратата на сеновала зад него да се отваря — сигурно идваше госпожа Нилсон да го вземе, точно когато той имаше нужда да бъде сам. Тя не трябваше да го чуе да плаче и той се опита с всички сили да престане, но беше безсмислено. Плачеше така, че се тресеше. Тогава се засрами и скри лице в ръцете си. Стоеше облегнат на стената и оставяше сълзите да текат на воля между пръстите му.

Изведнъж чу един глас да казва:

— Брей, какви тъжни утринни звуци!

Не беше гласът на госпожа Нилсон... Оскар! Оскар стоеше там!

Расмус хукна слепешката към него и се вкопчи в ръката му.

— Оскар, искам да бъда с теб! Трябва да ме оставиш да бъда с теб!

— Хайде... хайде... хайде — успокояваше го Оскар. — Ела, ще седнем на слънце да си поговорим за тая работа.

И поведе Расмус навън. Седнаха на рампата с гръб към вратата на сеновала. Оскар обгърна с ръка раменете на Расмус.

— Гледай сега, Расмус — каза и посочи с широк замах стопанството и къщата. — Виж в какво красиво стопанство ще живееш. След малко ще откарат млякото и ти ще се возиш в колата и ще караш, а когато се върнеш, ще отидеш да видиш кученцата и ще си поговориш с майка си и баща си.

— Искам да бъда с теб, Оскар — изхлипа Расмус.

— Твоите *собствени* майка и баща. Помисли за това — рече Оскар. — Тези, които толкова дълго време си търсил.

— Ама повече искам да бъда с теб и да скитам по пътищата. Не можеш ли *ти* да ми бъдеш баща?

Гласът на Оскар прозвуча почти ядосано.

— И да имаш баща скитник. Това пък на какво ще прилича? Не е възможно да искаш за баща един скитник.

— Искам! Такъв скитник като теб — промълви Расмус.

— Ама нали през цялото време казваше, че искаш да бъдеш при красиви и богати хора!

Расмус извърна глава и погледна кисело Оскар.

— Ама аз смятам, че ти все пак си доста красив.

Тогава Оскар се разсмя.

— Да, красив съм като невяста. Освен това съм и богат. Полицейският комисар ми даде десет крони и затова съм богат.

— Човек няма нужда от много пари, когато скита по пътищата — промърмори Расмус. — И пет пари не давам, че зимно време ще ми се пукат ноктите на палците на краката. Въпреки това искам да скитам с теб, моля те, моля те, Оскар...

Не можа да продължи, защото пак се разплака.

Оскар мълча дълго време, после потупа Расмус по рамото и каза замислено:

— Добре, ще стане както го искаш. Каквото става е най-доброто, каза бабата, когато дядото се обесил. Да, ще стане както го искаш.

От гърдите на Расмус се откъсна въздишка — една дълбока, щастлива въздишка. И постепенно по лицето му, подпухнало от плач, се разля усмивка. Задърпа Оскар за ръкава.

— Хайде да тръгнем веднага!

— А, не! Първо трябва да отидеш да кажеш на госпожа Нилсон, че си решил да не останеш при тях.

Расмус изглеждаше уплашен.

— Трябва ли? Не можеш ли ти...?

— Не, момчето ми, това трябва да го уредиш сам.

Не е лесно да кажеш на добри хора, че не ги искаш за баща и майка. А за срамежливия то е ужасно начинание. Но Расмус беше готов да понесе всичко, само и само да може да тръгне с Оскар.

Отиде до чешмата на двора и изми всички следи от сълзи по лицето си. После махна на Оскар, за да си вдъхне *смелост* и тръгна решително към кухнята.

Там бяха и двамата — стопанинът на Стенсетра и жена му. Седяха край масата и закусуваха. Расмус спря на прага, както правят скитниците. Тръпки го побиха. Сега трябваше да почне да обяснява, а какво ли щяха да кажат, и дали щяха да се разсърдят много?

— Предпочитам да остана с Оскар — промълви той.

Първо в кухнята настъпи тишина, после госпожа Нилсон каза:

— Седни да се нахраниш, пък ще ни разкажеш защо предпочиташ да си с Оскар.

Расмус взе да стъпва от крак на крак.

— Свикнал съм вече с него — каза тихо.

Госпожа Нилсон искаше да го заведе до масата, но той се заинати. Опъна крака и се съпротивляваше като упорито яре — ужасно се боеше, че ще се опитат да му попречат да тръгне с Оскар.

— Ако ще скиташ по пътищата, трябва да си ял — каза стопанинът на Стенсетра и се засмя.

— И няма да е зле, ако побързаш, защото Оскар сигурно те чака — добави госпожа Нилсон.

Това не звучеше като че ли искат да го задържат насила. Той престана да се опъва и позволи да бъде отведен до масата. Предпазливо седна на ръба на един стол и погледна притеснено тези двамата, които насмалко щяха да станат негови родители.

— Значи не ни помогнаха и кученцата — каза госпожа Нилсон.

Расмус сведе очи.

— Повече искам да остана с Оскар — промълви той.

Госпожа Нилсон го помилва по бузата.

— Не трябва да тъгуваш заради това — рече. — Не ни остава нищо друго, освен да отидем до Вестерхага и да видим дали ще си намерим друг малък гледач за кученцата.

Расмус изведнъж така се оживи, че забрави цялата си стеснителност.

— Знам кого трябва да вземете — провикна се той. — Трябва да вземете Гунар! Той има права коса, ама иначе е чудесен. Да, той е най-добрият. Познавам всичките деца и знам, че Гунар е най-добрият!

— И не иска да скита по пътищата, а? — попита стопанинът на Стенсетра малко язвително.

— Не той иска повече от всичко да живее в някакво стопанство, защото много обича животни. И не ругае като Голям Петър и Емил, и почти всички останали. Гунар е най-добрият.

— Ами тогава ще отидем да видим този Гунар, след като е толкова добър — заяви госпожа Нилсон и поднесе на Расмус голяма порция каша.

След това — когато си тръгваше — той подаде на двамата тържествено ръка за сбогом. Погледна госпожа Нилсон с разширени, сериозни очи.

— Не взимайте момиче с къдрава коса — каза умолително. — Недейте! Гунар е най-добрият.

През нощта бе валило. И те вървяха по пътя в слънчевото лятно утро, пречистено от дъжда. Оскар прекрачваше локвите с дълги разкрачи, но Расмус ореше право през тях, та калта пръскаше надалеч.

— Толкова ми е щастливо на краката — каза, когато видя глинещата каша да се процежда между палците му. — Изобщо ми е щастливо на цялото тяло.

Оскар се изсмя.

— Да, сигурно е хубаво да знаеш, че си се отървал от едно голямо стопанство с коне и крави, и всичките му глупости.

Расмус заора доволно през следващата локва.

— Знаеш ли какво си мисля, Оскар?

— Не, ама мога да си представя, че е нещо умно и хитро.

— Мисля си, че когато човек скита по пътищата, всъщност притежава всичко, което вижда.

— Е, значи не си сбъркал с избора си — каза Оскар. — Особено, ако притежаваш всичко това — добави и посочи пейзажа, който се ширеше около тях под утринното слънце, измит и свеж.

Спря за миг и се огледа.

— Боже господи, колко е красиво по това време на годината! Нищо чудно, че човек иска да бъде навън и да скита.

Расмус заподскача весело до него.

— И всичко е наше. Всичките брези са наши и морето е наше, и ливадата е наша, и всичките камбанки, и пътят, и локвите са наши.

— Локвите са твои — каза Оскар. — На мен ми стига една, пък и нея мога да ти подаря, ако се наложи.

— Само че къщите не са наши — обади се Расмус. — Защото там навсякъде живеят хора.

— С това няма да се съобразяваме — заяви Оскар. — И къщите са наши. *Една поне трябва да си имаме.*

Расмус стана сериозен и взе да оглежда мечтателно сивите къщурки, покрай които вървяха.

— Да, една поне трябва да си имаме, ти и аз — каза с лека въздишка. — Една къща, където да живеем през зимата, за да не ни се пукат ноктите на краката.

— Ах-ах-ах-даа — въздъхна и Оскар.

Но слънцето грееше и зимата беше толкова далеч — потрябвало им сега да тъгуват за къща!

Продължиха нататък, а Расмус вървеше по пътя и притежаваше всичките зелени ливади и всичките зелени полянки, и всичките блестящи водни площи, които виждаше, та къщите му станаха безразлични.

Освен това сега оставиха зад себе си откритата населена местност. Тук нямаше вече къщурки, а само гора. Слънчевата светлина се процеждаше между високите прави стволове на боровете и огряваше зеления мъх по земята и ситните розови камбанки в туйките от линеа, които сякаш звънтяха в чест на най-хубавия летен ден.

— Сега вървим през гората на Стенсетра — каза Оскар. — Всичките тези дървета можеха да станат наистина твои.

— Ама аз искам повече да бъда с теб — отговори Расмус и погледна Оскар с преливащи от обич очи.

Оскар го загледа както вървеше до него, бос, изпохапан от комари, слабичък, дългокос и весел, с крпки по шаячните панталонки и с риза на сини райета, която отдавна е трябвало да бъде изпрана — жив-живеничък скитник от главата до петите.

— Тогава ще ти кажа нещо — рече Оскар. — Аз също искам да бъда с теб.

Расмус се изчерви и не отговори. За първи път Оскар му казваше направо, че иска да бъде с него. Стана му още по-щастливо на цялото тяло, взе да прескача локвите и имаше чувството, че може да върви до края на света.

Но скоро гората свърши, а пътят пое с плавни завой надолу към едно езеро. Край брега на езерото стоеше къщурка — малка сива къщурка като предишните, с няколко ябълкови дървета отпред и заобиколена от доста порутена ограда.

Оскар спря пред портата.

— Естествено, че притежаваме и къщите. Оставаше само да не е така! Например тази къща. Хайде да решим, че тя е наша.

И отвори портата.

Расмус се разсмя.

— Какъв си щурчо, Оскар! Тук ли ще пеем?

— Не. Тук трябва да пеем колкото е възможно по-малко.

Въпреки това продължи към къщата, без да му мигне окото, и Расмус го последва.

Тогава видя, че в двора стои една жена и простира пране. Стоеше с гръб към тях и простираше кърпи за лице на въже, опънато между две ябълкови дървета.

— Мартина — каза Оскар.

И тогава жената се обърна.

Имаше широко, грубовато лице, и се навъси, когато зърна Оскар.

— Тъй значи! Сега ми пристигаш!

Расмус беше спрял на няколко крачки разстояние. Това явно беше жена, която Оскар познаваше. Обаче тя не се държеше особено любезно с него — изглеждаше направо ядосана. А сега посочи Расмус.

— Този пък кой е, дето си го довел?

Оскар погледна насърчително Расмус.

— Знаеш ли, като че ли ми се пръкна едно момче по пътя. Ама е толкова малко, че почти не се забелязва. Расмус му е името.

Жената продължи да гледа навъсено, както преди и на Расмус му се прищя да си отидат.

— Как преживя, докато ме нямаше този път? — попита Оскар и гласът му прозвуча почти плахо.

— Ти какво си мислиш? — отговори жената. — Претрепах се от работа, и с тая сиромашия и мизерия човек просто да полудее! Ама нали най-важното е ти да си навън и да се развяваш по пътищата!

— Много ли ми се сърдиш, Мартина? — попита Оскар смирено.

— Да, много — отговори жената. — Толкова ти се сърдя, че ми се иска да те шамаросам...

После млъкна. А след това направи нещо съвсем забележително. Хвърли се на врата на Оскар, засмя се и каза:

— Да, сърдя ти се. Ама да знаеш само как се радвам, че се прибра пак у дома!

Расмус беше съвсем объркан и нищо не разбираше. Нима Оскар живееше тук? Имаше ли наистина едно място, където Оскар живее! Такова нещо изобщо не му беше минавало през ума. Оскар беше човек, който скита и ходи по цели дни, както лете, тъй и зиме. Но ако все пак живее тук, коя е тази Мартина? Женен ли е за тази жена? Расмус стоеше до ябълковото дърво и се опитваше да проумее как стоят нещата. И радостното чувство се изпари от тялото му. Изведнъж се почувства съвсем изоставен.

Оскар и Мартина се гледаха, и се смееха. Като че ли Расмус изобщо го нямаше — за него хич не ги беше грижа.

Но изведнъж Мартина пусна Оскар и дойде при него. Застана отпреде му, едра и широка, почти колкото Оскар. Сега очите ѝ бяха благи, весели, и закачливи. Изсмя му се, но смехът ѝ беше добродушен, сякаш нещо ѝ се струваше забавно.

— Тъй значи, Оскар, пръкнало ти се е едно момче по пътя — каза и огледа Расмус от главата до петите.

— Да, едно странно хлапенце... можеш ли да си представиш — иска да има баща скитник. Повече иска аз да му стана баща, отколкото Нилсон от Стенсетра. Какво ще кажеш за това?

— Щом иска ти да си му баща, няма много ум в главата си — рече Мартина.

— Това може и да е вярно. Но ако ти му станеш майка, няма да му е зле.

— Доста неочаквано идва тая работа — отговори Мартина. — Ама твоите щуротии винаги идват неочаквано, Оскар. Няма ли си родители това момче?

— Не — каза Оскар, — няма други родители, освен теб и мен.

Мартина хвана Расмус под брадичката и вдигна лицето му, за да му види очите. Гледа го дълго и изпитателно, а после попита:

— Искаш ли? Наистина ли искаш да живееш тук при нас?

И внезапно Расмус почувства, че иска точно това. Исква да живее с Оскар и Мартина в тази сива къщурка край езерото. Оскар и Мартина не бяха нито красиви, нито богати. Мартина нямаше синя шапка с пера, но това му беше безразлично — той искаше да живее тук.

— А ти искаш ли момче с права коса, Мартина? — попита срамежливо.

Тогава тя го взе в своите обятия, ръцете ѝ го прегърнаха и силно го притиснаха. Никой не го беше прегръщал, откакто го бе заболяло ухо и седя в скута на госпожица Орлен. Ръцете на Мартина бяха корави и силни, но въпреки това той ги чувстваше някак меки — да, много по-меки от ръцете на госпожица Орлен.

— И как още искам момче с права коса — изсмя се Мартина, — не го ли разбираш? За какво ми е едно къдраво хлапе, когато собствената ми коса е права като клечки. Стига ми един къдрав рошльо в семейството — добави и погледна Оскар.

А Оскар седеше на стъпалата пред входа. Играеше си с едно малко черно коте, което беше дошло да се гали в краката му.

— Момче с права коса или никакво — обади се Оскар. — Това си мислехме открай време, Мартина и аз.

Очите на Расмус заблестяха. Цялото му лице засия.

— Ей, Расмус — каза Оскар, — видя ли вече това котараче?

Расмус притича и седна на стъпалата до Оскар. Ръцете му се плъзнаха галювно по котето, той го взе в скута и го притисна към себе

си.

— Точно такава беше котето, което сънувах — каза.

— Значи то си е твоето коте — заяви Оскар. — Ако щеш вярвай, Мартина, но Расмус и аз измислихме една песен за едно коте, дето яде риба и пюре от картофи.

— Риба и пюре от картофи стоят вътре на печката. Искате ли ги?
— попита Мартина.

Оскар кимна.

— Да, благодаря — рече, а после запя така, че проехтя надалеч:

— Да вярва който ще, но за риба и пюре малчуганите дори ушите си ще мият!

След това хвана здраво Расмус за врата.

— Хайде да влезем!

Може би някога се е родил в такава сива изполичарска^[2] къщурка, може би първото, което е видял в живота си, е била точно такава една сиромашка кухня с изтъркан до бяло дъсчен под, с разтегателно легло, сгъваема маса и мушкато по прозорците. Може би затова имаше чувството, че се прибира у дома, когато прекрачи високия праг, протрит от много крака.

Седеше с Оскар и Мартина до кухненската маса и ядеше риба с картофено пюре. Струваше му се, че някаква топлина се разлива в тялото му — беше се прибрал у дома. Мартина говореше и поднасяше, смееше се и вдигаше шумотевица — просто да не повярваш, че е същата Мартина, която преди това изглеждаше толкова начумерена. Нямахме как да се стесняваш пред нея — тя говореше с теб, ако щеш или не. Обаче той нямаше чувството, което изпитваше понякога, когато големи хора говореха с него — че го правят само за да се покажат мили. Мартина говореше с него, защото на самата нея ѝ беше забавно.

— Това е просто налудничаво — каза, когато ѝ разправиха за Лиф и Лиандер. — С тия мошеници бих искала да си поговоря.

— А, те и без теб ще си получат достатъчно наказание — рече Оскар. — Но има други, с които трябва да говориш! Трябва да отидеш и да уредиш работата с общинарите, та Расмус да остане при нас. Аз не разбирам нищо от общинарския език и няма смисъл да ходя, защото само ще ме питат: „Какво си правил в четвъртък, Оскар?“.

— И аз бих искала да узная това — каза Мартина. — Бих искала да знам какво си правил в четвъртък, когато стоях в пералната барака на пастора и се трепах до единайсет часа вечерта!

И докато режеше хляб и им поднасяше рибата, започна да разказва колко било трудно да си омъжена за такъв мързелан като Оскар.

— Разбираш ли, Расмус, току се събудиш някоя сутрин и Оскар го няма, а върху кухненската маса лежи бележка: „Пак съм на път“. Само една малка бележка, че пак бил „на път“! Какво ще кажеш за това?

Оскар не изглеждаше никак засегнат, а продължи да се тъпче с риба и пюре, и рече доволно:

— Карай ми се още, Мартина, карай ми се още!

— Не знам какво повече да кажа, след като вече те нарекох мързелан — отговори Мартина.

Тогава Расмус се намеси в защита на Оскар.

— Оскар не е истински мързелан. Каза ми, че просто не му се работи непрестанно. Но когато работел, работел като вол.

Мартина кимна.

— Да, така е. Знаеш ли, Оскар, какво ми каза онзи ден Нилсон от Стенсетра? Ей така ми рече: „Оскар е най-добрият ми изполичар, когато иска“.

— А сега искам — заяви Оскар. — Ще се моля на Бога да източи скитническата ми кръв и да долее повече изполичарска.

Но след това погледна Расмус и се усмихна хитричко.

— Обаче другата пролет Расмус и аз пак ще направим една обиколчица.

Расмус отправи към него поглед, преливащ от обожание. Прекрасно беше да имаш баща скитник, прекрасно беше да ти е баща Божията кукувица!

— Ама сега ще я караме ден за ден — каза Мартина. — Утре ще поправиш оградата и ще прекопаеш картофите. А вдругиден ще отидеш в Стенсетра да караш сено.

Оскар кимна.

— Да, Нилсон ми го каза, та вече знам. Но утре Расмус и аз ще станем рано и ще отидем на риболов за костури. Имаме една стара

лодка в езерото, Расмус. Ще я вземем и ще гребем до нашето костурско място. Сигурно обичаш да ходиш за риба?

Расмус сияеше.

— Никога не съм ходил — каза.

— Тогава е крайно време да започнеш — отсече Оскар.

Да, прекрасно беше да имаш баща скитник. И майка като Мартина. Страхотно прекрасно беше да имаш баща и майка — нали това бе казал на Гунар: че трябва сам да тръгнеш и да си намериш някого, който те иска!

Внезапно, като светкавица, му просветна една мисъл — Гунар! Парчето риба едва не заседна в гърлото му, когато се сети.

Ако Гунар наистина дойде да живее в Стенсетра — о, небеса! — тогава той ще може да се вижда с него! През гората не бяха повече от пет километра и той би могъл да отива там, когато Оскар отработва дните си в стопанството. Ще вижда кученцата на Гунар. И Гунар може да идва и да вижда неговото коте. А дали пък Гунар не би могъл понякога да идва с тях на риболов...

— Разбира се — отговори Оскар, когато го попита. — Гунар ще идва с нас да лови костури.

— И да вижда котето ми — добави Расмус.

— Разбира се, че ще вижда котето ти.

Расмус не го свърташе на едно място. Няма начин да седиш мирно, когато цялото ти тяло е толкова щастливо.

— Представяте ли си — каза, — че във Вестерхага не беше позволено да имаме други животни, освен въшки в косата.

Мартина избухна в смях.

— Тук не искаме никакви въшки. Освен това и двамата сте мръсни като прасета. Хайде, вървете да се хвърлите в езерото и се изкъпете.

Оскар въздъхна.

— Сега се започва, казал онзи, дето водел мечката.

Расмус изтича навън. Какъв късмет, че си имаше и езеро... Това беше ден на чудесата, по-прекрасен от всички останали!

Спря на площадката пред вратата да чака Оскар. Там лежеше неговото коте и спеше на слънце. Да, наистина беше ден на чудесата! Той си имаше езеро и коте, и баща, и майка. Имаше си дом. Тази сива къщурка беше неговият дом. Дървените трупи, от които бе изградена,

бяха стари и гладки — почти като коприна. Колко беше хубава, каква красива къща си имаше! Погали плахо дебелите стволоче. Със слабичката си, мръсна ръчица Расмус погали къщата, която отсега нататък щеше да е негов дом.

---

[1] Заради светлите летни ноци, през които почти не се мръква, в Швеция използват тъмносини или тъмнозелени транспаранти, за да могат хората да се напят. — Бел.пр. ↑

[2] Изполичар (ост.) — човек, който взимал земя и малка къща под аренда от едър земевладелец, срещу което или отработвал известен брой дни в имението, или предавал част от своя земеделски добив. В Швеция арендата най-често се заплащала с работни дни, но понякога се уговаряли по-малко работни дни в замяна на известна част от добива. В началото на ХХ век тази практика постепенно била заменена с други начини на заплащане на арендата. — Бел.пр. ↑

АСТРИД ЛИНДГРЕН

Астрид Линдгрен е родена на 14 ноември 1907 г. във фермата Нес, област Смоланд, Южна Швеция. Тя е второто дете в семейството на Самуел Аугуст и Хана Ериксон. Има по-голям брат и две сестри. Като малка чете много — най-вече книги, в които главните герои са момичета. Сред любимите ѝ романи са „Анн от фермата «Грийн Гейбълс»“ от Луси Монтгомъри и „Полиана“ от Елинор Портър. От 1914 до 1923 г. посещава училището в близкия град Вимербю. След като го завършва, работи за кратко в местния вестник. Три години покъсно се премества в Стокхолм, където изкарва курсове за секретарка. През 1931 г. се омъжва за Стуре Линдгрен и приема фамилното му име. Раждат им се две деца — момче и момиче.

През 1944 г. Астрид Линдгрен написва първия си роман за деца — „Пипи Дългото чорапче“ като подарък за десетия рожден ден на дъщеря си. Книгата е публикувана на следващата година от издателство „Рабен и Съогрен“. Линдгрен получава предложение да работи в същото издателство като редактор на детска литература. В продължение на двадесет и пет години, въпреки световната слава и финансовия си успех, тя върши своята редакторска работа. Напуска издателството през 1970 година.

Астрид Линдгрен е най-популярната детска писателка в света. Автор е на повече от сто книги — романи, сборници с приказки и разкази, илюстрирани книжки. По нейни произведения са снимани над четиридесет игрални филма за деца. Като израз на изключително признание, през 1996 г. в един от парковете на Стокхолм е поставена нейна бронзова статуя.

За своето богато творчество Астрид Линдгрен е получила повече от петдесет отличия, между които наградата „Нилс Холгерсон“ (1955), Немската награда за детско-юношеска литература (1956), медал „Ханс Кристиян Андерсен“ (1958), златен медал на Шведската академия (1971), наградата „Луис Карол“ (1973), златен медал, присъждан от

шведското правителство (1985), Международната литературна награда на ЮНЕСКО (1993) и др.

Издателска къща „Пан“ има привилегията единствена в България да представи творчеството на Астрид Линдгрен на български език.

Издание:

Автор: Астрид Линдгрен

Заглавие: Расмус и скитникът

Преводач: Теодора Джебарова

Издател: ИК „Пан“

Град на издателя: София

Година на издаване: 2011

Тип: роман

Редактор: Теодора Станкова

Художник: Ерик Палмквист

ISBN: 954-657-449-X

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/6263>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.